

N.K. Krupskaya

Lenin ve Halk Eğitimi

Çeviren: Özgür Metin Demirel

Politika

EVRENSEL BASIM YAYIN

N.K. Krupskaya

LENİN VE HALK EĞİTİMİ

Çeviren
Özgür Metin Demirel

Politika

DOĞA BASIN YAYIN
Dağıtım Ticaret Limited Şirketi
Tarlabaşı Blv. Kamerhatun Mah. Alhatun Sk. No: 25 Beyoğlu / İstanbul
T: 0212 255 25 46 F: 0212 255 25 87
www.evrenselbasim.com - info@evrenselbasim.com

Evrensel Basım Yayın **520**
Lenin ve Halk Eğitimi: N.K. Kurpskaya

Çeviren: **Özgür Metin Demirel**
Genel Kapak Tasarım: **Savaş Çekiç**
Kapak Uygulama: **Devrim Koçlan**

ISBN 978-605-5315-43-6
© Evrensel Basım Yayın **2013** - Sertifika No **11015**

Birinci Basım **Ocak 2013**

Baskı: Ezgi Matbaası Sertifika No: 12142
www.ezgimatbaa.net - ezgimatbaa@maynet.com

LENİN VE HALK EĞİTİMİ

İÇİNDEKİLER

Sunu 9

1. Bölüm: Lenin ve Halk Eğitiminin Sorunları 13

Lenin ve Halk Eğitiminin Sorunları 15

2. Bölüm: Genel Eğitim Veren Politeknik Eğitim Üzerine 53

Sosyalist Okul Sorunu Üzerine 55

Öncü Birlik Hareketinin Politeknik Eğitim Mücadelesindeki Rolü 67

Okul Politeknik Okul Olmak Zorundadır 73

Politeknik Eğitim Üzerine 78

Halk Eğitim Sisteminin Sosyalist Temeli 83

Halk Ekonomisinin Yeniden İnşası ve Politeknik Eğitim 109

SUNU

Elinizde tuttuğunuz bu kitapçık N. K. Krupskaya tarafından halk eğitimi ve politeknik eğitim konularının değişik yönleri ve detayları ile kaleme alınan ve sosyalist toplumun inşasında pedagojik eğitim ve aydınlanma çalışmaları, yeni nesillerin eğitilmesi ve yetiştirilmesi konuları üzerine yoğunlaşan makalelerinden, çevirmen tarafından seçilen bir kesitten oluşmaktadır.

Elinizdeki kitap iki bölümden oluşmaktadır. I. bölüm "Lenin ve Halk Eğitimi Sorunları" 1924 yılında Viyanada broşür olarak basılıp dağıtılan Almanca metinden, II. Bölüm ise 1959 yılında Leipzig'te basılan "Genel Eğitim Veren Politeknik Okul Üzerine' adlı broşürde yer alan makalelerin çevirisinden oluşmaktadır.

Birinci bölümde Krupskaya, Lenin'in halk eğitimine yaklaşımını değişik yönleriyle yansıtmakta ve sosyalizmin inşasında halk eğitiminin önemini vurgulamaktadır.

Kitabın ikinci bölümünde ise, Marx, Engels ile Lenin'in işçi ve emekçilerin aydınlatılması konularındaki düşüncelerinden ve yaptıkları çalışmalardan yola çıkarak, kapitalist okul ve sosyalist okulu karşılaştırmaktadır. Krupskaya; yeni sosyalist okul hakkında kaleme aldığı makalede bilime ve Marksist-Leninist çizgiye sadık kalarak, okulun sosyalizm koşullarında nasıl olması gerektiği, çalışma ve emek ekseninde, politeknik eğitim konularında bilimsel sosyalist bakış açısını ayrıntılı bir şekilde ortaya koymaktadır. Krupskaya, pedagojik eği-

timin fabrikalarda sürdürülen üretimle birleştirilmeden, sosyalizmi yaşatacak yeni nesillerin oluşturulamayacağım belirtmektedir. Krupskaya, diğer makalelerinde Komünist Çocuk Örgütü olan Öncü Birlik üyelerinin görevlerinden komünist parti üyelerinin sorumluluklarına, değişik Sovyet örgütlenmelerinin atması gereken adımlardan sosyalist eğitimin, politeknik eğitimin sorumlusu öğretmenlere, işçi ve emekçi kitlelerinin sorumluluklarından köylülüğün yerine getirmesi gereken çalışma ve işlere kadar birçok alanı irdeleyerek sosyalizmin inşası aşamasında, karşılaşılan sorunlara çözüm aramaktadır. Krupskaya, sosyalist inşayı ilgilendiren birçok konuda görüşlerini sunduğu makalesinde Lenin'in düşünce ve öngörülerine yer vererek, "Çünkü talihsizlik ve mutsuzluğun, soğuğun, açlığın bilinci ve herkesin tanıdığı ve bildiği üretici güçler alanında yaşanan eksikliğin getirdiği yokluk kitlelerin içine kök salmıştır. Şimdi bütün politik ve askeri çıkarlar üzerinde yoğunlaşan ajitasyon ve propagandadaki ilgi ve hassasiyeti ekonomik inşa alanına doğru yöneltmemiz gerekmektedir." diyerek koşullara ve yapılması gerekenlere dikkat çekiyor. Sosyalizmin kurulması ve inşa edilmesi aşamasında sosyalist ve komünistlere düşen görev ve sorumlulukları değişik yönleri ile ele alarak irdeliyor.

Sosyalizmin inşası kapsamında Ekim Devrimi'nden sonra yaşanan sorun ve sıkıntıların da aşılması doğrultusunda, çıkış yollarının komünist parti kararları doğrultusunda geliştirilmesi alanında yapılması gerekenleri de bu kitapçıkta yer alan makalelerin çeşitli bölümlerinde ele alıp işlemektedir. 'Asırlardır kölelik ve baskı altında yaşayan ve bu süreçte kendisi için giriştiği her hareketin bastırıldığı yüz milyonlarca insanın yeni davanın önemi konusunda ikna edilmesi gerekmektedir' diyen Lenin'in görüşlerine başvuran Krupskaya 'Lenin ve Halk Eğitiminin Sorunları' makalesinde, işçi sınıfının örgütlenmesi ve sosyalist inşayı geliştirip ilerletmesi için zorunlu olan çalışmaları anlatmaktadır. 'Milyonlarca sendika üyesi olan ama henüz kendi efendisi olma olgusuna alışık olmayan ve bu bilince sahip olmayan işçiler örgütlenmelidir' görüşünün altını çiziyor.

Kapitalist toplumda okulun kapitalist sömürüyü haklı çıkaran eğitim politikalarından, eğitim kapılarının işçi ve emekçi çocukları-

nın suratına kapatıldığına. ezbere ve ineklemeye dayalı eğitime değinen Krupskaya: kapitalist eğitimin toplumsal yararlı işle birleştirilmediğini belirtmekte ve sosyalizmde eğitim konusunda elde edilen kazanım ve başarıları ortaya koymaktadır. Krupskaya; elinizde bulunan kitabın ikinci, 'Sosyalist Okul Sorunu' başlıklı makalesinde, 'İster monarşi, isterse cumhuriyet olsun, burjuva devletlerde okul, geniş halk kitlelerinin ruhsal ve düşünsel baskı altına alınmaları ve ezilmelerinin bir aracıdır' der ve sosyalist okulun, işçi ve emekçi kitlelerin bilinçlenmesinde büyük rol oynayacağını, sosyalizmi kuracak olan yeni nesillerin yetiştirilmesinde kaçınılmaz olduğunu belirtir.

Sosyalist toplum, her alanda olduğu gibi eğitim ve politeknik okul anlamında da, kapitalist toplum ve okuldan daha üstün olduğunu kanıtladı. Çocukların ve yeni yetişen nesillerin eğitimi kapsamında yetenek ve becerilerinin çok yönlü bir biçimde geliştirildiği sosyalizm koşulları, kapitalizmde heba edilen beceri ve yeteneklere nazaran toplumsal gelişimi de ilerletmektedir. Günümüzde eğitim alanında var olan tüm demokratik ve akademik haklar, dünyanın hangi ülkesinde olursa olsun işçi ve emekçilerin, gençlik kitle ve yığınlarının sermayeye karşı çetin mücadeleleri sonucu kazanılmış ve sosyalist sistemin kapitalist sistem karşısında üstün olmasının ve baskın çıkmasının sonucu verilen haklardır. Günümüzde bu hakların ortadan kaldırılması ve yok edilmesi yönünde atılan her adım, kapitalistin karşısında işçi sınıfı tarafından yönetilen bir sosyalist devletin olmamasından kaynaklanmaktadır. Buna rağmen işçi, emekçi ve gençlik kitlelerinin çetin mücadeleleri ve sosyalizm korkusu sonucu kazanılan akademik haklar, modern revizyonist, devlet kapitalizmi sistemin çöküşünden bu yana ortadan tamamı ile kaldırılamamıştır. Sosyalizm, işçi, emekçi kitlelerini ve dünya halklarını ilerletecek tek sistemdir ve işçi sınıfı ile ezilen halkların tek kurtuluş yoludur.

Türkiye'de bu bağlamda AKP hükûmeti tarafından gündeme getirilen 4+4+4 başlıklı yeni eğitim sistemi projesi; iktidar yanlısı çevreler ve basın tarafından yapılan propagandalarda elit, seçici ve elemeci eğitim sistemini geliştirmek hatta işçi ve emekçi çocuklarını var olan neoliberal ekonomik sistem içerisinde var olan burjuva

eğitiminden bile mahrum bırakmak, onları pazarın ihtiyaçları doğrultusunda yeni köleler olarak yetiştirmek, eğitimi devletin hakimiyetinden kurtarıp tam anlamıyla ekonominin hizmetine sunmak için atılan bir adımdan başka bir şey değildir. Elemeci, seçici elit eğitim sistemi bu yeni uygulama ile birlikte işçi ve emekçi sınıflar ve onların çocuklarını her yaşanan gelişmeyi sineye çekecek yeni köleler olarak yetiştirmeyi amaçlamakta ve var olan neoliberal piyasa ekonomisinin geniş emekçi kesim ve katmanlar tarafından tam anlamıyla ve zorunlu olarak tek çıkış yolu, tek kabullenebilir gerçeklik olarak kabullenilmesini hedeflemektedir. 4+4+4 olarak hedeflenen yeni eğitim sistemi ve bu bağlamda sürdürülen tüm tartışmalar dindar gençlik ve laik gençlik ikilemi içerisine hapsedilerek, bu eğitimde planlanan sözde 'sistem değişikliği' ile asıl hedeflenen yoksul emekçileri daha fazla yoksulluğun pençesine itme ve zengin, sömürücü ezen sınıfların iktidarını daha da pekiştirme hedefi saptırılmaktadır. Bu bağlamda bu kitapçık geçmiş dönemlerde de eğitim konusunda sürdürülen tartışmaların devamı olarak ele alınmalı, kapitalist eğitim sisteminin hedefleri göz önünde bulundurularak, sosyalist eğitimin hedeflerinin yeniden hatırlanmasının aracı olarak görülmelidir. Tartışmanın ana ekseni bilimsel ve işçi sınıfı önderliğinde tüm insanlığı bilinçlendirecek ve ilerletecek bir tartışma eksenine kaydırılabildiği oranda iktidar hükûmet ve yandaş çevrelerinin bu yeni tartışmalar ile asıl olarak neyi hedefledikleri bir kez daha açık bir şekilde gözler önüne serilebilecek ve bu kölelik sistemini pekiştirmeye çalışan tüm düzenlemelerin işçi ve emekçi sınıfların geleceğini körelten ve karartan uygulamalar olduğu daha da net bir şekilde görülebilecektir.

1.

BÖLÜM

Lenin ve Halk Eğitiminin Sorunları

LENİN VE HALK EĞİTİMİNİN SORUNLARI

1924 yılında Viyana'da basılan broşür

Proletarya iktidarı ele aldıktan sonra Lenin halk eğitim işleri konusunda birçok şey söyledi ve yazdı. Şimdi onun söylediklerinin derinliklerine inmemiz ve gerçekten söylediklerinin yaşam bulup bulmadığı konusunda ciddi araştırmalar yapmamız gerekiyor. Eğer söyledikleri hayata geçmişse, bunların onun belirttiği tarzda olup olmadığını ortaya çıkarmalı, sonuca ulaştırılmayan ya da değiştirilmesi gereken olguları tespit etmeliyiz.

İlk olarak, en az bilinen, komünistlerin başlangıçta okula hiçbir etkide bulunamadığı, dolayısıyla konuyla ilgilenmediği, bu konunun görülmediği ya da unutulduğu mücadele deneyimleri döneminden başlamamız, bu süreci irdelememiz gerekiyor.

***

Lenin 1918 yılında Birinci Tüm Rusya Halk Eğitim İşleri Kongresi'nde yaptığı konuşmada, şu görüşlere yer verdi: "Şimdi bütün topraklar, fabrikalar ve işletmeler işçilere ve köylülere devredilmiştir. Bugün işçilerin asli görevi, sadece fabrika bantlarının arkasında durmak veya sabanın arkasından gitmek değil, bunun yanı sıra ürün ve üretim araçlarını -fabrika ve işletmeleri- yönetmektir. Ve tabii ki işçilerde bilime ulaşma çabasının gelişmesi şimdi çok doğal bir durumdur. Şimdi işçiler bilime ve okula yönelmektedirler. Onlara bu bilimi ve okulu ulaştırma görevi önümüzde önemli bir görev olarak durmaktadır.

Kimileri bizi, okulu sınıf okuluna çevirmekle suçlamaktadır. Ama okul ilk ortaya çıkışından itibaren zaten böyle bir sınıf okulu olmuştur. Günümüzde yaşanan yüksekokul öğretim görevlileri tarafından gerçekleştirilen sabotajlara bir göz attığımızda, öğretim elemanlarının okulu tekeline aldığını, onu sınıf mücadelesinin bir aracı ve işçilerle köylülere karşı çevrilmiş bir silaha çevirmek istediklerini görürüz. Yoksa bu beş yıldır süregelen ve hâlâ devam eden

kanlı savaş, okulların emekçi halkın düşmanları tarafından kendi emelleri doğrultusunda kullanılmasından başka hangi nedenle açıklanabilir? Eski tarz okulda çocuğa kaçınılmaz ulusal önyargılar aşılanmakta; başka halklara ve diğer uluslardan işçilere karşı düşmanlık kışkırtılmakta, genç düşünceler aptalca önyargılarla karartılmaktadır. Burjuva devletlerdeki okullar burjuvazi yararına yalan ve iftiralarla doldurulmuştur. Burjuvazi tek tek uluslara karşı kin ve nefret duygularını düşünülebilecek en net şekilde kendi çıkar ve emelleri doğrultusunda, özellikle kârını kat be kat artırdığı savaşlar esnasında körüklemektedir.

Örneğin günümüzü ele alalım. Şu an savaş esnasında, şiddetli yağmurdan sonra mantar gibi fışkıran binlerce milyonerimiz bulunmaktadır. Onlar daha da zenginleşmek için savaşa ihtiyaç duyuyor ve hiç düşünmeden okulu da yegâne emperyalist emelleri için kullanıyorlar. Bu gidişata dur dememiz gerekmektedir. Biz, okulumuzun bir sınıf okulu olacağım, ama sadece emekçi halk kesimlerinin çıkarlarının savunulacağı bir sınıf okulu olacağını söylüyoruz.

Bütün gücümüzü, enerjimizi ve bilgimizi geleceğin emekçi okulunun hızla inşası için kullanmamız gerekiyor. Sadece bu emekçi okulu, bizi gelecekte bekleyen ve beş yıldır devam eden savaşa benzer çarpışmalardan ve dünya savaşlarından koruyabilir." (XV. Cilt, S. 417 .)

Lenin'in okula yüklediği devasa önemi, yukarıdaki açıklamalardan net bir şekilde görmekteyiz.

Aynı düşünceyi, 1913 yılında kaleme aldığı "Kültürel Ulusal Özerklik" makalesinde de yüzeysel olarak çizmişti: "Okulda, sonradan yaşamda karşılaşacağımız her şeye hazırlanmalıyız."

1919 yılının Mart ayında gerçekleştirilen KPR (Rusya Komünist Partisi) VIII. Parti Kongresi'nde parti programı karar altına alındı. Komünistlerin halk eğitimi kapsamında önlerinde bulunan görevleri kapsayan bölüm, bizzat Lenin'in önderliğinde oluşturuldu. Bu bölüm şöyledir:

'Rusya Komünist Partisi; halk eğitim işleri kapsamında, önüne, 1917 Ekim Devrimi ile başlayan ve okulun burjuvazinin sınıf egemen-

liğinin bir aracı olması olgusunun temelden değiştirilerek, **toplumda** var olan sınıfsal farklılıkların tamamen ortadan kaldırılması ve toplumun komünist topluma dönüştürülmesi görevini koymaktadır.

Nihai komünist toplumu kesintisiz uygulayabilecek yetenekte yeni nesillerin eğitilmesi için, proletarya diktatörlüğü sürecinde, yani komünizmin gerçekleşmesini sağlayacak koşulların hazırlık sürecinde, okul sadece komünizmin prensiplerini değil, aynı zamanda proletaryanın emekçi kitlelerin yarı proleter ve proleter olmayan katmanları üzerindeki düşünsel (zihinsel), örgütsel ve eğitsel etkisini gerçekleştirmelidir. Bu bağlamda en yakın hedef, Sovyet yönetimi tarafından belirlenen okul ve eğitim işlerinin daha da genişletilmesini içermektedir:

1- Parasız ve zorunlu, genel ve politeknik (teoride ve pratikte üretimin merkez dallarını tanıtacak) eğitimin her iki cinsiyetten 17 yaşına kadar olan çocuklar için uygulanması

2- Okul öncesi dönem için bir kurumsal ağın yaratılması: Örneğin kamu eğitiminin ve kadının özgürlüğüne kavuşması için küçük çocukları koruma kurumları, anaokulları, yurtlar vd.

3- İşbirim okulu prensiplerinin tam gerçekleşmesi, ders dili olarak anadilde eğitim ve iki cinsiyetten çocukları kapsayan ortak ders; iş/çalışma okulu tamamen laik olması; yani tüm dinsel etkilerden arındırılmış, üretken toplumsal işle dersin yakın bağlantılı gerçekleştirilmesi ve komünist toplum üyelerinin çok yönlü gelişimini hazırlaması.

4- Eğitim görenlerin hepsine yiyecek, giyecek, ayakkabı ve ders araç gereçlerinin devlet tarafından verilmesi.

5- Komünist düşüncelerle donanmış, onları içselleştirmiş işçi kadrolarının eğitim işleri alanında yetiştirilmesi.

6- Eğitim işleri meselesine emekçi halkın aktif katılımının sağlanması. ("Halk Eğitim Sovyetleri"nin geliştirilmesi, okuma, yazma, kendini ifade edebilme sanatı gibi alanlarda seferberlikler düzenlenmesi.

7- İşçilerin ve köylülerin kendiliğinden eğitimi ve gelişimi için devlet tarafından çok yönlü yardım ve desteğin yapılması. (Eğitsel

gelişimin desteklenmesi için kurumsal ağların oluşturulması; kütüphaneler, yetişkinler okulu, halk okulları ve üniversiteler, kurslar, oturumlar, sinemalar, atölyeler vb...)

8- 17 yaş sınırının üstündekilerin meslek eğitimi alanında, genel politeknik bilgilerle donatılarak geniş kapsamlı gelişiminin sağlanması.

9- İlk başta işçiler olmak üzere, bir şeyler öğrenmek isteyen herkese yüksekokul amfilerinin kapılarının en geniş şekilde açılması, yüksekokullarda eğitim verebilecek kapasitedeki bütün elemanların aktif katılımının sağlanması, genç bilim ve eğitimcilerin profesörlük unvanına kavuşmasının önündeki tüm engellerin kaldırılması; üniversite öğrencilerinin, proleterler ve köylülere yüksekokul olanağını kullanabilme imkânını sunacak ve onları teşvik edecek üniversite öğrencilerinin yaşamlarının maddi güvence altına alınması.

10- Emeğin sömürülmesi sonucu yaratılan ve şimdiye kadar bütünüyle sömürücülerin elinde bulunan tüm sanat eserlerinin emekçiler için ulaşılabilir olması ve onların hizmetine sunulmasının sağlanması.

11- Komünist düşüncelerin en geniş propagandasının devlet aygıtının olanakları kullanılarak yaygınlaştırılmasının sağlanması.(Cilt XVI, s. 481–482.)

KPR'nin VIII. Kongresi'nde politik propaganda ve kültürel, aydınlatma çalışması üzerine Lenin tarafından köyde bulunduğu süre zarfında kaleme alınan karar metninde, şunlar yer almaktadır: "Okul meselesine gelindiğinde, birlik meselesi temelinde yenilenme sorunu ve emek ekseninde sorun çözüme kavuşturulmuştur."

Karara bağlanan program konusunda Lenin 7 Şubat 1921 tarihinde kaleme aldığı bir makalesinde şunları belirtmektedir:

"1920 yılı Aralık ayında halk eğitimi üzerine bir parti toplantısı gerçekleştirildi. Toplantıya toplam olarak 134 oy hakkı bulunan, 29 da danışma hakkı olan gözlemci delege katıldı. Toplantı tam olarak beş gün sürdü. Bu toplantı üzerine VIII. Sovyet Kongresi bültenine

bir ek dahil edilmiştir. Bu ek halk eğitim sorunu üzerine gerçekleştirilen toplantı sonucu (Tüm Rus Merkez Yürütme Komitesi'nin 10 Ocak 1921 tarihli sayısında) kaleme alınmıştır. Toplantı karar taslağından, üzerine hazırlanan rapordan ve onun üzerine 'bülten ekinde' yer alan makalelerden -Yoldaş Lunaçarski tarafından kaleme alınan giriş yazısını ve yoldaş Grinjko'nun makalesini dışında tutarsak- anlaşıldığı gibi, politeknik eğitim meselesine yanlış bakıldığı ve MK direktiflerinde de altı çizildiği gibi karşısında mücadele edilmesi gereken, halk komiserliği ve heyet kurulu tarafından da bu konuda eleştiri konusu olan hata ve eksikliler meselesi gündeme gelmektedir. Bu hata ve eksikliğin kaynağı kesinlikle şudur: Genel tanımlama ve soyut talepler aracılığıyla 'galeyana gelmek'.

Politeknik eğitim sorunu parti programımız tarafınca, programda halkı aydınlatma, bilinçlendirme çalışmalarına ayrılan bölümde yer alan 1. ve 8. maddelerde temel hatları itibari ile çözülmüştür. MK tarafından verilen direktifler, özellikle bu noktalara işaret etmektedir. 1. Madde de 17 yaşma kadar devam eden politeknik eğitim, 8. Maddede ise 17 ve üstü yaş grupları için 17 yaş sınırının üstündekilerin mesleki eğitim alanında, genel politeknik bilgilerle donatılarak, geniş kapsamlı gelişiminin sağlanması konularına yer verilmiştir.

Bu sorun parti programında eksiksiz olarak, yani bütün ayrıntıları ile görüşülmüştür. 'Politeknik ya da monoteknik eğitim' meselesi üzerine yapılan bu açılımlar (özellikle bu tırnak işareti içine aldığım ve altını çizdiğim büyük saçmalıkları kapsayan bu kelimelere, biraz önce değindiğimiz 'bülten ekinin' 4. sayfasında rastlıyoruz) temelden yanlış, bir komünist için kabullenilemezdir ve program hakkında bilgisizliği ve soyut talepler aracılığı ile 'galeyana gelmeyi' ifade eder. Eğer geçici olarak (genel politeknik eğitim alanından mesleki politeknik eğitim alanına geçiş dönemiyle ilgili) yaş sınırını 17'den 15'e düşürmek zorunda kalacak olursak, o zaman parti bu yaş sınırının aşağıya doğru çekilmesini, içinden geçilen zamandan kaynaklanan ve ülkede yaşanan 'sefalet ve ülkenin yıkılması' olarak değil de tam tersine böyle bir adımın 'sadece' (MK direktiflerinin 1. noktası) pratik zorunluluktan kaynaklanacağını görmek zorundadır.

Yaş sınırının aşağıya doğru çekilmesi gibi bir konuda bu denli genel tanımlama ile bağlantılı bir gerekçelendirme girişimi saçmalıktır. Ciddiye alınamayacak genel tanımlamalar ve kaçınılmaz teoriler üretmeye son verilmelidir! Çalışmamızın bütün ağırlığını 'kayıt ve pratik tecrübenin denetlenmesine ve bu edinilen tecrübe terazisinden en iyi şekilde yararlanma' meselesine oturtmamız gerekmektedir." (Cilt XVIII, 1. Bölüm S.73.)

Lenin VIII. Rusya Komünist Gençlik Birlikleri'nin tüm Rus Kongresi'nde 4 Ekim 1920 tarihinde yaptığı konuşmasında, Sovyet sistemi içerisinde okula pay biçilen rol konusuna açıklık getirmektedir:

"Bu bağlamda gençliğin görevleri sorununa bakarken, şunun altını çizmem gerekiyor. Bu genel olarak gençliğin, özel olarak da komünist gençlik birlikleri ve tüm diğer örgütlerin görevini bir kelime ile ifade edebiliriz: Bu görev 'öğrenmek'ten ibarettir.

Tabii ki bu 'sadece bir kelimeden' başka bir şey değildir. Bize önemli ve temel sorunların cevabını vermemektedir: Ne öğrenilmeli, nasıl öğrenilmelidir? Mesele şudur. Eski kapitalist toplumun alt üst edilip, değiştirilmesi sürecinde, komünizmi kuracak yeni kuşağın ders, yetiştirme ve eğitim alanlarında eskisi gibi eğitilemeyeceği gerçekliğidir. Okul dersi, yetiştirme ve gençliğin eğitimi bize eski toplumdan geriye miras kalan materyaller üzerinden gerçekleşmek durumundadır.

Komünizmi sadece bize eski toplumdan devredilen, bilgi, örgüt, kurum, kuruluş ve insan gücü ve araç gereç stoklarının toplamının yardımıyla kurabiliriz. Sadece ders organizasyonunu, örgütlenme sorununu ve gençliğin eğitimini radikal bir tarzda değiştirebildiğimiz ölçüde, yeni kuşağın yeni toplumu kurma çabası sonucu, eski topluma benzemeyen bir toplumun kurulmasını, yani komünist bir toplumun inşa edilmesini başarabiliriz.

Bu nedenle esaslı veya ayrıntılı olarak gençliğe ne öğreteceğimiz, komünist topluma ulaşabilmesi, onu hak edebilmesi için kendisinin ne öğrenmesi gerektiği ve bizim başlattığımız meseleyi sonuca taşıyabilmesi için yapılması gerekenler konusunu enine boyuna tartışmamız gerekiyor.

Komünizme geçişi isteyen gençlik örgütümüz ve genel gençlik için bu konuda en başta gelen asli ve en doğal cevabın, komünizmi öğrenme olgusunun merkezde olması gerektiğini söylemek zorundayım.

Ama bu 'komünizmi öğrenme' olgusu, verilebilecek çok genel bir cevap olacaktır. Komünizmi öğrenmek için ne yapmamız gerekiyor? Var olan bilgi birikiminin içinden hangisini seçmemiz, hangisinde yoğunlaşmamız gerekiyor ki, komünizm bilgisine ulaşabilelim? Tam da bu noktada, eğer komünizmi öğrenme görevi yanlış ya da ağırlıklı olarak tek taraflı anlaşılacak olursa adım adım gün yüzüne çıkan ve bizi tehdit eden bir sürü tehlike ile karşı karşıya kalırız.

Bu konuda üstünkörü bir bakış açısı tabii ki komünizmi öğrenmenin komünist kitap, broşür ve yapıtlarda toplanmış bilgilerin hepsinin öğrenilmesi olduğu bakış açısına varabilir. Komünizmi öğrenme tanımının böyle ele alınması çok kaba ve yetersiz olacaktır.

Eğer komünizmi öğrenme olgusu komünist yapıtlarda, kitap ve broşürlerde yazılı olanları ezberleme ile sınırlı olsaydı, o zaman komünist bilgin ve büyük konuşmacılar yetişirdi; bu olgu adım adım güçlerin telef olması, inanılmaz kayıp ve ziyan anlamına gelirdi. Çünkü bunlar komünist kitap ve broşürlerde yer verilen, ele alınan konuları okuduktan ve öğrendikten sonra, bütün bu bilgilerin birbirleri ile olan bağlantılarını kurma konusunda yeteneksiz ve beceriksiz olur ve komünizmin beklentilerine gerçekten cevap veremeyecek durumda kalırdı.

Bizlere eski kapitalist toplumdan miras kalan en temel hastalıklardan biri de kitapla hayatın gerçekleri arasında tamamen derin bir ayrım yapılmış olmasıdır; çünkü o dönem her şeyin çok güzel biçimlerde anlatıldığı kitaplarımız bulunuyordu, ama bu kitaplar yine de çoğu zaman bizlere komünist toplumu yanlış tanıtıyordu. Bu nedenle komünizmin kitabi ezberi ve bu kitaplarda onun hakkında yazılanların bu tarzda ele alınışı azımsanamayacak kadar yanlıştır.

Bugün kitaplarımızda eskiden komünizm üzerine söylenen ve yazılanlar basit bir biçimde yeniden tekrarlanmamaktadır. Çünkü bugünkü konuşmalarımız ve yazdıklarımız günlük ve çok yönlü çalışmalarımızla bire bir bağlantılıdır. Emek ve mücadele vermeden ko-

münist kitap ve broşürlerde yazılan kitabi bilgileri öğrenmek hiçbir anlam ifade etmemektedir, çünkü bu eski teori ile pratik arasındaki derin çelişkinin devam ettirilmesi anlamına gelir, bu derin çelişki ise burjuva toplumun en iğrenç temel ayırıcı özelliğini oluşturmaktaydı.

Şimdi sadece komünizm sloganlarını öğrenmek, beynimize kazımak isteseydik bu daha da tehlikeli olurdu. Eğer bu tehlikeyi zamanında tanıyıp keşfedip ve bütün çalışmamızın ağırlığını buraya kaydırarak ortadan kaldırmasaydık şimdi yarım ya da bir milyon genç erkek ve kız, bu komünizm derslerinden sonra kendisini komünist olarak tanımlayacak ve komünizm davasına büyük zararlar verecekti.

Şu an önümüzde duran en acil ve önemli sorun, tüm bu değindiğimiz meselelerle komünist okulda verilecek dersin hangi biçim ve yöntemlerle birleştirilmesi gerektiğidir. Eski okul ve eski bilimin hangi yanlarını olduğu gibi kabul edip, kendi çalışmalarımızın birer unsuru haline getireceğiz?

Eski okul her yönüyle bilinçli, donanımlı insan yaratmayı hedeflediğini, bilimi genel hatlarıyla öğrettiğini söylüyordu. Biz bunun gerçek anlamda büyük bir yalan olduğunu biliyoruz. Çünkü toplum insanların sınıflara, sömürenlere ve ezilenlere göre ayrımının üzerine kurulmuştu. Tabii ki bu durumda tamamen sınıf ruhu ve sınıf temeli üzerine kurulu olan bu eski okulda sadece burjuva çocuklarına bilgi öğretilmesi çok doğal bir durumdu. Bu okullarda öğretilen her kelime burjuvazinin çıkarları doğrultusunda çarpıtılmış ve saptırılmıştı.

Bu okullarda işçi ve köylülüğün genç kuşakları yine aynı burjuvazinin çıkarları doğrultusunda eğitilmekte ve hazırlanmaktaydı. Onlar; yetenekleri, burjuva çıkarlara uygun, kâr getirecek köleler olacak tarzda eğitiliyor ve burjuvazinin rahatını ve saltanatını bozmamaları için eğitiliyorlardı. Bu nedenle eski okulu reddederken önümüze gerçek komünist eğitime ulaşabilmek için eski okuldan sadece ihtiyacımız olanı alma görevini koyduk.

Şimdi az sayıda olmayan ve tamamen yanlış yorumlamalara götüren ve sürekli olarak işittiğimiz ve eski okula karşı yapılan suçlama ve eski okulu hedef alan kınamalara dönmek istiyorum.

Eski okul hakkında eski okulun ezberleme, biçimlendirme ve inekleme okulu olduğu söyleniyor. Bu doğrudur. Ama tüm bunlara rağmen eski okuldaki kötü ve yanlışlar ve işe yarar şeyler arasında ayrımı doğru yapmak, ya da bu ayrımı yapabilmek gerekmektedir. Komünizm için zorunlu olarak ihtiyaç duyduğumuz şeyleri onun içinden seçebilme yeteneğini sergileyebilmemiz gerekir.

Eski okul ezber eğitim üzerine kurulmuş bir okuldu. Öğrencileri işe yaramaz, gereksiz ve ölü bilgi yığınını öğrenmeye zorluyordu. Bu sayılanlarla beyinler dolduruluyordu. Genç kuşakları aynı tornadan çıkmış memurlara dönüştürüyordu. Ama bu belirtilen sebeplerden dolayı insanlığın günümüze kadar toplamış ve biriktirmiş olduğu bilgi birikimini kendi bünyesinde birleştirmeden komünist olunabileceği sonucuna varmak çok büyük bir yanlış olur. Komünist sloganları, ya da komünist bilimin sadece sonuç ve çıkarımlarını öğrenmenin, bütün bilgi yığını ve birikimini araştırıp, kafasına yerleştirmeden, ki tüm bunların sonucu komünizmdir, yeterli olacağını düşünmek, hata yapmak demektir.

Komünizmin insan bilgisinin toplamından doğduğunun bir örneğini Marksizm teşkil etmektedir.

Komünist teori ve komünist bilimin temellerinin Marx tarafından atıldığını okudunuz ve duydunuz. Bu Marksizm öğretisinin, 19. yy'da bir dahi sosyalistinin yapıtı olmaktan çıkıp, tüm dünyada milyonlarca proleterin kapitalizme karşı mücadelelerinde kullandıkları öğretisi ve kılavuzu olduğunu biliyorsunuz.

Ve şimdi kendinize şu soruyu yöneltin: Marx'ın öğretisi niçin devrimci sınıf ferdi olan milyonlarca kalbi kazanabilmiştir? Bu soruya verilecek cevap şöyle olabilirdi: Bu başarıyı Marx, kapitalizm döneminde elde edilmiş olan ve insanlığın o güne kadar biriktirmiş olduğu bütün bilgi birikimine dayandığı için elde edebilmiştir. Marx, insanlık toplumunun gelişim yasalarını araştırmakla beraber, kapitalizmin komünizme evriminin bir kaçınılmaz zorunluluk olduğunu ve en önemlisi, o, bunu bu kapitalist toplumu ondan önceki bilimin verdiği bütün verileri içselleştirip, bu bilgi yumağının yar-

dımı ile en sağlam, en ayrıntılı ve en derinlere inen araştırmalarla ispatlamış ve ortaya koymuştur.

O, insanlık toplumu tarafından yaratılan her şeyi eleştirisel yöntemle işlemiş ve hiçbir noktayı gözden kaçırmamıştır. İnsan düşüncesi tarafından yaratılan her konuyu ele almış, eleştiriye tabi tutmuş ve işçi hareketi üzerinde denetlemiş ve deneyerek sınamıştır. Ve tüm bunların sonucu, burjuva sınırlarla daraltılmış ve burjuva önyargılarla tutuk kalmış diğer kişi ve insanların varamayacağı sonuçlar ve çıkarımları elde etmiştir.

Örneğin proletarya kültüründen bahsederken de bu durumu göz önüne almamız gerekmektedir. Kültür hakkında kesin ve net bir bilgi olmaksızın (yani örneğin insanlığın her yönüyle gelişiminin bir sonucu olarak ortaya çıkan kültür hakkında açık bir anlayış ve sadece bu yaklaşım üzerinde çalışarak proleter kültürün yaratılabileceği, yani olayları bu yaklaşım biçimi ve bakış açısı ile ele almaksızın) bu sorunu bir çözüme kavuşturamayacağız.

Proletarya kültürü, güzel günün birinde aniden topraktan fışkırmamıştır. O, kendilerini proletarya kültürünün uzmanları olarak ilan eden kişilerin bir keşfi, buluşu da değildir. Bu ve benzeri tarz düşünceler açık olarak saçmalık olacaktır. Proletarya kültürü, insanlığın kapitalist toplumun, ağalık toplumunun, memur toplumunun baskısı altında erişmiş olduğu bilgi birikiminin yasalarına uygun olarak gelişmek durumundadır.

Marx tarafından bilimsel olarak oluşturulan ekonomi politiğin de bizleri insanlık toplumunun nereye doğru seyrettiği ve sınıf savaşına geçişin proleter devrimin başlangıcına götürdüğü gibi, aynı yol ve yöntemle tüm bu patika ve yollar bizi günümüze kadar, proletarya kültürüne götürmüştür, götürmektedir ve götürmeye de devam edecektir. Gençlik temsilcileri ve yeni eğitim savunucuları tarafından eski eğitime yönelik yöneltilen ve eski okulun inekleme ve ezbere eğitim okulu olması yönündeki düşüncelerini duyduğumuzda, onların karşısına eski okulda var olan her iyi ve olumlu olguyu almak zorunda olduğumuzu söylemek zorundayız.

Biz eski okuldan onda dokuzu işe yaramayan ve onda biri çarpıtılmış bilgi birikimi ile genç insanın beynini gereksiz zorlamaya yarayan eğitim sistemini devralamayız. Ama bu sadece komünist çıkarımlar ve sadece komünist talepleri ezberlemekle kendimizi sınırlandırmamız anlamına gelmemelidir. İnsan, sadece insanlık tarafından yaratılmış olan bütün zenginliklerle beynini zenginleştirebilme yeteneği ve becerisini gösterebildiği oranda komünist olabilir.

İneklemeye ihtiyacımız yok. Ama her öğrenenin ufkunu, beynini, hafızasını temel gerçekler bilgisi ile donatmalı, geliştirmeli ve mükemmelleştirmeliyiz. Bu olmadığı durumda komünistin ayakları yere basmaz ve kendisi sadece bir şematik tabela, bir komünist tabelaya dönüşürdü. Komünist eğer bütün edindiği bilgi birikimini bilincinde işleyemeyecek duruma gelseydi, kelimenin gerçek anlamıyla büyük bir konuşmacıdan başka bir şey olmazdı. Onlar bilgiyi sadece basit bir biçimde edinmemeli, tam tersine beyinlerinin işe yaramaz abur cubur şeylerle zorlanmasını engellemek ve bütün bilgi yumağını benimseyerek zenginleşmesini sağlamak için ve modern eğitimli insanın onsuz düşünülemeyeceğini de gözeterek eleştirisel yöntemle bilgi edinme ve benimseme yöntemini geliştirmelidir.

Eğer bir komünist, başkası tarafından sabitlenmiş ve son hali verilmiş olan düşünceler ölçeğinde var olan birikimler ve hazır çıkarımlar üzerine ciddi, zor ve büyük çabalar sarf ederek gerçekler arasında kendi yolunu bulma ve aynı zamanda bu süreçte bütün bu gerçekler konusunda eleştirisel yaklaşım sergilemeden, var olan çıkarımlar üzerine komünist bilgi donanımını gerçekleştirmek ister bir pozisyona düşseydi, böyle bir durumda bu komünist acınacak bir görünüm alırdı. Bu denli bir yüzeysellik tam anlamıyla içler acısı olurdu. Eğer az bildiğimi biliyorsam, o zaman daha çok bilmeye, öğrenmeye çaba sarf ederim. Ama eğer bir insan komünist olduğunu söylüyor, böyle bir iddiada bulunuyor ve herhangi bir temeli bulunan bir bilgi birikimine sahip olma zorunluluğunun olmadığını düşünüyorsa, bu durumda bu kişi bir komüniste özgü hiçbir özellik taşıyamaz.

Eski okul, kapitalistlerin ihtiyaç duyduğu ölçekte kolluk kuvvetleri yetiştiriyordu. Eski okul okuma ve yazmayı bilmek zorunda olan bilim adamlarından, kapitalistlerin istediği gibi adam yetiştiriyordu. Bu duruma göre bu okulu ortadan kaldırmamız, yok etmemiz gerekir. Bu okulu ortadan kaldırmak ve yok etmek, bu okuldan insanların zorunlu olarak ihtiyaç duydukları ve insanlık tarafından bu zamana dek biriktirilmiş hiçbir şeyi almamamız anlamına mı gelmelidir?

Yani bu durumdan hareketle kapitalizm için zorunlu olan şeylerle, komünizm için zorunlu olan şeyler arasında ayırt edemediğimiz, farkı göremediğimiz sonucu mu çıkmalıdır?

Burjuva toplumda ezici çoğunluğun iradesine karşı yapılan eski askeri talim yerine biz; milyonlar ve yüz milyonlarca yalnızlaştırılmış, parçalanmış ve kocaman, dev gibi bir ülkenin topraklarına yayılmışların iradesinden, eski topluma karşı besledikleri kin ve nefretle birlikte beceri, yetenek ve istikrarı birleştiren ve buradan hareketle mücadele içinde güçleri birleştiren ve örgütleyen işçi ve köylülüğün bilinçli disiplinini yerleştirerek, tek bir ortak iradeyi yaratmaya çalışıyoruz. Çünkü bu iradeyi yaratamadığımız zaman yenilmeye mahkûmuz. Bu örgütlülük, işçi ve köylülüğün bu bilinçli disiplini olmaksızın davamız ümitsiz ve istikrarsız olurdu. Tüm bunlar olmaksızın tüm dünyadaki kapitalistleri ve toprak ağalarını yenemeyiz. Bunlar olmaksızın temeli bile sağlamlaştıramayız. Bu temel üzerinden yeni komünist toplumu inşa etme olgusundan asla söz edemeyiz.

Eski okulu reddederken aynı zamanda, bu okula karşı tamamıyla haklı bir kin ve nefret besleme olgusunu ve onu yok etmek için hazır olmamız olgusuna saygı duymalıyız. Ancak aynı zamanda eski ezbere eğitim, inekleme, eski talimatların yerine, insanlığın günümüze kadar edinmiş olduğu bütün bilgi birikimini benimseme ve bu birikimi edinme becerisini gösterebilmemiz gerekmektedir. Bu bilgi birikimini edinirken komünizmin bizlere birileri tarafından ezberletilmiş gibi bir olgunun yaratılmaması gerekir, tam tersi komünizmin kendimiz tarafından düşünüldüğü veya inşa edildiği tarzda, yani komünizmin modern eğitim olgusunun kaçınılmaz çıkarımları ve sonuçlarının toplamından oluştuğu olgusundan hareket etmemiz gerekir.

Yani komünist olmayı öğrenme görevleri üzerine konuşurken kendimize yönelteceğimiz temel ödev ve sorular bu yönlü yapılmalıdır." (XVII. Cilt S. 314- 319)

Lenin aynı konuşmanın devamında şunları söylemektedir:

"Okulumuz gençliğe bilginin temellerini göstermeli, öğretmelidir. Gençliğe komünist görüş ve bakış açılarına ulaşma yeteneğini kazandırmalıdır ve gençlik yığınlarından tahsilli insanlar yetiştirmelidir. Okulumuz eğitim aşaması ve kapsamı ölçeğinde okula giden herkesi, sömürenlere karşı kurtuluş mücadelesinin birer neferi yapmalı, onların mücadeleye katılımını sağlamalıdır." (XVII. Cilt, sayfa 325.)

"Ben ne öğrenmemiz gerektiği ve eski okulun ve bilimin hangi yanlarını almamız gerektiği sorusuna cevabı verdim. Şimdi de nasıl öğrenilmesi gerektiği sorusuna cevap vermeye çalışacağım: Tabii ki okulda yapılan her çalışmanın, eğitim, öğretim ve ders kapsamında atılan her adımın tüm emekçilerin sömürenlere karşı sürdürmüş oldukları mücadelelerinden koparılamaz bir parçası olarak birleştirilmesiyle." (Aynı cilt sayfa 326)

"Gençlik örgütünün üyesi olmak, bütün emeğini ve gücünü tamamı ile ortak davanın hizmetine sunmak demektir. Komünist eğitim işte budur. Genç erkek ve genç kızlar bu çalışma içinde gerçek komünistlere dönüşürler. Sadece bu çalışma içinde pratik kazanımlar elde etme becerisini öğrenirlerse, komünist olurlar." (Aynı cilt. Sayfa 327.)

"Eğitimimiz, onların komünizm öğretisinin sonucu olan görev ve ödevleri yerine getirebilmeleri için emekçilerin sömürenlere karşı sürdürdükleri mücadeleleri ile birleştirilmelidir." (Aynı cilt sayfa 327.)

"Biz Rusya'yı fakir ve hasta bir ülkeden zengin bir ülkeye dönüştürmek istiyoruz. Bu nedenle Komünist Gençlik Birliğimizin eğitimini, öğrenimini ve teorisini işçi ve köylülerin çalışmaları ile birleştirmesi zorunludur. Gençliğimiz kendini sadece okullara da kapatmamalı, sadece komünist kitap ve broşürleri okumayla da sınırlandırmamalıdır. Onlar sadece işçi ve köylülükle ortak çalışmaları üzerinden gerçek birer komünist olabilirler.

Gençlik örgütüne alınan herkesin ilk olarak okuma yazmaya hâkim olması gerektiği ve aynı zamanda çalışmadan anlaması gerektiği herkes tarafından bilinmeli, herkese anlatılmalıdır. Eski okulda bulunan eski uygulamalar yerine bilinçli disiplini yerleştirdiğimiz herkes tarafından görüldüğü, bütün gençleri Kızıl Cumartesilere katıldığı, şehrin yakınındaki tarım veya ziraat işletmelerinin halkın daha iyi bir yaşam sürdürmesi için kullanıldığı anlaşıldığı zaman, halk, emekçi işgücüne karşı daha farklı bir yaklaşım sergileyecektir." (Aynı cilt. Sayfa 328.)

"Okuldaki derslerin bütün öğretileri, köylerdeki, şehirlerdeki ortak çalışmaların pratik sorunlarının çözümü doğrultusunda yeniden düzenlenmelidir. Komünizmin inşasının başarıya ulaşması, bunun köylere nasıl yansıyacağına, komünist yarışın geliştirilmesine ve gençliğin ortak çalışmayı birlikte nasıl şekillendirdiği konusunda sergileyeceği becerisine ve kendisini kanıtlamasına bağlıdır." (Aynı cilt. Sayfa 329)

Lenin öğretilecek konular N. I. Stephanows'un "Dünya Ekonomisinin Geçiş Dönemi ile İlişkili Olarak RSFSC'nin Elektrikifaksiyonu" adlı kitabı için kaleme aldığı önsöze (Bu önsöz 21 Mart 1922 tarihinde yazılmıştır.) yeniden gönderme yapmaktadır. Burada Lenin şöyle yazmıştır:

"Bugün halk eğitimi alanında en fazla eksikliğini yaşadığımız, hissettiğimiz ve gerçek (yani bürokratik işe yaramazın dışında) çalışma için ihtiyacımız olan olgular içinde, bu önümde duran kitap, okullar için önemli bir kaynaktır. Eğer Marksist yazarlarımız, güçlerini giderek can sıkıcı bir hal almış olan gazete ve dergi kupürlerine yazdıkları makaleler için harcamak yerine, hiçbir boşluk bırakmadan sosyal sorular üzerine buna benzer eğitim kitaplarını bir araya getirselerdi, proletaryanın gücü ele geçirdiği ilk günden bu zamana kadar beş sene geçmesine rağmen, eskiye ait rezillikler sürdürülmezdi. Proletarya devletinin, devlet okullarında ve üniversitelerinde eski burjuva eğitim ve öğretim görevlileri tarafından hâlâ eski burjuva ıvır zıvır şeyler öğretilmeyecekti. (Daha doğrusu; proletarya bunlar tarafından demoralize edilemeyecekti).

VIII. Sovyetler Kongresi, RSFSR'nin bütün bölgelerinde elektriklendirme planının bütün okul ve eğitim merkezlerinin ders planına alınmasını ve bu kararın istisnasız hayata geçirilmesini karar altına aldı. Bu karar, birçok diğeri gibi bizim (Bolşeviklerin) kültürsüzlüğümüz sonucu kâğıt üzerinde kaldı. Şimdi 'okullar için eğitim aracı' olarak Stephanow yoldaş tarafından hazırlanan bu kitaptan birkaç tane numunenin her semt kütüphanesinde ve daha sonra bütün köy kütüphanelerinde de yer almasını sağlayarak bu eserin yaygınlaştırılmasını başaracağız. Aynı süreçte Rusya'daki elektrik santrallerinde de (toplamda 800 tane) eserin bir numunesinin bulunması ve bunun yanı sıra açık halk toplantılarının düzenlenmesi ve halk eğitimlerinde elektrik, RSFSR'nin elektrikifaksiyonu ve genel olarak teknik üzerine eğitimin gerçekleştirilmesi sağlanacaktır. Aynı zamanda bütün okullarda görev alan tüm halk eğitmenlerinin, bu eğitim eserini okumaları ve içeriğini benimsemeleri (bu duruma destek olarak her semtte mühendislerin ve fizik öğretmenlerinin bir araya getirilerek oluşturduğu hücre ve grupların oluşturulması) gerekmektedir. Ancak öğretmenlerin sadece eseri okumaları, anlamaları ve içeriğini kavramaları da yeterli değildir, eserin içeriğini basit ve anlaşılır bir biçimde öğrencilerine ve köylü gençliğe anlatabilmeleri de sağlanmalıdır.

Bunu başarmak için çok çaba sarf etmemiz gerekecek. Bizler çok fakir ve kültürsüz insanlarız. Bu durum, eğer, bilgi edinmenin, öğrenmenin gerekliliğinin bilincindeysek tam anlamıyla bir talihsizlik değildir. Eğer öğrenme isteği bulunuyorsa, işçi ve köylünün toprak ağasına ve kapitaliste 'kâr ve kazanç' sağlamak için değil de, kendi yaşamını iyileştirmek için öğrenmesi gerektiği açık bir bilinçle anlaşılır kılınırsa bu belirtilen talihsizlik önlenebilir.

Bu sayılanların hepsi bizde mevcuttur. Ve bu durumdan hareketle öğrenmeyle ilgileneceğiz, uğraşacağız ve kesin olarak ilerlemeler kaydedeceğiz." (XVII. Cilt 2. Bölüm sayfa 18-19)

Okuldaki aydınlatma ve bilinçlendirme çalışması hangi alanda olursa olsun, politik bağlantı ve bağlamlar dışında olamaz. Politik aydınlatma ve bilinçlendirme alanında çalışanların 3 Kasım 1920 ta-

rihinde gerçekleştirilen konferansında Lenin düşüncelerini ayrıntılı bir şekilde oluşturup sundu:

"Aralarında en önemlisi aydınlanma ile bizim politikalarımız arasındaki etkileşim ve bağ sorunudur. Aydınlatma çalışması sürecini ele alırken, düşüncelerimizi aydınlatma ve eğitimin apolitik olması gerektiği bakış açısı ve öngörüsü üzerine oturtamayız, bilinçlenme ve aydınlanmayı politika ile olan bağları dışında değerlendiremeyiz.

Bu düşünce burjuva toplumunda kabul görüyordu ve hâlâ kabul görüyor. Aydınlanmayı 'apolitik' ya da 'politika dışı' olarak tanımlamak burjuvazinin ikiyüzlülüğü, riyakârlığıdır, kitleleri aldatıp dolandırmaktır. Burjuvazinin egemen olduğu tüm burjuva ülkelerde, şu anda kitleleri aldatma konusunda çalışmalar yapmaktadır.

Tüm burjuva devletlerde -burjuva toplumu bunu açık olarak kabullenemese bile- politik aygıt ve eğitim sistemi tam anlamıyla içli dışlıdır. Oysa bu toplum kilise aracılığı ile kitleleri özel mülkiyet kurumunun bütünü içinde işlemiş, gözden geçirmiş, yönlendirmiştir.

Şimdi temel görevlerimiz arasında, burjuva gerçekliğin karşısına kendi gerçeklerimizi çıkarmak ve kendi gerçeklerimizin tanınırlığım kazanmak, kök salmasını başarmak, yer almaktadır." (XVIII. Cilt, 2. bölüm S. 178.179)

Eğitim sektöründe sürdürülen çalışmalar ile politika alanında yapılanlar arasındaki zorunlu birliktelikle ilgili olarak Lenin öğretmenlerin ve eğitim elemanlarının rolünü de şöyle tanımladı:

"Eğitim İşleri İçin Halk Komiserliği, uzun süren mücadeleler yürütmek zorunda kaldı. Öğretmen örgütü, uzun dönem sosyalist devrime karşı savaştı. Bu mücadele ve savaş, dolaysız sabotaj ve burjuva önyargılarla dolu inatçı ve dik kafalı ısrar ve karşı duruş biçiminde kendini gösterdi. Ve biz yavaş yavaş, adım adım eğitim işleri alanında çalışmalar sürdürerek, kitlelerin eğitim ve aydınlanma sorunlarını çözen 'politik aydınlanmanın merkezini' komünist bakış açımız ve duruşumuzla yeniden oluşturmalıyız.

Partimizin direktiflerini, şimdi işçinin hizmetinde bulunan yarım milyonu kapsayan eğitim görevlisi ordusunun içinde yer aldığı bu dev

aygıtla birleştirme, eğitim görevlilerini kendi ruhumuzla, bakış açımızla kaynaştırma ve inisiyatifimizin aleviyle yeniden canlandırma; önümüzdeki en acil görevdir. Eğitim görevlileri veya öğretim elemanları, burjuva önyargılarla, alışkanlıklarla dolu fikirler ve proletaryaya karşı düşman olan bir ruhla eğitilmişlerdi ve hiçbirinin proletarya ile uzaktan yakından ilişkisi, iletişimi bulunmuyordu. Biz ise şimdi pedagojik elemanları kapsayan yeni bir ordu yaratmak durumundayız. Bu eğitim görevlileri veya öğretmenler partimizin düşünceleri ile yakın temasta ve onun ruhuyla bütünleşmeliler. Etrafında topladığı, bir araya getirdiği işçi kitlelerini komünizm ruhuyla harmanlayacak ve komünistlerin yaptıklarının onların ilgi odağı olması konusunda çalışmalar sürdürecek öğretmen ve eğitim görevlileri yaratmalıyız.

Bu durumda eski alışkanlık, beceri ve görüşler yerle bir edilip, araya mesafe konulacağı gerçekliğinden hareketle politik aydınlanma merkezi ve onun çalışanları önünde, göz önüne alınması gerekli olan çok önemli bir husus durmaktadır: Gerçekten de burada bir ikilemle karşı karşıyayız: Bu eğitim görevlileri -ki büyük çoğunluğu eski toplumda yetişen ve yetiştirilenden oluşuyor- ve komünist partililer nasıl bir araya getirilecektir? Bu sorun, çözüm bekleyen zor bir sorundur ve üzerine çok detaylı bir şekilde düşünülmesi gerekmektedir.

Bu kadar farklı insanları nasıl bir araya getirebiliriz ve aralarında dirsek teması oluşmasını nasıl başarabiliriz, bir düşünelim. Tabii ki komünist partinin bu alanda da yönetimi elinde bulundurması gerektiği meselesi şüphe götürmez. Yani gerçekleşmesi gereken politik eğitimin başlıca hedefi; yalanları ve önyargıları yenme becerisi gösterecek, emekçi kitlelerle eski düzen arasında var olan bağların koparılmasına yardımcı olacak ve kapitalistin, sömürücünün, toprak ağasının olmadığı bir devleti oluşturma meselesini eline alacak gerçek komünistlerin yetiştirilmesidir. Peki bu nasıl yapılır? Bu sadece öğretmenlerin burjuvaziden miras aldıkları bilgi birikiminin tümünün ele geçirilmesi, zapt edilmesi ile mümkündür. Bunlar olmaksızın komünizmin bütün teknik kazanımları imkânsız ve tüm bu konuda yapılan hayaller lüzumsuz ve faydasız olurdu. Bu demin de söylediğim gibi, komünist partililerle, eskinin tortusunu taşıyan öğretmen-

lerin birleştirilmesi, ortak çalışmaları çok zor bir görev. Bütün parti komiteleri şimdi, eskiden bir bölgenin, belirli bir örgütün adamı olarak tanınan bütün propagandacılarını yeni bir gözle değerlendirmelidir. Bütün devleti yöneten, Sovyet Rusya'sının burjuva düzene karşı sürdürdüğü dünya mücadelesini yürüten herkes, partinin parçasıdır. O, mücadele eden, savaşan sınıfın ve dev devlet aygıtını yöneten ve yönetmek zorunda olan partinin temsilcisidir. Mükemmel başarılarla yeraltı çalışması okulunun parçası olmuş ve mücadele içerisinde çelikleşmiş ve sınanmış çok sayıda komünist; eskiden propagandacı-ajitatörken şimdi yönetici ajitatör olduklarını, dev politik bir örgütlenmenin getirdiği değişimi ve geçişi anlamak istemiyor, ya da anlayamıyor.

Oysa eğitimci ve öğretmenlerin tüm çalışmaları tam da onların sırtına yüklenmektedir. Yüz binlerce eğitimci ve öğretmenin işi ileriye taşıyacak, düşünceyi diri tutacak ve kitleler içinde bugüne kadar varlığını sürdürmüş olan önyargılara karşı mücadele edecek bir aygıtı oluşturduğunu belirtmek gerekiyor. Kapitalist kültürün kuvvetler egemenliği, eğitim ve öğretim kitlelerinin var olduğu sürece komünist olamayacağı, bu eksiklikleri içinde taşıdıkları gerçeği, bizleri bu eğitimci ve öğretim elemanlarını politik aydınlatma çalışması yapanların arasına alma konusunda tutuk olmaya itmemelidir. Çünkü onlar bilgiye sahiptir ve biz bu bilgi olmadan hedefimize ulaşamayız.

Biz zorunlu olarak ihtiyaç duyduğumuz yüz binlerce kişiyi, komünist aydınlanmanın hizmetine sunmak zorundayız. Cephede bulunan Kızıl Ordumuz bu sorunu on binlerce eski ordu temsilcisini orduya kabul etmemiz olgusuyla birlikte çoktan çözmüştür. Yeniden eğitme süreci uzun bir süreci kapsamaktadır. Ama sonunda bir sonuca varmaktadır. Ve biz de kültürel, aydınlatıcı, eğitici çalışmalarımız kapsamında bu örneğe göre hareket etmek durumundayız. Her ajitatöre ve propagandacıya zorunlu olarak ihtiyaç duymaktayız. O eğer parti ruhuyla çalışırsa üzerine düşen görevi yerine getirir. Ama sadece kendisini partiyle sınırlamamalıdır. Tam tersine görevinin yüz binlerce eğitim görevlisini yönetmek, onların eski burjuva önyargılara karşı mücadele etme şevkini oluşturup, teşvik etmek, onları yaptı-

ğımız işler konusunda eğitmek ve çalışmamızın genişliği ve büyüklüğü konusunda bilinçlendirmek olduğunu unutmamalıdır. Bu tarz bir çalışmayı yürütebilirsek, kapitalizm tarafından baskı altına alınmış ve bizden uzaklaştırılmış bu kitleye doğru yolu gösterebilir, onların doğru yolu bulmalarını sağlayabiliriz.

Görevimiz kapitalistin tüm karşı koyuşlarını ve direnişini aşmaktır. Sadece askeri ve politik direnişi değil, en derin ve en güçlü olan tinsel, düşünsel direnişini de kırmamız gerekmektedir. Aydınlanma kapsamında çalışan işçilerimizin asli görevi kitlelerin bu değişimini sağlamaktır. Onlarda gözetlediğimiz canlı istek, eğitime, komünizmi tanımaya olan ilgi ve eğilimler; buradan da cephede olduğu hızla olmasa bile, yine zaferle çıkacağımızın güvencesi ve teminatıdır. Belki de daha fazla zorlanarak ve daha fazla yenilgiyle karşılaşarak, en sonunda yine zafer bizim olacak." (XVIII. Cilt, 2. Bölüm, Sayfa 182–84)

Öğretmenlerin ana kitlesi partisizdir. Burada ne yapılmalıdır?

Komiteler, partisiz öğretmenleri de taraftarları arasına almayı öğrenmelidir.

"Komünist toplumu sadece komünistlerin eliyle kurmayı istemek, tamamıyla çocuksu bir düşüncedir" dedi Lenin RKP'nin 27 Ağustos 1922 tarihinde gerçekleştirdiği IX. Parti kongresinde: "Komünistler denizde bir damladır, halk denizinde bir damladır. Halkı sadece davalarına, rotalarını dünya tarihi ölçeğinde doğru gösterebilirlerse, kazanıp, yönlendirebilirler."

"Zaferin ikinci bölümü ise komünizmin sadece komünistlerin elleriyle kurulmamasından meydana gelmektedir..." (XVIII. Cilt, 2. Bölüm, Sayfa 44–45) diye yazmaktadır devamında. Bu nedenle 'Eğitim İşleri Halk Komiserliğinin çalışması üzerine 7 Şubat 1921 tarihinde kaleme aldığı makalede şöyle diyor:

"Komünistlerin halk eğitim işleri meselesinde ve kurumlarında sürdürdükleri çalışmaların başarısının ölçütü; uzman ve bilirkişilerin çalışmaya ortak edilmesi, bu kişilerin bulunup kullanılması, komünist yönetici ile uzman pedagogun ortak çalışması, pratikte nelerin ne kadar yapıldığının denetlenmesi, çok yavaş ve sınırlı ölçekte de

olsa ilerleme kaydedilmesi, maddi temellere dayalı pratik tecrübeye dayanması becerilerine bağlıdır.

Halk Komiserliği de içinde olmak üzere pratik alanda oluşan büyük boşluğun yanı sıra 'komünist yönetimin' içinde yer alan yönetici pozisyonuna gelmeye hevesli, mevki meraklıları çok olduğu, uzman pratisyen alanında yaşanan eksikliğin giderilemediği ya da uzman pratisyenlerin tamamı ile olmadığı durumlarda bu uzmanları öne itebilme yeteneğini göstermeliyiz. Bunu yapamadığımız, onları dinlemediğimiz ve tecrübelerini göz önünde bulundurmadığımız taktirde hedeflerimiz gerçekleşmeyecektir. Komünist yönetici, uzmanlar topluluğu üzerinde yönetim hakkını; pratik pedagoglar kütlesinden giderek daha fazla yardımcıyı bulup kazanmayı, onlara sürdürdükleri çalışmalarında yardımcı olmayı, onları sürekli ileri götürmeyi, ilerletmeyi, tecrübelerini gözetmeyi ve tecrübelerine dikkati çekmeyi anlayabildiği oranda ispatlayabilir.

Bu bağlamda kesin sloganımız şu olmalıdır: Daha az 'yönetim', daha fazla pratik hareket. Yani genel açıklamalar daha az yapılmalı, bizlere hangi koşullarda ve ne derecede ilerlediğimizi gösteren ya da olduğumuz yerde kaldığımızı, gerileyip gerilemediğimizi gösteren gerçeklere, yani denenmiş, sınanmış gerçekleri daha çok dikkate almalıyız. Pratik pedagogların ders programlarını iyileştiren, ilerleten, iyi bir ders kitabı derleyen, işin içeriğinin küçük de olsa pratik uygulanabilir iyileşmesini, on, yüz, bin uzman pedagogun çalışma koşullarının iyileştirilmesini sağlayan komünist yönetici; doğru bir yöneticidir. Ama 'yönetim' üzerine tartışan ve uzmanların çalışmasına adapte olma becerisi gösteremeyen, onlar için pratikte başarılar elde edemeyen, yüzlerce ve daha fazla öğretmenin pratik tecrübesinden faydalanamayan bir komünist, hiçbir işe yaramaz." (XVIII. Cilt, I. Bölüm, sayfa 75–76)

Lenin öğretmenlere bu denli önemli ve sorumlu bir yükümlülük vererek, günlüğüne yazdığı 2 Ocak 1923 tarihli notu ile şunu yeniden akıllara kazıyor:

"Halk okulu öğretmeni, şimdiye kadar hiç erişemediği, burjuva toplumunda hiçbir zaman erişemeyeceği bir yüksek basamağa ta-

rafımızca getirilmelidir. Bu, ispatına gerek duyulmayan bir gerçektir. Onun hem zihinsel, ruhsal yükselişi ile yüksek mesleği için çok yönlü hazırlıklarında ve özellikle içinde bulunduğu maddi durumunun yükseltilmesi için sistematik, sürekli ve istikrarlı bir çalışma sürdürmeliyiz.

Halk okulu öğretmenlerinin örgütlenmesi alanında sürdürülen çalışmalar, bu kesimi günümüze kadar bütün kapitalist ülkelerde istisnasız bir biçimde yaşandığı gibi, burjuva toplumun dayanağı olmaktan çıkarıp, kendilerini sosyalist düzenin dayanaklarına dönüştürmelidir.

Bu çalışmalar, halk okulu öğretmenleri aracılığıyla köylülüğü burjuvazi ile kurduğu ittifaktan uzaklaştırmak, proletarya ile ittifak kurmaya kazanmak için sistematik olarak genişletilmeli ve güçlendirilmelidir. (XVIII. Cilt, 2. Bölüm, sayfa15)

Dahası:

"Bir dahaki çeyrek yıllık bütçe yenilemesinde bu meseleyi pratik hedeflerimiz arasına almamız gerekmektedir. Tabii ki ilk ölçekte Eğitim Halk Komiserliği'nin dışındaki başka kurumların bütçesi ve harcamaları kısıtlanmalı ve açıkta kalan bütçeler, gereksinim ve ihtiyaç duyulduğunda Eğitim Halk Komiserliği için harcanabilmelidir. Şimdi içinde bulunduğumuz ve nispeten ihtiyacı karşılar bir ekmek dağıtımı yılı içerisinde öğretmenlere ekmek dağıtmadaki artış konusunda kesinlikle kesinti ve cimriliğe yer verilmemelidir.

Günümüzde halk eğitimi alanında yapılan çalışmalar çok kısıtlı çalışmalar olarak değerlendirilemez. Öğretmenleri ilerletmek, yeni aşılması gereken görevler doğrultusunda yetiştirmek, pedagojinin yeniden şekillendirilmesi konusunda ilgi alanlarını artırmak, din gibi konularla ilgilenmelerini sağlamak gibi durumlarda, azımsanamayacak derecede çok şey yapılmaktadır.

Ama yapılması gerekenler arasında bulunan en önemli konuyu göz ardı ediyoruz. Halk okulu öğretmeni olmadığı zaman ne proletarya, ne de sadece burjuva kültüründen, yani herhangi bir kültürden bahsedemiyor, belirli bir seviyeye çıkarılması konusunda ya hiç çaba

sarf etmiyor ya da yetersiz kalıyoruz. Bütün dikkatimizi, daha içinden çıkıp kurtulamadığımız ve kurtulma imkânımız olmasına rağmen ciddi gayret ve çaba gösteremediğimiz bu yarım Asya kültürsüzlüğüne çekmeliyiz. Çünkü hiçbir yerde halk kitleleri kültüre bizdeki kadar ilgi göstermiyor, bu kültürün sorunları hiçbir yerde bizde yaşandığı kadar derinlikli ve kararlı bir tarzda ele alınmıyor; dünyanın hiçbir yerinde devlet işçi sınıfının elinde değil. Ve hiçbir yerde işçi sınıfı kitlesi kendi, aslında kültür demek istemiyorum, tam tersine temel eğitiminde yaşanan büyük eksiklikleri bizde olduğu kadar görmüyor. İşçi sınıfı dünyanın hiçbir yerinde bu alanda kendi durumunun düzelmesi için bizdeki oranda kurban vermiyor.

Devlet bütçemizin bütününü, öncelikle temel halk eğitiminin ihtiyaçlarının karşılanması alanına yöneltme konusunda çok sınırlı, ölçüsüz davranıyoruz, bu konuda atılması gereken adımlar tam anlamıyla kısır kalıyor.

Hatta Eğitim Halk Komiserliği'ni adım adım takip ettiğimizde, hiçbir endişe ortamı yaratmaksızın, devletin ilk görevinin devlet yayınevine bakmak olmadığını açıklamak ve örneğin yayınevi için ayrılan bütçelerin yüksek ve geniş kapsamlı bütçeler olduğunu belirtmek gerekiyor. Devletin görevi; ilk başta yayınevinin gidişatına bakıp buna yoğunlaşmak yerine, okuma bilen kitlenin olabildiğince geniş bir kitleden oluşmasını ve yayınevinin politik atılımının gelecek Rusya'sında daha da büyümesini sağlamaktır. Bu alanda eski ve kötü alışkanlıklarımıza devam ederek, yayınevi gibi teknik bir soruna, halkın temel eğitimi konusunda karşımızda duran genel politik sorunlara yöneltmemiz gerekenden daha fazla zaman harcıyoruz.

Meslek eğitimi merkezine de bir göz atacak olursak, burada da geniş halk eğitiminin ihtiyaçlarına cevap vermeye yaramayan bürokratik ilgi ve çıkarlar doğrultusunda aşırı derecede genişletilmiş gereksizliklerin yaşandığı konusunda hemfikiriz. Meslek eğitimi ile ilgili Merkez de ilk önce fabrika gençliğimizin eğitim seviyesini yükseltmek ve ona pratik bir yön kazandırmak gibi haklı isteklere sahiptir, ancak bu, kurumda yapılan her şeyin doğru yapıldığı an-

lamına gelmez ve bu, kurumu haklı çıkarmaz. Eğer meslek eğitimi ile ilgili Merkezin bütçesine bu belirtilen durumdan hareketle şöyle bir göz atacak olursak, o zaman bütçenin içinde şişirilmiş ve hayali ürün gibi görünen birçok harcamayla karşı karşıya kaldığımızı görüyoruz.

Proleter-köylü devlet bütçesinde kısıtlamalara gidilebilir ve temel halk eğitiminin geliştirilmesi için bu kısıtlamalar yapılmalıdır. Hatta güncel istatistiklere baktığımız oranda, temel halk eğitimi konusunda zorunlu olarak onlarsız yaşayacağımız ve yaşamak zorunda olduğumuz, örneğin varlığını sürdürmezse bizi büyük sıkıntılar altına sokmayacak, onlarsız da yapabileceğimiz kurumlar kapatılmalı, herkese açık yarı egemen tipte oyunların kapatılması gündeme alınmalıdır." (XVIII. Cilt, 2. Kısım, Sayfa 113-115)

Daha sonraki dönemlerde Lenin kültür seviyesinin artırılmasına daha fazla önem veriyor. İkinci Politik Aydınlanma Çalışanları Genel Rusya Kongresi'nde (17 Ekim 1921 tarihinde) şöyle diyor: "Kültür seviyesinin yükseltilmesi önümüzde duran en acil görevlerimiz arasında yer almaktadır." "Dünyada en büyük görev olan politik devrimin çözüme kavuşturulmasından sonra, karşımızda çözüm bekleyen başka sorunlar yer almaktadır. 'Küçük işler' olarak adlandırabileceğimiz kültürel görevler de bunlardan biridir. Bu politik altüst oluşlar istikrarlı bir şekilde ele alınmalıdır, halk kitlelerine açılmalıdır. Politik altüst olmalar, devrimin sadece bir beyanname olarak kalmaması için, ulaşılabilir olmalıdır." (XVIII. Cilt, 1. Kısım, sayfa 381.)

"Şimdi (Aralık 1920'de) uyuşukluk ve tembelliğin artıklarına, cehalete ve köylü kitleleri arasında kendini koruyan güvensizliğe karşı kampanya başlıyor. Eski tedbir ve yöntemlerle kazanmamız mümkün görünmemektedir. Bu durumda öğrendiğimiz propaganda, ajitasyon ve örgütlü etkileşim tedbir ve yöntemlerini kullanarak zaferi elde edeceğiz." (XVIII. Cilt, Sayfa 419)

"Günümüzde politik faktörün tabiatı gereği bir dönüm noktası, geçiş süreci, adeta inişli çıkışlı, zikzaklar çizmektedir. Bu süreç savaş sürecinden, ekonomiyi yeniden inşa etme sürecine geçtiğimiz

bir süreç. Bu, önceki dönemlerde de yaşanmıştır, ama bu ölçek ve kapsamda büyük olmamıştır." (Aynı eser. Sayfa 411)

"Askeri alanda tam bir zafere eriştik. Şimdi ise yine aynı büyüklükte işçi ve köylülerin büyük bir istekle ve kendini inkâr etmesini bekleyen başka zorlu görevlerin üstesinden gelmeye hazırlanmalıyız. Asırlardır kölelik ve baskı altında yaşayan ve bu süreçte kendisi için giriştiği her hareketin bastırıldığı yüz milyonlarca insanın yeni davanın önemi konusunda ikna edilmesi gerekmektedir. Milyonlarca sendika üyesi durumunda olan, ama henüz kendi efendisi olma durumuna alışık olmayan ve bu denli bir bilinçten yoksun işçiler örgütlenmelidir. Hükûmete karşı koymak için örgütlenmemelidirler, tam tersine emeğin egemenliğinin tedbirlerinin genişletilmesi, büyütülmesi ve sonuna götürülmesi için hükûmeti sürekli olarak desteklemelidirler. Bu geçiş süreci birçok zorlukla yüz yüzedir ve sadece formüle edilecek duruş noktasından hareketle, önümüzde duran görev ve yapılması gerekenler yeni değildir. Ama bu görev şu bakımdan yenidir. Ekonomik hedef ilk kez kitle ölçütü olmuştur ve bizler bu durumun bilincindeyiz, ekonomi cephesindeki savaşın zorlu ve uzun soluklu bir savaş olacağını kesinlikle unutmamız gerekir. Bu cephede süren savaşı kazanmamız için daha fazla sayıda işçi ve köylünün kendiliğinden harekete geçmesi, aktif olması ve davaya bağlı kılınması gerekmektedir. Ekonomik inşa döneminde edindiğimiz tecrübeler bize bunun başarılabilir olduğunu göstermiştir. Çünkü talihsizlik ve mutsuzluğun, soğuğun, açlığın bilinci ve herkesin de bildiği gibi üretici güçler kapsamında yaşanan eksikliğin getirdiği yokluk, kitlelerin derinliklerine doğru kök salmıştır. Şimdi bütün politik ve askeri çıkarlar üzerinde yoğunlaşan ajitasyon ve propagandadaki ilgi ve hassasiyeti ekonomik inşaya doğru yöneltmemiz gerekmektedir. Bunu birçok kez ilan ettik, ama yetersiz kaldık. Sovyetler Birliği'nin bu yıl içinde hayata geçirebildiği tedbir ve girişimlerin aralarında özellikle öne çıkan Genel Rusya Sendikaları Merkez Birliği'ne bağlı Üretim Propagandası'ndan Sorumlu Merkez Bürosu, bu büronun politik aydınlanmadan sorumlu Merkezin yaptığı çalışmalarla birleştirilmiş, üretim planına uygun

gazete eklerinin çıkartılması ve bunlar sadece üretim propagandasına göre uyarlanmamış, genel devlet ölçütlerine göre örgütlenmiştir.

Devletin genel ölçütleri kapsamında örgütleme ihtiyacı politik faktörün kendi yasalarından oluşmaktadır. Bu hem işçi sınıfı, hem sendikalar, hem de köylülük için bir zorunluluktur. Bu devlet aygıtımız açısından gözetilmesi gereken, kayıtsız şartsız bir zorunluluktur. Ve bizler devlet aygıtımızı bu amaç ve gaye için yeterli derecede kullanmayı başaramadık. Sanayinin nasıl yönetilip yönlendirileceği, bu alanda kitle ilgisinin nasıl artırılacağı, bu ve bu gibi alanlarda kitabi bilgileri hayata, pratiğe uyarladığımızdan bin kat daha iyi biliyoruz.

Biz hiç fire vermeden tüm sendika üyelerinin üretime olan ilgilerini artırmalı ve Sovyet Rusya'sının, ancak üretimini büyüttüğü ve emeğin verimliliğini artırdığı zaman kazanabileceğini onlara sürekli olarak hatırlatmalıyız. Sovyet Rusya'sı sadece bu yolda ilerleyerek, içinden geçtiğimiz bu soğuk hava ve açlığın korkunç koşullarını on yıl daha kısaltabilir." (XVII. Cilt, Sayfa 414–415)

"Köylülüğün ve sendika üyelerinin eski tarzda yaşamlarını sürdüremeyeceklerini anlamalarını, kapitalist sömürünün kök salmış olsa bile, aşılması gerektiğini onlara kavratmalıyız. Herkesin, Rusya'nın biz işçi ve köylü kitlelere ait olduğunu kavraması gerekmektedir. Sadece biz kendi gücümüze dayanarak ve yalnızca sert veya katı emekçi disiplinimiz ile eski ekonomik yaşam koşullarını değiştirip, dönüştürebilir ve büyük ekonomi planımızı (planlı ekonomimizi) gerçekleştirebiliriz." (XVII. Cilt, Sayfa 414)

"Partisiz köylüleri ikna edip kazanmalıyız" (XVII. Cilt, S. 414),

"Milyonları kazanmalıyız." (XVII. Cilt, S. 419)

"Gerçekleştirmek istediğimiz değişiklikler ne kadar derin ve köklü ise, aynı derecede ilgi odağı olmak durumundadır ve bu değişim doğrultusunda bilinçli hareket uyandırılmalı ve daha yeni, daha çok insan bu konudaki değişim zorunluluğu konusunda ikna edilmeli, bu değişim sürecinde kazanılmalıdır." (XVII. Cilt, S. 413)

Lenin sırf köylülük ve sendikalar içinde yapılması gereken çalışmalara değinmiyor, aynı zamanda pratik önerilerde de bulunuyor.

RKP'nin VIII. Kongresi için 1919 yılının Mart ayında kaleme aldığı karar metninde Lenin, pratik çalışma konusunda birçok önemli konuya işaret ediyor. Karar metninden şu kesiti sunmak istiyoruz:

"Proletarya ve yoksul köylülüğün orta ölçekli köylülükle uzun süreli, dayanıklı ve sağlam dayanaklara dayalı anlaşma zorunluluğunu göz önünde bulundurarak ve bununla bağlantılı olarak bu anlaşmanın önünde derin ve ciddi sorun oluşturan köydeki politik bilinçsizlik, genel eğitimsizlik ve kırsal bilgilerin düşük seviyede seyretmesi olguları, bu anlaşmanın önünde duran önemli engellerdir ve aynı süreçte yoksul ve orta köylülüğü yoksulluğa ve tembelliğe mahkûm etmektedir. Komünist parti bu durumda kelimenin genel anlamı ile köydeki aydınlatma ve bilgilendirme faaliyetlerine ağırlık vermek durumundadır. Köydeki aydınlatma çalışma planı içinde birbirini destekleyen şu çalışmalar yer alıyor:

1- Komünist propaganda

2- Genel eğitim

3- Tarımsal eğitim

1. Köylerde gerçekleştirilecek politik propaganda hem okuma yazması olanlara, hem de okuma yazması olmayan köylülere göre uyarlanmalıdır. Okuryazarlar arasında öncelikle tutarlı komünist ruh ve düşüncelerin genel politik ve özellikle köylülüğe göre uyarlanmış halkçı içerikli edebiyat eserlerinin ve gazetelerin geniş çaplı yaygınlaştırılması gerekmektedir. Bu edebiyat eserleri çok küçük paralar karşılığında okullarda, okuma kulübelerinde ve Sovyet dükkânlarında satılmalıdır.

Okul binalarına hemen bir kütüphane ve politik bir şubesi olan okuma odası kurulmalıdır. Bu tarz kütüphane ve okuma odaları aynı biçimde halk evlerinde de olmalıdır. Halk evleri bulunmayan bölgelerde okuma kulübelerinin kitapları arasında zorunlu olarak ve özellikle halkçı politik kitaplar yer almalıdır.

Reşit yaşta olmayanlar için gerçekleştirilen okul ve aynı tarzda yetişkinler için ister genel eğitim veren, isterse de özel teknik alanı

(örneğin ziraat gibi) kapsayan bütün kurslarda şunlar takdim edilmelidir: 1. Bilimsel sosyalizmin bakış açısına göre ve içinde büyük Rus devrimi konusunda özel bir kesitle öngörülmüş kültür tarihi konusunda halkçı taslaklar. 2. Sovyet Anayasası'nın açıklandığı, anlatıldığı yapıtlar. Bu iki kurs için hiç zaman kaybetmeden ve hızlı bir şekilde kusursuz, örnek ders kitapları oluşturulmalıdır.

Öğretmenler kendilerini sadece genel eğitimin değil, aksine komünist eğitimin temsilcileri olarak görmelidirler.

Bu bağlamda sadece kendi merkezlerinin dolaysız kontrolü altında olmamalı, aksine yerel parti örgütünün de denetimi altında bulunmalıdırlar.

Sinema, tiyatro, konserler ve sergiler vb. eğer köylere ulaşabiliyorlarsa (bunun olması için gerekli olan tüm çabalar sarf edilmelidir), bu etkinlikler, komünist propaganda için toplantı ve konuşmalarla birleştirerek kullanılmalıdır.

Halk Eğitimi İşleri bölge ve yerleşim yönetimleri, yerel parti örgütlerinin yardımı ve denetimi altında, hem kısmi olarak yerleşik hem de belirli bir bölgeyi sürekli dolaşacak propagandacılar grubu oluştururlar.

Büyük şehir merkezlerinde eğitim işleri ile ilgili halk komiserliğinin yerel organlarıyla parti örgütlerinin bir araya gelmesi sonucu Propagandacılar Konseyi oluşturulmalıdır. Bu konseyler, direkt olarak kitleler arasında gezip dolaşan propagandacıların ve bölgedeki daha az deneyim ve bilgili yoldaşların eğitimiyle ilgilenmelidir.

Bu esnada kongre, özellikle Genel Rusya Sendikalar Birliği'nin elinde bulundurduğu sanayi bölümlerinin emek gücünün her yönüyle kullanılması gerektiğine dikkatleri çekmektedir.

Okuma yazma bilmeyenler için okullarda ve kasaba Sovyetlerinin odalarında, okuma kulübelerinde vb. periyodik seminerler, toplantılar düzenlenmelidir. Bu amaçla yerel parti hücreleri, halk eğitimi birlikleri ile birlikte seminercileri, okurları, okuryazarlara özel görevlerin verilmesini ve yerel eğitimcilerin de desteğini alarak bu tarz toplantıların düzenlemesini sağlamalıdır. Seminerin ya da okumanın

içeriğini talimatlar ve acil görevleri kapsayan yazışmalar oluşturmalıdır. Bunları besleyen ve bu doğrultuda yayınlanmış halkçı ve Merkezden (parti merkezi, ya da Sovyet merkezi olabilir) gönderilen makale ve yorumlarla sürekli yenilenen ve beslenen bir halk eğitim kitabı, bu talimatlarla beraber ele alınmalıdır. Bu seminer, okuma, ders etkinliklerinin sinema ve görsel araçlarla, kitleleri bir araya getirecek bir konserle, ya da güzel bir edebiyat eserinin okunması ile birleştirilmesi arz edilmektedir.

2. Genel eğitim -okul içinde ve okul dışında (sanat eğitimini de kapsayarak tiyatro, konser, sinema, sergileri resim vb.)- sadece çok yönlü bilgi ışığını karanlık köye taşımaya yaramamalı, aksine bilinçlenmeyi ve berrak bir dünya görüşünü teşvik etmeli, geliştirmeli ve bu durumda sürdürülen komünist propagandaya araya mesafe bırakılmadan bağlanmalıdır. Bilimin ve sanatın hiçbir biçimi komünizmin yüce ideolojisi ve komünist ekonomiyi kurmak için sürdürülen çok yönlü çalışmalardan bağımsız olamaz, tam tersine bunlara bağlıdır.

Okul meselesine gelince, emekçi işgücünün ve birliğin yeni maddi temellerine göre yenilenmesi sorunu esas olarak, ilke itibariyle çözülmüş bulunmaktadır. Bu nedenle yetişkin halkın geniş ölçekli eğitimi meselesine daha yoğunluklu bir tarzda yönelmek ve bu alana hassasiyetle eğilmek zorundayız. Parti Sovyet gücünü ve yerel halkı mümkün oldukça geniş bir ağa yayılmış ve yaygın bir biçimde halk evlerinin örgütlenmesi konusunda, gücü ölçeğinde desteklemelidir. Bu bağlamda Sovyetlerin gücü en sonuna kadar kullanılmalıdır. Halkevleri köylünün dinlenme, danışma, bilgi edinme, eğlence merkezi ve geniş yelpazeli eğitim ve buna ek olarak genel ve komünist eğitimin de merkezi tesisi olmalıdır.

Komünist Partisi, her türden uzmanlar topluluğu, ya da sade tahsilli insanları kursların düzenlenmesine, halkevlerinin yaşamının desteklenmesine kazanıp, teşvik ederken bir taraftan da Sovyetler Birliğine karşı, cepheden düşmanlık besleyen unsurların genel eğitim aygıtını edebiyat, bilim ve sanat adı altında toplumsal zararlı ve karşı devrimci eğilimlerin etkisinde kullanma girişimleri hususunda da

özen göstermelidir. Çünkü bu tarz girişim ve yaklaşımlar komünist propagandayı etkisizleştirip, çökertir.

3. Köylülük içinde ziraat eğitimine duyulan ihtiyaç giderek daha da aciliyet kazanıyor.

Sovyet çiftlikleri ve çiftlik okulları tarımsal aydınlanmanın deniz fenerleri olmalıdırlar. Eğitim İşleri Halk Komiserliği tarafından oluşturulan ve yönetilen ziraat eğitimin organları Tarım Halk Komiserliğine bağlı ekonomik kurumlarla yakın temasta bulunmalıdır.

Köyde üretken emek ilkeleri ile bağlantılı ele alınan ders ile birlikte, ya tamamen, ya da kısmen örnek bir tarım örgütü olmayı elde etmeye çalışmayan hiçbir okul, kurs ve aydınlatma çalışması yapan örgüt bulunmamalıdır.

Tarımsal eğitim komünist çıkarımlar ve neticelerle birleştirilebilen ve partinin özel köylü ekonomisini değiştirerek örgütlü bir sosyalist ekonomiye dönüştürme çaba ve hedeflerine hizmet eder bir tarzda şekillendirilmelidir.

Köylülük arasında sürdürülen propaganda, tarımla uğraşan köylünün yaşamından soyutlanmadan, aksine tarım ekonomisi sorunuyla birlikte ele alınmalıdır.

Devlet okulu, her tür dinden tamamen ayrılmalıdır ve dini vaaz maskesi ardına gizlenmiş her türlü karşıdevrimci propaganda girişimi engellenmelidir.

Ancak Sovyet Rusya Anayasası her vatandaşının din özgürlüğünü tanımakta ve bu kongre bu hakkın hiçbir biçimde kısıtlanmasına izin tanımamakta ve din sorunu konusunda hiçbir şiddet uygulaması ve gölgesi yaratmadığına dikkat çekmektedir. Vatandaşların bütün mezhepleri kapsayan din ve ibadet özgürlüğüne karşı suç işlemiş şahıslar, cezai takibata alınacaktır."

17 Ekim 1921 tarihinde politik aydınlanma alanında çalışanların Genel Rusya II. Kongresi'nde Lenin politik aydınlanma alanında bir çalışma programı sundu:

"Okuma yazmayı bilmemeyi ortadan kaldırma komisyonu bizde 19 Temmuz 1920 tarihinde kuruldu. Ben bu kongreye gelmeden önce komisyon kararını tekrar okudum: Okuma Yazmayı Bilmemeyi Ortadan Kaldırma Genel Rusya Komisyonu... Bu da yeterli değil. Okuma Yazmayı Bilmemeyi Ortadan Kaldırma Olağanüstü Komisyonu. Bu kongreden sonra kaç tane bölgede bu konuda adımların atıldığı ve yapılanlar konusunda kesin bilgi verebileceğimizi umuyoruz? Ama okuma ve yazmayı bilmemeyi ortadan kaldırmakla yükümlü olağanüstü bir komisyonun kurulması bile bizim (nasıl kibar ve incitmeden ifade edilebilir?) bir çeşit yarı vahşiler olduğumuzu gösterir. Çünkü vatandaşları yarı vahşi olmayan bir ülkede, okuma yazma bilmemeyi yok edecek olağanüstü bir komisyon oluşturduğu için insan utanırdı. Çünkü yarı vahşi olmayan bir ülkede okuma yazma bilmemek okul tarafından yok edilmektedir. Orada tolere edilebilir okullar bulunuyor ve buralarda dersler yapılıyor. Ne öğretiliyor bu derslerde? En başta temel dersler öğretiliyor. Ama bu esas sorun çözülmeden yeni bir ekonomi politikadan bahsetmek gülünç olur.

Nasıl bir politika olmalıdır peki? Tanrı yardımcımız olsun ki, eskisini zar zor elimizde tutabilelim, okuma yazma eksikliğimizi bu denli olağandışı yöntem ve tedbirlerle yok etmeye çalışmayı sürdürelim. Bu çok açıktır. Ama daha açık olan bir şey var ki, o da askeri ve başka alanlarda mucize yarattığımız gerçeğidir. Mucizelerin en başında ve en büyüğü bu okuma yazma bilmemeyi engelleyecek komisyonun yok edilmesi olacaktır sanırım ve burada duyduğum Eğitime ilişkin Halk Komiserliği tarafından bu komisyonun ayrılmasını öngören projelerin engellenmesi de tabii. Eğer bu böyle ise ve bu durum hakkında hep beraber düşünecek olursak, o zaman siz de benzer bir olağanüstü yok etme komisyonunun birçok kötü projeyi engellemek için kurulması gerektiğini kabul edersiniz.

Bu da yetmedi: Okuma yazma bilmemeyi yok etmek de yeterli değil, bir de Sovyet ekonomisinin inşa edilmesi gerekiyor. Ancak bu durumda sadece temel eğitimle çok yol kat edemeyiz. Kültürde dev bir gelişime ve artışa ihtiyaç duyuyoruz. Bir insanın okuma ve yazmayı

pratikte kullanmayı bilmesi gerekiyor. Onun belki neredeyse sadece dörtte biri halka ulaşan, okuyabileceği bir şeyi, gazeteler ve propaganda broşürleri olduğunu, bunların doğru dağıtılması gerektiğini ve halka ulaştırılması gerektiğini, yarı yolda kaybolmaması, sadece yarısının okunup sonra yazıhanelerde başka bir şey için kullanılmaması gerektiğini anlaması gerekiyor. Elimizde olan kıt sayıda araç gereci iyi kullanmamız, iyi değerlendirmemiz şart.

İşte bu nedenle ekonomi politika üzerine konuşulduğu her durumda bıkmadan usanmadan politik aydınlanmanın, her ne pahasına olursa olsun, kültürün genişletilmesi gerekliliğini belirten düşüncemizin altını kalın çizgilerle vurgulamak zorundayız. Biz okur ve yazar yeteneğinin kültürü geliştirmeye yaramasını sağlamalı ve köylüye okuma yazma yeteneğini öğrenme imkânını, ekonomi ve devletimizin iyileştirilmesi için sunmalıyız." (XVIII. Cilt, 1. Bölüm, Sayfa 381–382)

Lenin kitlelere gerekli kitapları ulaştırma konusunda ülke genelinde aynı içerikte örgütlenmiş ve birbirine bağlı bir kütüphane ağının oluşturulması konusuna da detaylı bir şekilde dikkat çekti:

"3 Kasım 1920 tarihinde Sovyet Halk Komiserliği tarafından 'Kütüphane Kurumunun Merkezileştirilmesi (1920 yılı yasası madde 439, No. 87) ve RSFSR çapında birbirine bağlı bir kütüphaneler ağının kurulması kararnamesi' karar altına alınarak yasallaştırıldı.'

Şimdi, bu bağlamda 'Basın Merkezi'nden Malkin ve Halk Eğitim İşleri Moskova Birliği Kütüphane Şubesi'nden Modestov yoldaşın yardımıyla elime geçen birkaç gerçek veri ve rakam sunmak istiyorum: Merkezi Sovyet Rusya'sında; (Sibirya ve Kuzey Kafkaslar haricinde) 38 genel bölge valiliği ve 305 alt yerel yönetime sahip bu bölgede, kaç tane kütüphane bulunmaktadır:

Merkez kütüphasi	342
Şehirsel reyon kütüphaneler	521
Wolost kütüphaneleri	4474
Göçebe kütüphaneler	1661
Okuma kulübeleri	14739

Başka kütüphaneler (köy, çocuk ve değişik kurum ve örgütlenmelerin kendine ait kitaplık ve el kütüphaneleri)	12203
Toplam	33940

Modestov yoldaş kendi tecrübelerine dayanarak bu kütüphanelerin gerçekten sadece dörtte üçünün var olabileceğini ve geriye kalanların sadece kâğıt üstünde kayıtlı olduğunu düşünüyor. Moskova Bölge Valiliği için basın merkezinin verileri ise 1223 kütüphanenin, Modestov yoldaşın yaptığı açıklamalara göre 1018; bu toplamdan 204 tane kütüphane şehirde ve 814 tanesi yerleşim bölgesinin diğer alanlarında yer alıyor. Bu sayılara sanırım 16 olan Sendika Kütüphanesi ve yaklaşık 15 Askeri Kütüphane dahil değil.

Eğer bu bölge yönetimlerine göre yapılan tüm verileri birbirleri ile karşılaştırdığımızda, bu verilere dayanarak bir sonuca varmamızın güç olduğunu ve konuya ilişkin kesin açıklamalar yapamadığımızı görüyoruz, ki pratikte kütüphane sayısı aslında verilen rakamların tersine bu rakamların sadece yüzde 75'i civarında seyrediyor! Vyatka Valiliği'nde örneğin 1703, Vladimir Valiliği'nde 37, Petrograd bölgesinde 98, Iwanow-Wosnossenk Bölge Valiliği'nde 75 vb. gibi okuma kulübesi bulunuyor. 'Diğer' kütüphane verileri ise örneğin bölgelere göre şöyle dağılmış: Petrograd bölgesinde 36, Woronesh bölgesinde 825, Ufa Bölge Valiliği'nde 525, Pskow'da 31 vb. gibi.

Bu rakam ve veriler işçi ve köylü kitleleri arasında bilgiye olan ilgi ve açlığın büyüklüğünü ve eğitim ve kütüphanelerin kurulup oluşturulmasının çok ağır ilerlediğini ve sözün tam anlamıyla 'halkın' bu konuda çabası ve gayretini göstermektedir. Ama halkın bu gayret ve çabasını örgütleme, düzene sokma, ona biçim verme ve bu çaba ve gayreti gerçekten tatmin etme yeteneği bizde hâlâ tam anlamıyla yoktur. Gerçek anlamda bütünlüklü bir kütüphaneler ağı oluşturma kapsamında daha fazla ve daha istikrarlı çalışmak durumundayız.

Gazeteleri ve kitapları nasıl dağıtıyoruz? Basın merkezinin açıklamalarına göre 1920 yılı içinde 11 aylık bir süre zarfı esnasında 401 milyon gazete numunesi ve 14 milyon kitap yayılmış, dağıtılmıştır. Aşağıda dağıtılan üç gazete (12 192) hakkında veriler bulunmaktadır:

(BİNLİ RAKAMLAR)

	'İsvestija'	'Pravda'	'Bednota'
Basın Merkezi Ajansları	191	139	183
Askeri Bürolar	50	40	85
Demiryolu örgütü, Basın Merkezinin Demiryolu Bölümü, Ajitasyon noktaları	30	25	16
Moskova şehri kurum ve örgütleri	65	35	8
Moskova şehri askeri karakolu	8	7	6
Yolcu trenlerinde okunmak üzere	1	1	1
Afiş ve numuneler	5	3	1
Toplam	350	250	300

Afişlemeler için ayrılan numuneler hayretlere düşürücü denecek oranda kısıtlı, yani kitleler için çok sınırlı bir rakamı kapsıyor. Başkentte bulunan kurum ve kuruluşlar için ise yine hayret verici derecede çok numune ayrılmış vb. Açıktır ki, askeri ve sivil Sovyet büroları tarafından israf ve bürokratik istifadeden kaynaklanmaktadır bu durum.

Bir de basın merkezine bağlı yerel alt kurumlardan gelen bilgilere bakalım: Basın Merkezi'nin Woronesh Valilik Ajansı'na 1920 yılının Eylül ayında 12 kez gazete gelmiştir. (Yani 30 gün çeken Eylül ayında toplam 18 gün buraya gazete ulaştırılmamıştır). Ulaşan gazeteler şunlardır: Basın Merkezi'nin ajansları için 'İswestija' gazetesi: Yerel ajanslar – 4.986 numune (4.020, 4.310)*; Rayon ajantaları – 7.216 (5.860, 10.164); Wolost (Köy belediyesi) ajandaları 3.370 (3.200, 4.285) ; Parti Örgütleri 447 (569, 3.880); Sovyet kurum ve kuruluşları 1.765 (1.641, 509) -Burada Sovyet enstitü ve kurumlarına, parti örgütlerinden yaklaşık olarak üç kat daha fazla Pravda gönderilmiş olduğuna dikkat edelim. Devam edelim: Askeri Komiserliğin Ajitasyon ve Aydınlanma Birliği 5.531 (5.793, 12.332); Ajitasyon noktaları 352 (400, 593); Okuma kulübeleri – Sıfır. Aboneler 7.167 (3.080, 764). Abonelerin durumu gerçekten de çok iyi, ama aboneler tabii

* Parantez içinde belirtilen ilk sayı 'Pravda' ve ikinci sayı 'Bednota' gazeteleri için yazılmıştır.

ki gerçekte 'Sovyet büroları'dır. Afişlemeler 460 (508, 500). Toplam 32.517 (25.104, 37.237).

Ufa bölgesi Kasım 1920 verileri: Gazete 25 kez ulaşmış, yani bu ay sadece 5 kez gazete yokmuş. Dağıtım: Parti Örgütlerine 113 (1.572, 153); Sovyet enstitü ve kurumlarına 2.763 (1.269, 1.267); Askeri Komiserliğin Ajitasyon ve Aydınlanma Birliği 687 (470, 6.500); Wolost-Yürütme Komitelerine 903 (308, 3.511); Okuma kulübelerine 36 (8- 'Pravda' sadece 8 numune! – 2.538); Abonelere – Sıfır.

'Değişik yerel örgütlenmeler' 1.044 (219, 991). Toplam sayı 5.841 (4. 069 , 15.429).

Ve son olarak ta Vali Wladimir'in Sudogodski yerel bölgesi Pustoşens Wolost ajansı için Aralık 1920'de yazdığı rapor. Parti örgütleri 1 (1, 2); Sovyet enstitüleri 2 (1, 3); Askeri Komiserliğin Ajitasyon ve Aydınlanma Birliği 2 (1, 2); Wolost Yürütme Komitesi 2 (1, 3); Postane ve Telgraf Kurumu 1 (1, 1); Uroschew Fabrika Komitesi 1 (1, 2); Yerel Yönetim Hücresi 1 (0, 3). Toplam olarak 10 (6, 16).

Bu parça parça veri ve rakamlardan hangi bilânçoyu, sonucu çıkarmamız gerekir?

Bilançomuz kanaatimce parti programımızda şu kelimelerle ifade bulan bölüm olmalıdır:

'Sadece zamanı geldiği, koşullar oluştuğu zaman... kapitalizmden komünizme geçiş adımları atılacaktır.'

Kapitalizm gazetelerden kapitalist işletmeler meydana getirdi. Gazeteler zenginler için kâr araçları, aynıları için bilgi ve eğlence, emekçi kitleleri dolandıran ve aptallaştıran araçlar oldu. Biz kârın ve sahtekârlığın araçlarını tuzla buz ettik. Gazeteleri halkın toprak ağaları ve kapitalistsiz bir yaşamın nasıl kurulacağı konusunda, onlarsız nasıl yaşanacağı konusunda aydınlatılması ve bilgilendirilmesinin aracı haline getirdik. Ama biz bu işe henüz yeni başladık. Üç yıllık bir süre kapsamında çok şey başaramadık. Daha çok şey yapmamız, çok uzun bir yol kat etmemiz gerekiyor. Biraz daha az politik şom ağızlılık, biraz daha az ve özellikle tecrübesiz komünistlerin ve kendi sorumluluğunu ve görevlerini kavrayamamış olanların zevk aldığı

genel tartışma ve genel talepler, biraz daha fazla verimli propaganda ve en önemlisi maddi, yetenekli ve kitlelerin gelişim seviyesine uyarlanmış pratik tecrübe.

Gazete dağıtımı meselesinde abone sistemini kaldırdık. Kitap konusunda herhangi bir şey söyleyemeyeceğim, herhalde bu alan daha da vahimdir. Bu kapitalizmden komünizme doğru bir adım daha ilerlemek anlamındadır. Ama kapitalizm kendisini bir vurucu darbeyle öldürtmüyor. Yeniden Sovyet bürosu, değişik gerekçelerle gazetelere hâkim olmaya çalışan Sovyet bürokrasisi maskesi altında yeni biçimlere bürünüyor. Bunlardan kaç tanesini ve hangilerini ele geçirdiği konusunda kesin bir şey söylenemez, ama açıktır ki sayıları bir hayli var. Bürokrasiyi engelleme konusunda sistematik, kararlı ve istikrarlı bir çalışma yapılmalıdır. Bürokrasinin gazeteleri eline geçirmesi engellenmeli ve bürokrasinin kendisinin sürekli olarak 'Sovyet Büro'larını kapatarak, sayılarını azaltmasının önüne geçilmelidir. Biz bu büroların sayısını on kat ya da yüz kat daha azaltamayız. Şu an içinde bulunduğumuz kültür seviyesine bakacak olursak bunu yapacağımızın sözünü vermek şarlatanlık olur. Ama buna rağmen yine de bunların sayısını daimi ve sürekli olarak azaltabiliriz, azaltmak zorundayız. Bunu yapmayan bir komünist, sadece sözde bir komünisttir. Gazetelerin ve kitapların kural gereği sadece kütüphanelerde ve okuma odalarında parasız dağıtılmasını başarmamız ve bu ağ ile tüm ülkenin, işçi, asker ve köylü kitlelerinin hepsine ulaşabilmemiz, onların ihtiyaçlarını karşılamamız gerekmektedir. O zaman halkın eğitime, ışığa, bilgiye dönük gaye ve çabası yüz kat daha güçlü, daha hızlı ve başarılı olacak. O zaman okul eğitim öğretim işleri hızlı adımlarla ilerleyecektir.

Daha anlaşılır olabilmesi için bir örnek vermekte yarar var: 'İswestija'nın 350.000 baskısı ve 'Pravda'nın ise 250.000 baskısının tüm Rusya'ya yetmesini sağlamaya çalışıyoruz. Çok fakiriz. Kâğıdımız yok. Makineler yıpranmış, binalar tamirat ve onarım bekliyor. On binin üzerinde olan köy belediyesi için 50.000 kütüphane ve okuma odası kurduğumuzu bir hayal edelim, ama sadece kâğıt üstünde değil, gerçekten kurduğumuzu düşünelim. Her köy toplumu için üçten az olmamalı ve mutlaka işletme ve fabrikada

ve askeri birlikte kesinlikle bir tane bulunmalı. Ve şöyle bir düşünün her kütüphaneye üç gazeteden birer numune dağıttığımızı, bunlardan ikisi mesela afişlemek için (kapitalizmden komünizme dördüncü adımı attığımızı düşünerek, gazete kâğıdını ve sayfalarını ilkel yapıştırma biçimi ile yapıştırıp rezil etme yerine, tahta çivilerle asılmış halini -demir çivilerimiz yok, çünkü dördüncü adımda da demir eksikliği yaşayacağız-) gazeteleri düz bir tahtaya çiviliyoruz ve gazete okunabilir ve temiz kalıyor. Yani toplam 50.000 kütüphane ve okuma odası başına asılmak üzere iki numune ve bir yedek numune. Ve Sovyet bürolarına sınırlı gazete numunelerinin verilmesini öğrendiğimizi, mesela bütün Sovyetler Birliği 'rütbelilerine' ' birkaç bin gazete verdiğimizi düşünün.

Bu gözü pek hesaplamaya göre 160.000, ya da 175.000 diyelim, gazete ülkeye şu ankinden beş kat daha iyi yetecektir. Bu durumda herkes (tabii ki gezici kütüphanelerde bugünlerde F. Dobler yoldaşın 'Pravda'da kanaatimce çok iyi savunduğu gibi, (bu doğrultuda iyi organize olursa) gazete vasıtasıyla bilgilenme şansına sahip olacak. İki gazetede bu sayı 350.000 eder. Bugün Sovyet Bürolarında 600.000 gazete, örneğin sigara kâğıdı yapılarak ya da kapitalist alışkanlıklar doğrultusunda kullanılarak, israf ve çarçur ediliyor. Bu durumda 250.000 gazetelik bir tasarruf elde etmiş olurduk. Başka kelimelerle vahim fakirliğimize rağmen gazete başı 125.000 numunelik bir tasarruf sağlamış olurduk. Bu gazete aracılığı ile de halka günlük olarak ciddi ve değerli edebi eser, en iyi ve klasik edebiyat, genel eğitim kitapları, ziraat, tarım ve sanayi eğitim kitapları verebilirdik. Eğer Fransız burjuvazisi savaştan önce öğrendiğimiz gibi, para kazanmak için romanları güzel kitaplar halinde değil de 10 Centimes'e (yani 35 kez daha ucuz, savaş öncesi kuruna göre 4 Kopek'e) sattığı proleter gazetesi halinde yayınlayabiliyorsa, o zaman biz neden kapitalizmden komünizme geçişin ikinci adımında aynısını yapmayı öğrenmeyelim? Neden aynı yöntemi uygulayarak bir sene içinde -içinden geçtiğimiz ciddi ve vahim yoksulluğa rağmen- halka 50.000 kütüphanemiz ve okuma odamızın her biri aracılığı ile zorunlu olan, ihtiyaç duyulan dünya edebiyatı klasikle-

rinden, modern bilimden ve modern teknikten iki numune vermeyelim? Öğreneceğiz." (XVIII. Cilt, 1. Bölüm, Sayfa 77)

Küçük işlerle boğuşurken, acele arasında Lenin'in bize gösterdiği, işaret ettiği birçok şeyi çoğu kez yeterince göz önüne almadık, yapabileceğimiz birçok şeyi yapmadık.

Şimdi onun öngörüleri ve mirası daha açık ve net bir şekilde önümüzde duruyor. Bitirilmeyen şeyler, bitirilip sonuca kavuşturulmalı, güzergâh çizilmeli ve gerekli enerji geliştirilerek, harekete geçirilmelidir.

2.

BÖLÜM

Genel Eğitim Veren Politeknik Eğitim Üzerine

SOSYALİST OKUL SORUNU ÜZERİNE

Bu makale Halk Eğitimi için Devlet Komisyonu'nun aylık Halk Eğitimi (Narodnoye Prosveşçeniye) isimli dergide, Petrograd 1918 Nr. 1-2. de yayımlanmıştır.

İster monarşi, isterse cumhuriyet olsun, burjuva devletlerde okul; geniş halk kitlelerinin ruhsal ve düşünsel baskı altına alınmaları ve ezilmelerinin bir aracıdır.

Bu tarz bir devlette okulun hedefi öğrenenin çıkarları doğrultusunda değil, yönetici sınıfların çıkarları doğrultusunda belirlenir. Öğrenenlerin ve burjuvazinin çıkarları çoğunlukla birbirinden farklıdır ve birbirinden ayrışmaktadır.

Okulun hedefi, okul işlerinin bütünlüklü örgütlenmesinin, okulun genel yaşam tarzının, dersin bütünlüklü ve genel içeriğinin ve okuldaki genel eğitimin şartlı ve ön koşulunu oluşturur. Okulun hedefleri, tasarlandığı halk katmanına göre değişir ve şekillenir. Eğer okul, yönetici sınıfların çocukları için tasarlanmış ise, onları yaşamdan zevk alan ve yönetebilecek insanlar olarak yetiştirme görevini önüne koyar. Avrupa'nın hemen hemen bütün ülkelerinde oluşan ve finans ve manevi aristokrasinin kendilerini takip eden yeni kuşakları, kendi evlatlarını eğittikleri ve yetiştirdikleri 'Devlet Yetiştirme Yurtları'nı ya da 'Yeni Okulları' bu tarz okullar için örnek gösterebiliriz. Devlet Yetiştirme Yurtları'nın katkı payları ve harçları çok yüksektir. Çoğunlukla zengin çiftliklerde kurulurlar ve müthiş konforlu, rahat ve bilimin en son buluşları çerçevesinde donatılırlar. Bu liselerde çocukların etrafı sosyal yardım, bakım ve şefkatle çevrilmiştir. Özgürlüğün, özerkliğin ve öğretmenlerin güveninin tadını çıkarırlar. En iyi öğretmenler öğrencilerine doğanın ve sanatın güzelliklerini gösterir ve onları bilimin en kutsalına götürür. Sağlıklı ve yetenekli yetişmelerine özen gösterilir, müthiş dikkat edilir. Çocukların istek ve iradelerini geliştirmek, ısrar ve inat, önlerine koydukları hedefe ulaşma azmini teşvik etmek, nesnellik ve kendileri ile başkalarını yönetmek gibi şeyler gözetilerek yetiştirilir çocuklar. Eğitmenler

aynı zamanda öğrencilere burjuva dünya görüşü ve bakış açısının dayanıklı ve sağlam temellerini öğretmeye çalışır ve bunların doğruluğunu tarihsel, ahlaki ve felsefi olarak açıklamaya, kanıtlamaya çalışırlar. Bunu devlet liselerinde okuyan öğrencilerin canlı hayatın değişik tonlarından, zıtlıklarından ve mücadelesinden soyutlanmış olması nedeniyle daha kolay bir şekilde yapar ve başarırlar. Ailesi işsizlik yüzünden mahvolan ve eziyet çeken bir işçi çocuğu, böyle bir Devlet Yetiştirme Yurdu'nda eğitilen ve yetiştirilen çocuğun akran ve arkadaşı olamaz. Beynine mülkiyet hakkında kazman bakış açıları ve görüşleri; kendisinin bütün isteklerini hemen anlayıp, yerine getiren sevgili çocuk bakıcısının kendilerine anlattığı masal, hikâye, öykü ve anlatımlarla sarsılıp yıkılmazlar. Bu anlatılanlar arasında köyün yakınında çay dolu bir tren vagonunun raydan çıkıp devrilmesi ve herkesin kapabildiği kadar çayı kapıp götürmesi sonucu köyde yaşanan sevinç olsa bile. Çocukluk izlenimleri, yardıma muhtaç bir insanın yardımına koşmalarına, zor olan yere gitmelerine ve acının evde olduğu yerde nefes almalarına müsaade etmiyor.

Okul, küçük burjuvaların çocukları için tasarlanmış ise, o zaman 'toplumsal pastada' belirli bir parçanın üzerinde yöneten ve ezen sınıfın hakkının olduğunu savunacak ve bu ezen sınıfın halkı yönetmesi konusunda ona yardımcı olacak bu çocukları bürokrasinin kadroları, 'aklın ve zekânın' kadroları olarak yetiştirme hedefi vardır. Bütün ortaokul, lise ve yüksekokulların hedefi her türden ve her çeşit memur ve burjuvazinin kalifiye hizmetlisini 'üretmektir'. Bu tarz okullarda verilen eğitimde özellikle tüm dikkatler, ağırlık, özen, titizlik, doğruluk ve uzun nefeslilik alanlarına yönelir. Bunun yerine bağımsız ve kendi başına düşünme, sınama ve sonuçlar çıkarma yeteneği bastırılmaktadır. Öğretilen ve gösterilen bilgilerin çoğu soyut, yaşama ve hayata yabancı karakterdedir.

Böyle bir okul fiziksel çalışmayı unutturur ve tembelleştirir, insanı sırf makam ve mevki devralmaya yönlendirir ve bundan başka bir iş için elverişsiz ve işe yaramaz yapar. Böyle bir insan tamamen mevkileri dağıtan yönetici sınıflara bağımlıdır. 'Kimin ekmeğini yiyorsam, onun türküsünü söylerim.' Ortaokul lise ve yüksekokulların

kitabi bilgileri öğrencileri yaşamdan koparıyor, emekçilerin geniş katmanlarından soyutluyor ve kendilerini kitlelere yabancılaştırıyor. Bu öğrencilere özellikle burjuva devletin yüceltilmesi ve göklere çıkartılması aşılanır.

Halk okulu söz konusu olunca, burjuvazi proletaryanın çocuklarının eğitimini ve yetiştirilmesini tamamen eline almak için çabalamakta ve yeni yetişen nesiller üzerindeki nüfuzunu elinde tutmak istemektedir. Burjuvazi okula gitmeyi mecburi ve zorunlu kılmaktadır.

Halk okulu son zamana kadar bir öğrenme okuluydu. Öğrencilere belirli temel bilgileri öğretiyordu. Çünkü okuma ve yazması olanlar; olmayıp da araç, gereç yönetmeliklerini ya da hükûmet kararnamelerini okuyamayanlardan, ya da adını soyadını yazamayan ve en basit hesap işlerini yapamayanlardan daha rahat yönetilebilmektedir. Bir ülke sanayi açısından ne kadar gelişmişse, işçi ve köylüden talep edilen bilginin kapsamı da o kadar büyüktür. Okul bu bilgilerin aracılığını yapar. Ama bu felaket getiren bir hediyedir. Bu bilgilerin aracılığını sadece öğrenciler burjuva ideolojiyi belleklerine kazıdıkları ve benimsedikleri oranda yapmaktadır. Var olan burjuva düzenin tanrı tarafından yaratıldığı düşüncesi, öğrencilerin beynine o hep en iyi, en adil ve en makul, akla uygun olan olarak kazınmaktadır. Patronlar, amirler, yöneten kişiler en iyi insanlardır, onlar ne diyorsa itaat edilmeli ve emirleri karşı çıkılmadan yerine getirilmelidir. Her gün, her saat, her dakika öğrenci söz dinlemeye ve itaat etmeye alıştırılmakta ve amirlere, şeflere, yöneticilere karşı sürekli olarak saygı duyması öğretilmekte ve bu doğrultuda hazırlanmaktadır.

Öğrenci küçüklükten itibaren güce, zenginliğe ve burjuva eğitime hürmet etme ve boyun eğme doğrultusunda eğitilir. Anadilde eğitim*, coğrafya ve tarih dersleri öğrenciyi dizginsiz şovenizm doğrultusunda eğitmeye ve yetiştirmeye yarar. Okul, öğrencilerin arasında dostane ve yoldaşça dayanışma his ve duygusunu boğmak için çaba sarf eder. Tahrik ve teşvik, ödüllendirme, ceza ve not sistemi, öğrenciler arasında rekabeti körüklemeye yarar. Kısacası, halk okulunun

* Burada Dilbilgisi dersi kastedilmektedir: –ç.n.

görevi öğrencinin iliklerine kadar burjuva moralini aşılamak, onların sınıf bilincini köreltmek ve rahatlıkla yönetilebilecek, itaatkâr sürü haline gelecek şekilde yetiştirmektir.

Tabii ki sınıf okulunun form ve biçimleri bir ülkenin endüstriyel ve tarihsel gelişimine göre değişmektedir. İleri ülkelerdeki okullar daha kusursuz ve pürüzsüz, metotları daha incelikli ve düşünülmüş, ders ve öğrenim programı daha kapsamlı, okulun hedefleri daha gizli, ama meselenin özü aynı kalmıştır...

Ülkemiz Rusya'da burjuvazi, sıkça bütün çocuklar için okul işleri ve sisteminin bu bağlamda reformlara tabi tutulması gerektiği konusunda çok konuştu. Tek başına konuşmakla da kalmayıp, bu tarz reformların uygulanması konusunda da çalıştı. Bunu, burjuva okulunun, kendisinden bile çok daha yetkin, halk kitlelerini baskı altına alma konusunda kusursuz ve mükemmel bir araç olduğunu çok iyi kavradığı için yaptı. Okulun sınıfsal karakterini değiştirmek; ortaokul, lise ve yüksekokulların hedefini değiştirmeden ve onun entelektüel ve yaşamdan kopuk karakterini kendisinden koparıp almadan ve verilen dersi üretken emekle birleştirmeden mümkün değildir.

Halk kitlelerinin çıkarlarına sahip çıkan ve onlara uygun davranan bir işçi ve köylü hükûmeti, okulun sınıf karakterini kırmak ve okul kapılarını halkın her katmanı için sonuna dek açmak zorundadır. Bunu sadece sözde değil, pratikte hayata geçirmek durumundadır. Eğitim, okulun hedefleri değiştirilmediği sürece, burjuvazinin sınıf ayrıcalığı ve sınıf imtiyazı olarak kalmaya devam edecektir. Halk temel, ortaokul, lise ve yüksek okul eğitiminin ortak bir hedefinin olması konusunda ilgili ve isteklidir. Bu ortak hedef; bilinçli ve örgütlü toplumsal içgüdülü çok yönlü gelişkin insanları; etraflarında, doğada ve toplumsal yaşamda yaşanan gelişmeleri doğru anlayıp, kavrayan, tamamlanmış ve iyi tasarlanmış bir dünya görüşü olan insanları; teoride ve pratikte hem bedensel hem de zihinsel her iş alanında donanımlı ve yetkin, hazırlıklı ve aklı başında, içerik dolu, güzel ve mutlu bir toplumsal yaşamı kurmak ve oluşturmak konusunda yetenekli insanları yetiştirme odaklıdır. Sosyalizmin bu niteliklere sahip insanlara ihtiyacı vardır. Bu niteliklere sahip insanlar olmadan sosyalizm tam ve eksiksiz olarak gerçekleştirilemez.

Bu insanları biçimlendirip, şekillendiren okul nasıl bir okul olmalıdır?

Birincisi, yeni nesillerin sağlığını ve gücünü geliştirmek için elinden gelen her şeyi, tüm gücünü sarf etmelidir. Çocukların iyi beslenmesini garanti altına almalı, sağlıklı uyku, rahat ve sıcak elbise, vücudun kusursuz ve sağlıklı bakımı, temiz ve taze hava ve yeterli derecede hareket gibi ihtiyaçları karşılanmalıdır. Yönetici ve ezen sınıflar çocuklarına bunların hepsini sunuyor. Ama bu, ebeveynlerinin ve ailelerinin gelir ve servet durumuna bakılmaksızın sadece yönetici sınıfların çocuklarına değil, tüm çocuklara sunulmalıdır. Yaz aylarında okul kırsal bölgeye göç etmeli ve yerleşmelidir.

Çocukların dış duyuları çok erken çocukluk dönemlerinden itibaren sağlamlaştırılmalı ve geliştirilmelidir: Yüz, duyu ve dokunum duyuları vb., çünkü bu duyuların yardımı ile insan dış dünyayı tanır ve öğrenir. Algılamanın çok yönlülüğü, gelişkinliği ve güçlülüğü bu duyuların keskinliğine, mükemmelliğine ve gelişimine bağlıdır. Pedagoglar ve özellikle de Fröbel, uzun zamandır çocuk için henüz küçük yaşlarından itibaren duyma, yüz ve hareket yeti ve diğer etki ve izlenimleri sağlamak ve sistemleştirmek gerektiğinin altını çizdi. Dış duyularını sürekli olarak çalıştırabileceği olanakların çocuğa kesintisiz sunulması gerekmektedir. Bu durumda çocuk çok erken dönemlerinde gözetlemeye ve gözlemde bulunmaya gayret eder. Ona bunu nasıl yapması gerektiği öğretilmelidir... Çocuk çok erken dönemlerde içine aldığı ve benimsediği izlenimleri hareketleri, sözcükleri ve mimikleriyle değişik biçimlerde tekrar dışa vurmaya ve yansıtmaya başlar. Kendisine kazandığı tasarım ve düşüncelerini dışa vurma alanlarını genişletebilme olanaklarını sunmak gerekir. Ona gerekli araç ve gereçler, gerekli malzeme ve donanım verilmelidir: Kendisine biçim, şekil ve form verebilmesi için kil ve balçık, kurşun kalem ve kâğıt; kurup, yapması, onarması vs. için değişik araç gereç ve malzemeler verilmelidir. Ona bu araç ve gereçleri, malzemeyi kullanmayı öğretmek gerekir. Tinsel düşünce ve tasarımların maddi yansıtılması ve dışa vurumu bunların kontrolü ve zenginleşmesi için mükemmel ve olağanüstü bir araçtır. Çocuksu yaratıcılık gücü dışa

vurumu hangi biçimde olursa olsun, her anlamda teşvik edilmelidir. Sanat ve dil insanların birbirine yakınlaşmasında ve kendisini ve diğer insanları tanımasında güçlü bir araçtır.

Toplumun çoğunluğunun ev ve barınma durumu çocuğun dış duyularının ve yaratıcılığının geliştirecek durumda değildir. Bu nedenle bütün çocuklara yetecek kadar anaokulu ve kreş zorunludur. Anaokulları çocuğun kişiliğinin ve karakterinin özgür gelişimini izleyecek tarzda oluşturulmalıdır. En küçükler için bir çan, ya da zil sesinden sonra yürümeye zorlanan, eğitimcinin, eğitmenin talimatı üzerine belirli hareketleri bırakan bir Fransız 'kadın işçinin' kendisine anaokullarında çocukların nasıl öğrendiği sorulduğunda kendi tabiriyle verdiği, 'maymun taklidi yapılan bir kışla' işlevi taşımamalıdır anaokulları. Burjuva toplumsal düzeninde anaokulları ve kreşler işçi çocukları için çoğu kez bu tarz kışlalara dönüşüyor, ama sosyalist toplumda bu tarz askeri kışlaları andıran anaokulları ve kreşlerin yeri olamaz. Çocuk kendi duygu ve düşüncelerini ifade etmeyi öğreniyorsa, bu durumda başkalarının duygu ve düşüncelerini aktarma ve dışavurumları da kendi ilgisini çeker ve bu alanda ilgisi yoğunlaşır. Gelişimin bu evresinde (yaklaşık olarak yedi ile on iki yaş arasında, karakteristik farklılıkların çok fazla olma ihtimali vardır) çocuğun en çok ilgisini çeken konular, maddeler, eşyalar ve diğer insanlardır. Bu gelişim evresinde taklit çoktur. Taklit ise yaratıcılığın özel bir biçiminden başka bir şey değildir. Yani yabancı duygu ve düşüncelerin cisimleşmesi ve canlandırılmasıdır. Bu çocuğun toplumsal içgüdülerinin gelişmeye başladığı, insani yaşam ve insan ilişkilerinin tamamı ile ilgi odağı olduğu devre ve dönemdir.

Okul, çocuğun uyanan toplumsal içgüdülerini sağlamlaştırmalı ve derinleştirmelidir. Ona emeğin, insani birlikte yaşamın, toplumsal yaşamın temelini oluşturduğunu göstermelidir. Okul çocuğa yaratıcı, üretken, emekten zevk almasını öğretmeli ve kendisini toplumun faydalı üyesi olarak görmesine, olanak tanımalıdır.

Gelişkin taklit becerisi, değişik iş becerisini kolaylaştırmaktadır. Çocuğa çalışması, iş yapması öğretilmelidir. İşin, emeğin kolektif, birlik karakteri olması gerekmektedir. Çünkü bu durum birlikte

çalışma ve birlikte yaşama yeteneğinin gelişimini destekleyip teşvik eder. Emek, çalışma, güçlerin doğru değerlendirilmesini gösterip öğretir. Kendi gücünü olduğundan büyük ya da küçük görmesini önler. Ortak iş ve üretim; eşit yaşıtların ortaklaşa ve birlikte oynaması, çocukların yetişkinlerin değişik alanlarda üretim ve yaşamlarına katılıp bir parçası olması, çocukta sosyal ahlak ve etiğin yaratılıp güçlendirilmesi için büyük oranda malzeme sunmaktadır.

Çocuğun bu gelişim evresinde, anaokulun çalışma ve faaliyetlerini devralarak geliştirmek ve sürdürmek zorunda olan okul tarafından, çocuğun dolaysız yaratma istek ve arzusunun üretken ve başkası için zorunlu emek ve üretim ile kendisini dışa vurması üzerine kurulması sağlanmalıdır. Okul genel üretim ve iş yeteneğini öğretmelidir. Okul geniş çerçevede toplumsal ilişkileri gözetmeli ve çocukların başkaları ile birlikte yaşam içinde, ortak yaşamları kapsamında karşılıklı yardımlaşmasının, birlikte çok yönlü etki ve izlenim edinmelerinin, olanaklarını yaratmalıdır. Yedi ile on iki yaş grubu arasını kapsayan dönem çocukların temel okula gittiği sürece denk düşmektedir. Peki, bu okul onlara ne öğretmektedir? Yazmayı, okumayı, hesaplamayı ve bir dizi yabancı, mekanik bir tarzda kazanılmış düşünceleri öğretiyor. Ama temel okul onları çalışmaya ve üretmeye alıştırmıyor, onlara üretim ve çalışma için ne malzeme, ne gerekli bilgi, ne de zaman sunmuyor. Günümüz okulu bir öğrenme okuludur ve bu bağlamda bir emek ve üretim okulu değildir.

Günümüz okulu; çocukların toplumsal içgüdüsünü geliştirmemekte, tam tersine bu içgüdüyü boğmakta, köreltmektedir. Bu okul, çocukların oyunlarına, kolektif emeğe, çocukların yetişkinlerin üretimine ve yaşamına katılımına hiçbir değer vermemekte, tanımamaktadır. Okul, çocukların gözlem ve gözetleme alanlarında yetenek ve becerilerini daraltarak onları yaşamdan ve yetişkinlerden soyutlamakta, koparmaktadır. O, çocukların attığı her adıma karışarak, örgütleme ve düzenleme alışkanlığından vazgeçirmektedir. Temel okul, tabii ki herkes için olan bir genel özellikte, esasen pratik bir karakter taşımalı, iş ilkesini uygulamalı ve toplumsal içgüdüyü sağlamlaştırmalıdır.

Okulun ikinci aşaması, çocukların kazanmış oldukları bilgi ve izlenimleri pekiştirip derinleştirdiği, işlettiği ve sistematikleştirdiği bir yaşa denk gelir. Bu aşama öğrenme ve araştırma evresidir. Erkek ve kız çocuğu kendini, toplumu, bilgi ve becerilerin değişik dallarını tanır, öğrenir. Eleştirel düşünce özellikle daha güçlü bir şekilde çalışır. Bu evrede insan biçim alır. Öğrencinin bu süreçte yeterli ölçüde olgu ve izlenime sahip olması son derece önemlidir. Bu olgular öğrenci tarafından belirli bir perspektif dahilinde düzene konulur. Şimdi çok yönlü aydınlatılmaya ihtiyaç duyarlar. Bu evre dünya görüşünün oluşum ve gelişim evresidir. Bu evrede öğrenciye özellikle öğrenilmiş ve kesinleşmiş bilgilerin örgütlenmesi ve düzenlenmesi için rehberlik edecek yöntemler öğretilmelidir. Bu yıllarda öğrencilerin iradesinde belirli bir oranda zayıflamanın görülmesi mümkündür. Tamamen oluşan kişilik içine kapanır. Dış yaşam alışılagelmiş düzende devam eder. Bu yaşta tüm kız ve erkek çocukların iş, çalışma ve toplumsal yaşama alışmış olması gerekmektedir. Bu yaratıcı ifade olan 'ben' kelimesinin zayıfladığı dönemde, üretimin değişik alanlarında iş ve çalışma mekanizmasına kazanılmaları sağlanmalıdır.

Bu okul yaşı yıllarını kapsayan ortaokul, öğrencinin kişiliğine, yani toplanan tecrübenin yalnız başına işlendiği döneme, hiç önem vermez. Üretken emek, toplumsal içgüdünün gelişimi bu ortaokul sürecinde tamamen önemsiz bir rol oynar. Temel okuldaki gibi öğrenme ve ezbere eğitim, kişiliğin aynı biçimde baskı altına alınması, aynı kitabi bilgi ve toplumsal yaşamdan aynı kopuş vardır.

Yüksekokul özel bir amaç ve hedefe sahiptir. Bundan dolayı eşyanın tabiatına uygun olarak genel bir okul olarak ele alınamaz.

Bu durumda yani anaokulu, temel ve ortaokul birbirine çok yakın bağlantı ve temasta olan genel gelişimin halkalarıdır. Sosyalist okulu şimdikinden ayıracak temel olgu, bu okul için tek hedefin mümkün oldukça öğrencinin eksiksiz, çok yönlü gelişimidir. Okul öğrencinin kişiliğini baskı altına almamalı, tam tersine kişiliğinin şekillenmesine yardımcı olmalıdır. Sosyalist okul özgür bir okuldur ve onun içinde dresaj (at terbiye ve yarışı), talim ve ineklemeye yer yoktur.

Okul, öğrencinin kişiliğini oluşturma ve netleştirmesine yardımcı olma sürecinde onun kişiliğini kamu yararına çalışması ile ortaya çıkarılması doğrultusunda hazırlamalıdır. Çocukların üretici emek ve çalışmalarında geniş bir gelişim sosyalist okulun ikinci özelliği olmalıdır. Şimdi iş okulu yöntemi üzerine çok konuşulmaktadır. Ama sosyalist okulda sadece bu yöntem uygulanamaz, tam tersine çocukların üretken emeği örgütlenmelidir.

Sosyalistler, çocuk emeğinin sömürülmesine karşıdır. Ama tabii ki çocukların güç ve kuvvetine uyan ve karşılık olan ve onları geliştiren, ilerleten çok yönlü emeği savunur. Üretken emek ve çalışma sadece çocuğun gelecekte toplum için yararlı bir halka olmasına neden olmaz, aynı zamanda o çocuğu şimdiki anda da toplumun yararlı bir ferdi yapar. Ve bu gerçekliğin bilinci çocuk için dev eğitici önem teşkil eder. Burjuva okul, çocuklar açısından üretken çalışmanın nasıl örgütlenebileceği konusunda birçok örnekler sundu: Çalışma ve tarla gruplarının örgütlenmesi, bir istatistiğin oluşturulmasına yardım, mektup taşımacılığı ve mektupları türlerine göre ayırmak, askerler için sıcak giysilerin dikilmesi, sokakların temizlenmesi, yemek hazırlanması, muhasebe, sahte gıda tespitleri, afiş asmak, edebiyat ve kitap dağıtımı, ders araç gereçlerinin üretimi vb. Üretken emeğin örgütlenme denemeleri bir araya toplanmalı, sistemleştirilmeli, düzeltilmeli, geliştirilmeli ve çok yönlü gelişkin karakter, kişilik verilmelidir. Bu alanda sendikalar, kooperatifler, köylülerin kırsal örgütleri öğretmenlere yardım etmelidir. Bu mesele çok önemlidir, yapılabilir ve hemen öncelikli hedefler arasına alınmalıdır. Tabii ki çocukların üretken emeğini örgütleyecek bir okul, şu an var olan öğrenim okullarından farklı olacaktır. Bu okul binlerce iplik aracılığıyla yaşama ve gerçekliğe bağlı kalacak. Ders programı ile arasında sıkı bir ilişki ve bağ kurulacak olan çocukların üretken emek ve çalışmasının okul yaşamına alınması, dersin kendisini daha canlı ve daha içerikli kılmaktadır. Ve böyle bir okul çalışmaya her yönüyle hazır ve her türlü işte çalışabilecek, her makine ve her türlü üretim koşuluna uyum sağlayabilecek insanlar yetiştirecektir. Onlar aynı ölçekte günümüze kadar sadece özel im-

tiyaz ve ayrıcalıklı tabakalar için bir ön hak teşkil eden, entelektüel iş ve çalışmaya da muktedir olacaktır. Halkın bürokrasinin baskısından kurtulabilmesi ve bizzat kendi yaşamının efendisi olabilmesi için bu işleri kendisi yapabilecek durumda olması zorunludur.

Sosyalist okul, belirli sosyal koşullar yerine getirildiği zaman düşünülebilir. Çünkü o sadece başlarında sosyalistlerin olması durumunda sosyalist olmaz. Tam tersine okulun hedefleri sosyalist toplumun ihtiyaç ve beklentilerine cevap vermelidir.

Kapitalist düzende de ender durumlarda, belirgin bir kişiliğe sahip ve güçlü toplumsal içgüdülerle donanmış ve hem fiziksel hem de kafa işine eşit elverişli ve yetenekte, çok yönlü gelişmiş insan yaratmayı hedefleyen okullar da oluşabildi. Ama bu tarz okullar kapitalist toplum ve düzende sınırlı yaşam yeteneği olan ender ve tek başına ve yalnız bir fenomen ve görüntü olabilir. Böyle bir okulda eğitilen genç, okuldan çıktıktan sonra çok kısa bir süre zarfında eğitiminin bütün meyvelerini yok eden bir atmosferle yüz yüze kalacaktır.

İnsanların mülk sahibi ve mülksüzler, 'entelektüel' işte ve fiziksel işte çalışanlar olarak ayrılması üzerine kurulmuş bir toplumda, insan şu ya da bu işi seçmek zorunda kalır. Bu durumda 'çok yönlü' çalışma konusunda yeteneği körelirdi. Bunun yanı sıra ayrıca şu ya da bu işin nitelik ve biçimi insanın kendi elinde değildir. Tam tersine cebindeki cüzdanına ve toplumdaki ilişkilerine bağlıdır. Sadece işçilerle 'bağı' olan mülksüz, kendi yaşamından tamamen bağımsız olarak fiziksel çalışan insanlar grubunun arasına girmek zorunda kalırdı ve kas güçlerini satarak hayatlarını kazanan insanlar kervanına katılmak durumunda olurdu. Bu esnada belirgin kişiliği kendi önünde engel oluştururdu, tek taraflı gönülsüz ve zorunlu çalışma yaptığı işi zorlaştırır ve çekilmez kılardı. Güçlü gelişen toplumsal içgüdüler sadece gencin kavgacı bir doğaya sahip olduğu durumlarda kullanılırdı. Yoksa onlar acının kaynağı olurdu. Sosyalist okul kapitalist toplumda sadece çok istisna durumlarda savaşçı, mücadeleci insanlar yetiştirirdi. Çünkü bir savaşçı, hayatın haşin ve sert okulundan geçmek zorundadır. Burjuva toplumuna serpilmiş sosyalist bir okul ama egzotik bir bitki,

yaşamdan kopuk bir kurum ve kuruluş olurdu. Sosyalist okul, kapitalist toplumda yaşam gücüne sahip olmayan bir kurum, kuruluş olurdu. En iyi ihtimalle ilginç bir pedagojik deney olurdu. O devlet kurumu değil, özel bir kuruluş olurdu. Çünkü devlet okulunun fizyonomisi yönetici sınıf, burjuva sınıfı tarafından belirlenmektedir ve onun kendi önüne koyduğu hedefler başka niteliktedir. Okul işlerinin örgütlenme meselesinde burjuvazi kendi çıkarlarından hareket etmiştir. Kendi sınıf egemenliğini garanti altına alma zorunluluğundan hareket etmiş ve bireyin iyilik ve sağlığını merkezine alan bu anlayış toplumun iyilik ve sağlığını aynı derecede gözetmemiştir.

Sadece bir halk hükûmeti, okul ve eğitim işleri meselesinde bireyin iyilik ve sağlığı, toplumun iyilik ve sağlığı noktasından hareket eder. Bireyin mutluluğu ile toplumun mutluluğu birbirinden farklı bir bağlamda ve birbirinden kopuk bir tarzda anlaşılmakta ve ele alınmaktadır. Bu durum halk hükûmetinin başa gelmesiyle bağlantılıdır. Kapitalist ilişkiler döneminde iktidara gelmişse, bu durumda halk hükûmeti sadece mümkün olabildiğince, kapitalist toplumdaki okulda var olan zihinsel kölelik karakterini biraz zayıflatan, demokratik bir okul yaratmayı isteyecektir. Okulun demokratikleştirilmesi bilgi ve bilimin demokratikleştirilmesidir ve yalnızca yöneten sınıfın mülkiyeti olmasını engeller...

Ancak halk hükûmeti yaklaşan ve olgunlaşan sosyal devrim sürecinde hükmeder durumdaysa, bu durumda bireyin sağlık ve mutluluğundan hareketle toplumla, eski sınıf okuluyla arayı açmak durumunda kalırdı. Bu sınıf okulu bu durumda haykıran bir haksızlık olurdu ve eşyanın tabiatına uygun düşmezdi. Ancak başlamakta olan sosyalist düzenin gereği, insanları bu toplumun kural ve ihtiyaçlarına uygun düşen bir biçimde eğitip geliştirmektir. Kapitalist toplumda işgücü saçma ve anlamsız bir şekilde israf ediliyor. Toplumda birileri çok fazla çalışırken, diğerleri kendilerine dayatıldığı tarzda hiçbir şey yapmayan bir karaktere sahipti. Ama sosyalist toplumun karakteristik özelliği; işin tüm insanlara akıllı ve makul, planlı ve olabildiğince uygun ve yararlı bir şekilde dağılımı ve paylaşımı, işin isteksiz ve zorunlu bir iş olmaktan çıkarılıp, istekli ve gönüllü

bir işe dönüştürülmesidir. Bunun için aynı zamanda, birbirlerinin yerini alacak, sırasıyla yerini diğerine bırakacak üretim koşullarında hem fiziksel, hem de zihinsel çalışabilecek yetenekte insanlara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu insanlar yaptıkları işe kendi kişiliklerinin damgasını vurabileceklerdir. Üretimin karakteri insanları bu ruhla yetiştirecek, onlara bu doğrultuda yön verecektir. Ama gönülsüz çalışmaktan gönüllü çalışmaya geçiş, tek taraflı, dar yetkinleşmiş emeği çok yönlülüğe dönüştürme uzun süren bir süreci gerektirir. Bu süreç başlangıçta çok zor ve yavaş, özellikle Rusya gibi kültürel anlamda böylesine geri kalmış bir ülkede, genel eğitimin bu denli düşük olduğu bir süreç olarak yaşanacaktır. Bu süreç başka koşullar altında yetişen yeni kuşak tarafından her yönüyle toplumun değiştirilebileceği olanaklarının var olduğu bir süreçtir. Sosyalist okulun görevi ise bu gelecek kuşağı yetiştirmektir.

1918

ÖNCÜ BİRLİK* HAREKETİNİN POLİTEKNİK EĞİTİM MÜCADELESİNDEKİ ROLÜ

Politeknik okul, çocukların aktif katılımı olmaksızın hayata geçirilemez.

İlgilerin çekilmesi ve odaklanması gereken ilk şey çocukların ilgisinin tekniğe yönlendirilmesi, teknik konusunda merakın uyandırılmasıdır.

Yaşamın kendisi çocuklardaki bu merakı uyandırmaktadır. Fabrikaların ve işletmelerin inşası, araba, motorlu taşıt ve tren trafiğinin geliştirilmesi, traktörün kullanılması ve elektriğin yaygınlaştırılması, bunların hepsi çocuklarda kendiliğinden çocukların ilgi odağı haline gelmektedir. Ancak istek ve merak organize edilmeli, örgütlenmeli, derinleştirilmeli ve her koşulda kullanılması öğretilmelidir. Çocuklarda tekniğe dayalı bir inisiyatif, girişim oluşturulup geliştirilmelidir.

Bizim okulumuz buna giderek daha fazla bir şekilde dikkat edecek. Genel halk ekonomisini modern tekniğin kazanımları temelinde değiştiren ülkemiz, armalarında şimdiye kadar orağın boy gösterdiği saf ve katıksız bir tarım ülkesinden, bir sanayi ülkesine dönüştürülen ülkemiz, Volhov Termik Santrali, Türkistan ve Sibirya demiryolu ile tarım makineleri fabrikaları vb. ile yüz binlerce, milyonlarca coşkulu teknikere ihtiyaç duymaktadır. Emekçiler için ülkemizin yeraltını, tarlalarını ve ormanlarını bitmez tükenmez zenginlik kaynağını değiştirip dönüştürecek teknisyenlere ihtiyacımız var. Birliğimizin önüne koyduğu yeniden kurma ve oluşturma görevini yerine getirebilme yeteneğine sahip olan bir nesil yetiştirmeliyiz.

Çocuklar çok erken yaşlarda teknik konulara ilgi duymaktadırlar. Okul öncesi yaşlarda başlayan bu ilgi ve araştırma merakı köreltilmemeli, tam tersine her yönüyle, her şekilde geliştirilmelidir. Okul öncesi çocukların ağaç, fidan, sebze vb. dikme, ekme, besicilik ve bina inşası konularında ilgisi ve merakı uyandırılmalıdır. Tekniğe olan ilgi ve merakları da uyandırılmalı, teşvik edilmelidir. Bu alanda Öncüler

* Öncü Birlik, Komünist Çocuk Örgütüdür.

çok şey yapabilir. Devlet Basımevi, 'Genç Muhafız Alayı' Basımevi, Öncü Birlik üyelerinin küçükler için hangi teknik oyuncakları üretebileceklerini ve bunu nasıl yapmaları gerektiğini içeren ve anlatan bir kitapçık yayımlamalıdır. Teknik oyuncak basit olmalıdır ve çocuklar için az anlamı olan ve hayatlarında görmeyecekleri fevkalade, muazzam bina ve yapıtların kopyasını canlandıran, pahalı 'mekanik' metal inşaat ve kurma kutusu biçiminde olmamalıdır. Böyle bir oyuncak bu nedenle ilgi çekmez, tam tersine bir bilmece, bulmaca rolünü oynar ve çocuklara kısa bir süre zarfı içinde bıkkınlık getirir. Çocuklar canlı inşaat ve kurmaya bağlı olan ucuz ve bu denli pahalı olmak zorunda olmayan şeylerle de saatlerce meşgul olabilirler.

İkinci olarak çocuğun çok yönlü bilim ve tekniğe yönelik ilgi ve merakını geliştirmeye yarayacak, her şeyi kullanmayı bilmek gerekmektedir. Vladimir İlyiç, Stephanov'un "Elektriklendirme" başlıklı kitabının önsözünde, bütün elektrik santrallerinde (o zaman 800 tane bulunuyordu) bu kitabın bulunması gerektiğini, her elektrik santralinin elektriklendirme yandaşı ajitatör olması gerektiğini yazdı. İlyiç, ayrıca "Her elektrik santralinde elektriklendirme ve teknik üzerine herkese açık toplantı ve dersler düzenlenmeli ve örgütlenmelidir"* diye yazmıştı kitabın önsözüne. "Biz elimizde az olanı kullanmasını öğrenmeliyiz" diye severek tekrarlardı Lenin. Elektrik santralleri üzerine yazdıkları yerine getirildi mi? Dernekler, okuma odaları, okullar ve Öncü Birlik Grupları bunun gerçekleşmesi için ne kadar katkıda bulundu?

Ancak sadece her elektrik santralinin teknik alanında ajitasyon noktasına dönüştürülmesi yetmez, tam tersine her makine-traktör istasyonunun, her demiryolu tamirhanesinin, her fabrikanın, her traktörün, her dikiş makinesinin, her daktilonun, her şeyin kullanılması gerekmektedir. Biz atölyelerin olmamasından yakınıyoruz. Ama daha nelere sahip olabileceğimizi göremiyoruz. Okullarımızdaki atölyeler çok yoksul, ama çevremizde olanları kullanmasını becerebilmeliyiz.

* V. İ. Lenin: İ. İ. Stepanov'un Dünya ekonomisini geçiş dönemi ile ilişkili olarak 'SSCB'nin Elektrikifaksiyonu' kitabın önsözü. Lenin - Stalin'in: Gençlik Üzerine. Berlin 1950 S.94'ten 96'ya kadar

Mesela Moskova'nın Bauman- semtinde Lepse işletmesini ele alalım. İşletme elektronik motor üretiyor. İşletmenin hemen bitişiğinde, bir çitin ardında Bauman semtinde bir okul bulunuyor. Tabiî ki işletme, okulun teknik alanında ajitasyon noktası olmalıdır. Elektriklendirme okul, eğitim programında önemli bir yer almalı ve çocuklar semtlerini, elektriklendirme bakış açısından hareketle tanımalıdır. Çocuklar yeniden inşamızın heybeti ile yanıp kavrulmalıdır. Söz konusu okulda ne olduğunu, ne yaşandığını bilmiyorum. Ancak işletme, okulda ne yapıldığı konusunda duyarsız kalıyor, okulla ilgilenmiyor. İşletme, dahası okulun bir odasının ek bir işletme şubesi olarak kullanılmak üzere kendilerine devredilmesi için çabalıyor. İşletmede bir yığın çöp ve arta kalan madde toplanmış ve duruyor. Ancak bunların hepsi okulda işe yarar bir şekilde kullanılabilir belki de. Çoğu işçi, büyük öğrencilerin katıldığı teknik alanında hücrelerin mükemmel ve olağanüstü yöneticisi olabilir ve onlar öğrencilere fabrika işini tanıtıp, öğretebilir. İşletmede 'üretime katılım giriş kursları' adı altında işletme kursları verilmektedir. Bu kurslara ve eğitim çalışmalarına katılan işçiler işletmenin kuytu bölgelerine sıkıştırılmaktadır. Fakat bunun yerine yetişkin işçiler için kurslar, okulda resimlerin ve modellerin duvara yansıtılması ile yapılabilir, gerçekleştirilebilir. Okul işletmeyle birleştirilmiş olsaydı, çocuklar içinde bu tarz kursların yapılması aciliyet ve önem taşırdı. Hem işletmenin, hem de okulun teknik üzerine kitaplara ihtiyacı olurdu. İşletmede böyle kitaplar yok, okulda olup olmadığını da bilmiyorum. Lepse İşletmesi'ndeki kültür çalışmasının iki ayağı da topallıyor. Okul burada yardımcı olup destek sunabilirdi. Ancak işletme okulla, okul da işletmeyle ilgilenmiyor.

Öncü Birlik Örgütü burada bir gedik, bir yol açmalıdır. Çocuklar çok şey yapabilir. Çocukların ve Veliler Birliği'nin genel düşüncelerine etkileşimde bulunabilirler. Teknik kursları ve işletme gezileri düzenlemeye başlayabilirler. Kitap temin edip, fabrikadaki işçilere çağrı, bildiri yazıp, dağıtabilir ve bu konuda velilerinin desteğini alabilirler. Öncü Birlik üyeleri çok iyi bilmektedir ki: Bekler ve dinlenirsem, paslanırım.*

* Bekler ve dinlenirsem, paslanırım. (İşleyen demir pas tutmaz.)

Ben bir örnek verdim, bunun daha binlerce benzeri bulunmaktadır.

Şimdi tekstil fabrikaları işlememekte, duraklamaktadır. Boşta kalan mühendisler, teknikerler ve çalışmayan, işlemeyen makineler... Doğru bir örgütlenme yaparak öğretmenler ve çocuklar zorunlu teneffüs, paydos döneminden yararlanıp, bunları işletebilir. Ama bu bağlamda olması gerekenler yapılmamaktadır. Öncü Birlik üyesi çocuklar bu sorunu gündeme getirmeli ve sırtını komsomola dayamalıdır.

Öncü Birlik üyesi çocuklar açık gözlerle çevrelerini izlemeli ve teknik konusunda inceleyip, araştırmak için her olanağı ustaca kullanmalı, bunlardan faydalanmalıdır. Bunu köyde yapmak tabiî ki şehirdekinden daha da zor ve daha güçtür. Fakat teknikle tanışma alanında köydeki olanaklar da günbegün artmaktadır. Tarım aletleri, traktörler, arabalar giderek daha çok köye ulaşmaktadır. Köylerin çevreleri ve çeperlerinde elektrik santralleri ve demiryolu kurulmaktadır. Biz şehirlerin profillerini oluşturuyoruz: Semtin, bölgenin doğal koşullarını, ekonomik ilişkilerini ve diğerlerini toplayıp, bir araya getiriyoruz. Ekonomik profiller temelinde politeknik profiller oluşturulmalıdır. Yani nerede, hangi köyde, hangi kolektif ekonomide şu ya da bu tekniksel kazanım ve başarı olduğu hakkında çizelgeler meydana getirilmelidir. Bu çizelgeler çocuk kitleleri arasında teknik ilgi uyandırmanın ve merakı uyarmanın, güçlendirmenin aracı yapılmalıdır. Teknik beceri ve yetenek öğrenebilecekleri güçler, kendilerine bu bağlamda yardımcı olabilecek güçlerin nerede olduğunu öğrenme istek ve azmini oluşturmak gerekmektedir çocuk kitleleri arasında. Onlar izlenen ve takip edilen kazanım ve kazançlar hakkında netlik kazanacak duruma getirilmeli, bunları anlamaları sağlanmalıdır. Politeknik profillerin oluşturulmasında Öncü Birlik Grupları yardım edebilir çalışabilir.

Bu bağlamda eğer şehirlerde varsa çocukların teknik şubeleri önemli bir rol oynayabilir. Ama aynıları köylerde, kolektif ekonomilerde ve kültür evlerinde de oluşturulmalıdır. Bu Öncü Birlik örgütlerinin inisiyatifi ile kurulan teknik şubeler, her türden teknik hücre ve ön hazırlığı çok dikkatli ve çok iyi hazırlanmış, teknik konusunda

araştırma ve inceleme gezisi için danışma noktası olmalıdır. Teknik şubelerde ve bulunmayan yerlerde kütüphanelerde ve okuma derneklerinde, küçük, iyi seçilmiş ve donatılmış kitaplıklar olmalıdır. Teknik şubelerin, sergilerin ve küçük kütüphanelerin donatılması meselesine Öncü Birlik örgütü üyeleri çocuklar aktif bir şekilde katılmalıdır.

Ancak kitaplar raflarda kalmamalı, her şeyden önce okunmalıdır. Okuma günleri düzenlenmeli ve popüler, teknik üzerine yazılmış yapıtlardan okumalar yapılmalıdır. Elbette teknik üzerine yazılan çok yapıt ve kitap yoktur. Ama var olanlar olabildiğince geniş bir biçimde yaygınlaştırılmalıdır. Elde olan kitaplar üzerine görüş ve tartışma notları tutulmalıdır. Böylelikle kütüphanelerin teknik kitap seçimi kolaylaştırılmış olur. Öncü Birlik üyeleri kütüphaneler için kitap seçimi konusunda ve değişik okur kategorileri için öneri katalogları oluşturma konusunda çalışmalar sürdürebilirler. Kataloglar okunaklı ve güzel yazılmalı, resim ve çizimlere yer verilmelidir. Günümüzde gazetelerimiz ve değişik ucuz dergilerimizde yeniden inşamız üzerine çok resim ve çizim kullanılmaktadır. Bunlar kesilmeli ve albümleştirilmelidir. Bu faaliyet, çocukların ilgisini çekecek, onları heyecanlandıracak ve tekniğe olan meraklarını sağlamlaştırıp pekiştirecektir.

İnceleme ve araştırma gezilerine önemli bir rol düşmektedir. Ama bu tarz bir inceleme ve araştırma gezisi ön hazırlıkları iyi yapıldığı ölçüde başarılı ve öğretici olur. Böyle bir inceleme ve araştırma gezisi düzenlenmeden önce okuma grupları içinde teknik kitaplar sesli okunmalı ve olaya hâkim olan, olayın bilgisine sahip olan kişilerle konuşulmalıdır. Eğer mümkünse ona uygun resim ve modellere bakılmalıdır. Böyle bir durumda bir işletmeye yönelik düzenlenen inceleme ve araştırma gezisi daha fazla kazanım sağlar.

Öncü Birlik Grupları üzerine konuşuyorsak, bunu tabii ki sadece öncüler teknik konusuyla ilgilenip, araştırmalar yapsınlar diye yapmıyoruz. Öncü Birlik üyeleri bu meselede öncü savaşçılardır. Tabii ki bu durumda tüm çocukların teknik konusunda merakı uyanacak ve yetişkinlere bu denli bir çalışma doğrultusunda yardım edecek bir çalışma yapılmış olacaktır. Kitlelerin teknik konusunda bilgi ve

becerisinin artması, ufuklarının genişlemesi ülkemiz için son derece önemlidir. Bu durumda şimdi olduğu gibi bir durumla karşılaşılmayacaktır: Şimdi traktör karın altında kalmıştır, kolhoz köylüleri günbegün traktörün önünden geçip gitmektedir. Ama hiçbirinin aklına traktörü bir çatının altına, üstü kapalı bir yere çekmek gelmez. Çocuklar teknik alanında okuyup, araştırır ve bu alanda yetkinleşirse politeknik bir şekilde yetişirler ve bu durumda ülkemizin acil ihtiyaç duyduğu heyecanlı ve istekli teknisyenler olurlar.

1930

OKUL POLİTEKNİK OKUL OLMAK ZORUNDADIR

10 Ağustos tarihinde Moskova'da politeknik eğitim üzerine bir kongre düzenleniyor. Bu kongreye sadece Halk Eğitimi'nin ve komsomolun üyeleri değil, ekonomi yöneticileri ve sendikalar da katılacak.

Bu kongrede hangi konu üzerine tartışılacak? Şehirde ve köyde bulunan, her basamak ve dönemde okulu bir emek, iş ve çalışma okuluna dönüştürmenin sorunları tartışılacak. Yani sadece basit bir çalışma okulu olarak değil, tam tersine modern teknik ve ülkemiz işçi sınıfının önünde duran ödev ve görevler tarafından şart koşulan beklentilerin üstesinden gelebilecek bir çalışma okulu tartışma konusu olacak. Yani okulumuzdan nasıl bir politeknik okul yapacağımız tartışılacak.

Okulumuz kendisini çalışma ve emek okulu olarak adlandırsa da, şimdi içinde bulunduğu haliyle, kısmi olarak bir çalışma ve emek okuludur. Zira çocukların ilgi ve dikkatini çalışmayı öğrenmeye yöneltmeli ve toplumsal yararlı işi örgütlemelidir. Çocuklar fabrikalara, atölyelere, Sovyet ve kolektif ekonomilere araştırma ve inceleme gezisi düzenliyorlar. Buralarda gördüklerini kendi aralarında konuşup tartışıyorlar. Ancak, birçok okulda hiç atölye yok ya da çok az bulunuyor. Olduğu yerlerde de çok kötü bir şekilde donatılmış vaziyette. Atölyeler ne şekilde düzenlenmeli ve donatılmalı, okulda hangi tarz atölyeler olmalı, oralarda hangi yöntemlerle hangi içerik öğretilmeli ve kim öğretmelidir? Bunun üzerine konuşulacak.

Eskiden de çocuklara çalışma ve iş yapmaları öğretilirdi. Çocuklar yaklaşık olarak on yaş civarlarında okuldan alınır ve meslek eğitimi veya zanaat öğrenmeleri için değişik işyerlerine götürülür, teslim edilirdi. Mesela kaşık imalatı, üretimi gibi özel bir mesleği ele alalım. Tahta kaşıklar üretiliyordu. Çocuk kaşıkçının yanında günde on iki ila on dört saat arasında çalışıyordu ve kaşıktan başka hiçbir şey üretmiyordu. Sonraları fabrikalarda ucuz metal kaşıklar üretilmeye başlandı. Artık kimse tahta kaşık almıyordu. İşi bırakmak ve başka bir işe başlamak zorunda kalıyorlardı. Ancak başka hiçbir şey yapmak

ellerinden gelmiyordu. Böylece teknik, onun kaşık imalatı konusunda yetenek ve yetkinliğini yerle bir etti.

Ya da başka bir örneği ele alalım. Eskiden ekin biçmek, tırpanlamak ve harman dövmek için kaç kişiye ihtiyaç duyulurdu, kaç kişi çalıştırılırdı? Bu beceri, kendiliğinden oluşmuyordu. Ve şimdi traktör çalışıyor. Teknik eski beceri, yetenek ve yetkinliği bir çırpıda işe yaramaz yaptı.

Günümüz tekniği aynı yerinde saymıyor, hızlı bir şekilde gelişiyor, sürekli olarak yeni buluşlar keşfediliyor, yeni icatlar yapılıyor. Makine emeği her tarafta el emeğini dışlıyor ve onun yerini alıyor. Çok daha iyi ve hızlı bir şekilde çalışan yeni makineler, eskilerinin yerini alıyor, eskilerini saf dışı bırakıyor. Fabrikadaki iş ve çalışma başkalaşıp değişiyor.

Yeni fabrikaların donanımı ile eski fabrikaların donanımı karşılaştırıldığında çok büyük bir fark belirlenip saptanıyor. Yaşlı bir işçinin, makinenin çok iyi bir şekilde ve yakından tanınmasını gerektiren yeni hızlı ve gergin işe adapte olup, alışması zor oluyor. Yeni işçi çalışmaların ve işin yarısının el emeği olduğu ve büyük beceri, alıştırma ve idman gerektiren eski fabrikada çalışamaz. Fabrikadaki yeni iş, günümüzde daha basittir, ancak makinenin daha iyi tanınmasını ve üretim süreci hakkında daha detaylı bilgi ve anlama yeteneğini gerektirmektedir.

Modern işçi tekniğin gelişimine paralel olarak çalışma ve işini sürekli olarak değiştirmek zorundadır: Bugün yeni işi yerine getirmek zorunda, yarın yeni işe adapte olup, uyum sağlamak zorundadır. Sanayinin ilerlemiş olduğu ülkelerde sadece kalifiye olmayan ya da iş alanında sonradan eğitilen işçi değil. Tam tersine kalifiye işçi de iş ve çalışma aktivitesini on ila on beş kez değiştirmek zorunda kalmaktadır.

Modern makinelerin çalışma biçimlerinde birçok ortak yan bulunur. Sadece genel iş ve bir makine başında çalışabilmek ve tekniğin temellerini anlamak için çalışma kabiliyeti ve becerisine sahip olmak gerekmektedir. Bunlar yerine getirildiği sürece uyum sağlamak kolay olur.

Politeknik eğitim modern tekniğin ve genel iş kabiliyetinin temellerini kavrama konusunda anlama yeteneğini öğretmek ve göstermektedir. Politeknik eğitim gelecekte işsizliğe* karşı sigortadır.

Ülkemiz henüz sanayi anlamında geri kalmıştır. Çoğu işler hâlâ eskisi gibi ve eski yöntemlerle el işi ile yerine getirilmektedir. Ancak ülke şimdi hızlı bir şekilde sanayileştirilmektedir. Her tarafta tekniğin en son durumu ve seviyesine göre şekillendirilmiş ve donatılmış yeni fabrika ve işletmeler oluşmaktadır. Termik ve enerji santralleri inşa edilmektedir. Tarlalarda traktörler ve biçerdöverler çalışmaktadır. Yeni demiryolu hatları çekilmektedir.

Her tarafta becerikli işçilere ihtiyaç duyulmaktadır, ancak böyleleri yoktur.

Eski beceri ve yetkinlik işe yaramaz olmuştur, ama onların yerini yenileri almamıştır.

Politeknik eğitim şehir ve tarımda bulunan değişik çalışma ve iş alanlarına basit bir şekilde adapte olmayı, uyum sağlamayı öğretmektedir. O genel bir iş ve çalışmaya yetenekli ve elverişli olmayı, bir işin ucundan tutmak için gerekli olan genel kabiliyet ve beceriyi öğretmektedir.

Ve başka bir mesele. Eskiden şu atasözü geçerliydi: 'Kunduracı sen tezgâhının, işinin (kasnağının) başında kal' Kunduracı kasnağından başka bir şeyle meşgul olmak ve ilgilenmek zorunda kalmazdı. Kapitalist de fabrikadaki işçinin sadece kendi makinesini tanıması gerektiğini, bunun yeterli olacağını düşünüyordu. Tüm işletmenin genelinin nasıl organize edilip, örgütlendiğini bilmesine ihtiyaç yoktu. İşçi sadece kör bir iş bitirici olmalıydı.

Peki, Sovyetler Birliğimizde bu durum nasıldır?

İşletmelerdeki yeni iş planlama ve organizemiz, subotniklerimiz

* İşçinin bir bölümünün yeterli oranda kalifiye edilmemesi olgusu SSCB'de halk ekonomisinin yeniden inşası sürecinde geçici işsizlik olgusuna neden oldu. Bu durum kapitalizmde zorunlu olarak ortaya çıkan, sanayi yedek ordusunun, ya da sürekli olarak var olan ve daimi işsizler ordusunun oluşumu ve meydana gelmesi anlamına gelmemektedir. Bu tam tersine geçici büyüme zorluklarının dışavurumu sonucu olmuştur.

ve sosyalist yarışımız sonucu işçilerimiz, işletmelerini kendilerinin öz evlatları olarak görüyor. Emeğin üretkenliği işçiler için kendilerinin bir numaralı, en önde gelen meselesi oldu.

Kapitalist yok. İşletmelere işçiler bakıyor.

Ve işçiler, bu durumda, üretim ve teknik konusunda her şeyi bilmek zorundalar. Onlar, üretimin geliştirilmesini ve gerekli olan seviyeye kavuşturulmasını bilmeli, becermelidirler.

Yeni yetişen kuşaklarımız, politeknik bir eğitime ihtiyaç duymaktadır.

Politeknik eğitimin önemi ve zorunluluğu ve işçi sınıfı açısından taşıdığı büyük anlamı üzerine Marx ve Engels hocamız zamanında konuştu.

Politeknik eğitim üzerine Lenin çok yazdı. Daha 1897 yılında* politeknik eğitimin önemi üzerine konuştu. Lenin'in yönlendirmesi ve baskısı üzerine Komünist Parti'nin programının 12. maddesine okulumuzun politeknik bir okul olması gerektiği noktası eklendi. Bundan sonra bu konunun üstünde yoğunlaştı ve ilerlemesi için bu konuyla yakından ilgilendi.

Okulumuzu politeknik bir okul yapmalıyız. Bu İlyiç'in bize vasiyetidir. Bu şimdiye kadar niye olmadı, yerine getirilmedi? Ekonominin darmadağın olduğu ve sanayi üretiminin büyümediği zamanlarda bu alanda yürümek zor oldu. Ancak İlyiç tüm bunlara rağmen bize politeknik eğitim için her makineyi, her termik santrali ve her demiryolu atölyesini kullanmayı, ondan yararlanmayı öğretti. Biz öğrendiklerimizi yaptık, ama bu da yetmiyor. Bizzat okullarda değişik üretim birimi ve alanları ile dolaysız bağlantıda olan atölyeler kurulmalıdır.

İlyiç de işçileri politeknik çalışma ve emeğin öğretmenleri olarak yetiştirilmesi konusunda görüş belirtmişti. İşçiler bu konuda yetiştirilmeli ve politeknik okullar işçilerle birlikte kurulmalıydı. Ekonomi

---

* Kastedilen Lenin'in 'Halkçı Düş ve Hayal Ürünlerinin İncileri' adlı makalesinde konuya ilişkin yazdıklarını kapsamaktadır. Lenin Yapıtları 4. baskı Cilt 2, Sayfa 422 ve devamındaki sayfalar 'Rusça'

sorumluları ve yöneticilerinin ilgi alanını bu konu üzerine çekerek yoğunlaştırdı.

Şimdi ülkemiz hızlı bir şekilde sanayileştiriliyor.

Çekinme ve duraksama zamanı artık geçmiştir. Sanayi acil bir şekilde politeknik eğitim almış işçilere ihtiyaç duymaktadır. İşçiler üretimin gerçek efendisi olmak istiyor.

Politeknik okulun inşa edilmesi ve kurulması için hızlı olunmalı, zaman kaybedilmemelidir.

Nisan sonunda yapılan parti toplantısında bu meselenin kararlı bir şekilde ilerletilmesi karar altına alınmıştır.

Gençlik canlı bir biçimde politeknik okul talep etmektedir.

Ama işçilerin yardımı olmaksızın, sendikaların desteği alınmaksızın ve ekonomistlerin yardımına dayanmaksızın bunların hiçbiri başarılamaz, politeknik okul kurulamaz.

İşçi yoldaşlar ve bu konuda en az işçiler kadar duyarlı ve istekli olan kolhoz köylü yoldaşlar, çünkü teknik, kimya ve tarım bilimi olmaksızın (politeknik eğitim bunların hepsini kapsar) büyük kolektif ekonomiler oluşturulamaz. İşçi yoldaşlar, kolhoz köylü yoldaşlar, politeknik eğitim konusunda gerçekleştirilecek kongrenin hazırlık çalışmalarını ve kongrenin kendisini dikkatli ve iyi bir şekilde takip edin. Okulumuzu politeknik bir okula dönüştürme için kendi katkılarınızın neler olabileceği üzerine iyi düşünün!

Ekonomi yöneticisi yoldaşlar, ileriye bakın: Politeknik okul ihtiyaç ve gereksinim duyduğunuz kadroları yaratıyor. İlyiç'in vasiyetnamesini yerine getirmek için tüm gücünüzle yardım edin!

1930

POLİTEKNİK EĞİTİM ÜZERİNE

*(Devlet Aydınlar ve Bilim insanları Konseyi toplantı ve seminerinde sunulan rapor konusunda tezler)**

1. Ülkemiz, şimdiye kadar sanayi alanında en geri kalmış ülkeler arasında yer alıyordu. O şimdi sanayileşme yoluna girmiştir ve yüzyıllarca süren alışılagelmiş, gerici çalışma ve iş alışkanlıkları ölmekte, yerini, bilimsel temeller üzerine oturtulan modern büyük sanayiye terk etmektedir. Tüm halk ekonomisi, iktisat, ekonomi politiğin yeniden kuruluşu ve eski haline getirilişi ilerleyerek gelişiyor.

2. Ülkemize girmeye çalışan modern sanayi bizim geri durumumuzdan da bağımsız olarak donup kalmış, sabit bir şey değildir. Karl Marx tarafından tespit edilip saptandığı gibi büyük sermaye için, üretim aşaması ve sürecinde değişiklik ve değişim daimi bir karakteristik özelliktir. Üretimin teknik zemin ve temel alanında yaşanan değişim, yani üretimin daimi ve sürekli olarak yeniden ve yeniden örgütlenmesi söz konusudur. Bu yüzden modern işçiden devamlı olarak birinin diğerinin yerine geçen ve gelişen yeni üretim koşullarına uyma ve uyum gösterme ve üretimin yeni yöntem ve metotlarını benimseme ve öğrenme beceri ve yeteneği beklenmektedir. Ancak bizim ülkemizde sosyalist inşa için sanayi temeli en kısa zaman içinde yaratılmak zorundadır. Bu sosyalist inşa sürecinde halkın kooperatifsel birliği bu yeniden kuruluş için kitlelerin katılıp, katkıda bulunmadığı bir durum ve ortamda Lenin'in de sürekli olarak altını çizmiş olduğu gibi ülkenin genel ekonomisinde bir kökten değişim ve dönüşüm için kitlelerin Politeknik Ufuk Dairesi muazzam derecede büyük bir rol oynamaktadır.

3. Bütün ekonomi politik, iktisat ve halk ekonomisinin yeniden inşası kitleler ve bunların içinde yer alan çocukların tekniğe yönelik ilgisini uyandırıyor. Bu mesele de, politeknik eğitim için uygun koşulları oluşturmaktadır. Bu da ilgi ve meraklarını derinleştirmekte ve kendisine bilimsel bir temel vermektedir.

---

* Devlet Aydınlar ve Bilim İnsanları Konseyi tüm okul işlerinin sosyalist değişiminden ve Marksist pedagojik bilimin oluşturulup, geliştirilmesinden sorumluydu.

4. Anaokulu kurumlarımızın bu ilgi ve merak altında boğulmaması çok önemlidir. Tam tersine her alanda, konuya ilişkin ve benzer bilimsel derinliği kapsayan gerçeklik ve hakikat, ona ilişikli gerekli okuma kitaplarının oluşturulması, gösterim, keşif ve öğrenim gezisi, denetleme, gözetleme ve gözlem, çalışma ve emek sürecinin araştırılıp, incelenmesi vb. gibi yöntemlerle geliştirilmelidir. Öğrencilerin modern tekniğin romantizmi konusunda ilgileri çekilmeli, artırılmalı ve teşvik edilmelidir.

5. Öğrencileri modern teknikle tanıştırmak için, tüm elektrik santralleri, demir yolu tamirhaneleri, traktörler, dikiş makineleri, atölyeler, işletmeler ve fabrikalar kullanılmalıdır.

6. Politeknik eğitimin içeriği nedir, neden oluşmaktadır? Bu içeriğin birilerinin düşündüğü ve söylediği gibi sırf belirli bir sayıda yetenek ve ustalık edinimi ve öğrenilmesinden... veya birden fazla zanaat ve meslek öğrenmekten oluştuğu, ya da modern ve en üst seviyede tekniğin incelenip öğrenilmesi ile meydana geleceği... politeknik eğitim, büyük ve tam oluşumlu bir sistemdir. Onun temeli kendi gelişimi içinde her yönüyle anlatılmasını kapsayan, tekniğin değişik şekillerinin öğrenilmesi ve araştırılmasını kapsar. Marx yaşayan doğaya bakıp, kendisini, 'doğal teknoloji' olarak tanımlamıştır. Yaşayan doğa, maddenin teknolojisi, üretim araçlarının ve onların mekanizmalarının ve enerjinin ruhun ve her şeyin temel gücü olduğuna dayanan endüstriyel enerji kullanım biliminin araştırılıp öğrenilmesi gerekmektedir. Ekonomik, iktisadi koşulların coğrafi temel yapı taşları, üretim yöntemleri ve işleme biçimlerinin işin toplumsal şekilleri üzerinde ve onun genel toplumsal formasyonları üzerinde etkileri de bu araştırma konusu arasında yer almak zorundadır.

7. Politeknik eğitim herhangi bir özel ders konusu değildir. O tüm derslere nüfuz etmeli, hepsini kapsamalıdır. O öğrenilecek ve öğretilecek her konuda fizikte, kimyada, doğa bilimlerinde ve toplumsal bilimler alanında etki yaratmalı, konunun içeriğinin belirlenmesinde etkisini göstermelidir. Bu dersler birbirine bağlanıp bütünleştirilme-

lidir. Bu dersler pratik çalışma, eylem ve özellikle de iş ve çalışma dersi ile birleştirilmelidir. Sadece bu tarz bir birleştirme derse politeknik bir karakter kazandırabilir.

8. Elbette politeknik nitelikte oluşturulan bir ders programı, öğrenciler tarafından başka ders programlarından daha fazla talep edilecek, öğrencilerin beklentisi daha fazla olacaktır. Bu ders programı gözlemleme ve gözetleme, derinleştirme ve gözlemlerini deneylerle tekrar gözden geçirme ve karşılaştırma alanlarında ve pratikte, özellikle de çalışma ve iş pratiğinde daha fazla yetenek gerektirmektedir. O kendi gözlemlerini sabitleştirme ve onlardan sonuç çıkarma yeteneğini beklemektedir.

9. Politeknik okuldaki çalışma ve iş dersi öğrenciye bir yandan genel çalışma beceri ve yeteneğini öğretirken (örneğin yaptığı iş ve çalışmaya belirli bir hedef oluşturmasına, işi planlamasına, hesaplamasına, çizimler ve krokiler yapmasına, iş ve çalışmanın ihtiyaçları doğrultusunda kendi arasında görev paylaşımı yapmasına, kolektif çalışmasına, malzeme ve maddeyi idareli ve ekonomik kullanmasına, alet ve araç gereçleri kullanabilmesine ve yaşına uygun bir derecede bir kesinliğe ulaşabilmesine vb.) diğer yandan da çalışma süreci tekniğin duruşu ve durumuna göre belirlenerek, işin, emeğin örgütlenmesini, toplumsal anlam ve önemini anlaşılır (tabii ki tekrar öğrencinin yaşına ve yaşam tecrübelerine uyarlanıp, dayandırılarak) kılmalıdır.

10. Çalışma becerisi ve yeteneğiyle donanım ve bu alanda yaşanan gelişmeler, okulun toplumsal yararlı emek ve çalışmasını derinleştirmeyi başaracaktır. Bu durum kolektif emek ve çalışma alışkanlığı doğrultusunda eğitime yardımcı olacak ve çocukların iş ve çalışmaya karşı toplumsal yaklaşımları doğrultusunda eğitilmesi ve yetiştirilmesi açısından büyük önem taşıyacaktır.

11. Teknik ve elle çizime elverişli sınıflar, laboratuvarlar, atölyeler, deney odaları bir okulun zorunlu donanımına dahildir. Ama okul, çocukları dolaysız olarak üretimde örgütlemeyi hedeflemeli, bu doğrultuda çalışmalıdır.

12. Politeknik okul, değişik aşamalarında şüphesiz değişik karaktere sahiptir. Birinci aşamada iş ve çalışma eğitimi kaçınılması mümkün olmayan genel bir karakterdedir. Ama yedi yıllık okulda, (bunu örneğin gençlik okullarında, kırsal okullardaki gençlik için ve yedi yıllık işletme okulunda gördüğümüz gibi) üretimin belirli bir alanı çıkış noktası olarak baz alınmaktadır. Ancak buna rağmen yedi yıllık okulda daha çok yetkinleşme ve uzmanlaşma olmayacaktır. Onun hedefi; öğrenciye üretimin temellerini ve zeminini anlatmak ve söz konusu olan üretim kolu ve bir düzine başka üretim kolları ile karşılıklı yaşanan iktisadi ve teknik ilişkiyi anlamasına yardımcı olmak ve ona teori ile pratiği birleştirebilmesi için gerekli olan yetenek ve becerileri kazandırmak, onu bu tarzda eğitip, yetiştirmektir. Ama ikinci devrede çoktan belirli bir yetkinleşme ve uzmanlaşma yaşanmaktadır. Ancak bu yetkinleşme ve uzmanlaşma, bir mesleki alanda ön koşulan ve zorunlu olan beceri ve yetenekleri teşvik ederek, öğrencinin Politeknik Ufuk Dairesi'ni genişletecek tarzda hayata geçirilmelidir.

13. Politeknik okul, ağırlığını çalışma ve emek sürecini inceleme, araştırma ve öğrenme kapsamına oturttuğu ve öğrencinin beceri yetenek gelişimi kapsamında teori ve pratiği birbiriyle birleştirme ve belirli olguların karşılıklı bağımlılığını anlamaları için meslek okulundan farklıdır ve ondan ayrılmak zorundadır. Meslek okulunda, öğrencinin çalışma becerisi ile donatılmasına ağırlık verilmekte, bu alanda yoğunlaşılmaktadır.

14. Modern büyük sanayi birbirlerinin yerini alan üretim koşullarına kendilerini uyarlayabilecek yetenekte uzmanlara ihtiyaç duymaktadır. Bu nedenle meslek okullarında (özellikle büyük sanayiye bağlı kollarda) politeknik okul, giderek daha fazla beceri ve yetenek öğrenme ve edinmenin temelini oluşturmaktadır.

15. Ama doğru tarzda örgütlenmiş politeknik eğitim, çok yönlü gelişkin işçiyi yetiştirmekte ve yaratmaktadır. Bu tarz işçi, kapitalistin işine yaramaz. Politeknik okul bu nedenle kapitalizmde tamamı ile gelişemez.

16. Ülkemiz Sovyetler Birliği'nde politeknik okulun gelişimi büyük sanayinin yavaş ilerleyen gelişimi nedeniyle engellenmektedir. Ama her yeni yılla birlikte bu engel giderek daha azalmakta, etkisizleşmekte ve güçsüzleşmektedir. Sovyet okulu giderek daha büyük oranda bir politeknik şekle bürünecektir.

1929

HALK EĞİTİM SİSTEMİNİN SOSYALİST TEMELİ

(7 Şubat 1930 tarihinde düzenlenen Marksist Pedagoglar Birliği Konferansı)*

Yoldaşlar, şimdi çevremizde yaşanan gelişmeler -sanayideki gelişme, kolektifleşme, iktisadi ve toplumsal yaşamda gözetleyip, gözlemlediğimiz tüm başarı ve kazanımlar- halk eğitimi alanına da yansımalıdır. Bizim sistemimiz burjuva devleti sistemlerinden köklü bir şekilde ayrılmaktadır. Burjuva devleti sistemi bir ekonomi ve iktisadın gereksinimini karşılamak ve onu tatmin etmek için uyarlanmıştır. Bu sistem kapitalist temellere dayanmaktadır. Bu ülkelerde bütün sistemin sınıfsal karakteri kendisini halk eğitim sisteminde tamamı ile göze batan bir tarzda göstermektedir.

Ülkemiz devrimden önce en kötü burjuva sistemlerinin bir kopyasıydı. Hâlâ kapitalizm öncesi, feodal toplumun bedbaht ve felaketli damgasını taşıyordu. Ve bugün, Ekim Devrimi'nden bu yana on iki yıl geçmiş olmasına rağmen, bu durum hâlâ kendisini göstermektedir. Henüz genel okula gitme zorunluluğumuz, mecburi öğrenimimiz bulunmuyor. Eski halk eğitim sistemimiz bize bu denli yük olmuş, önümüzde engel teşkil etmiş ve ellerimizi kollarımızı bağlamıştır.

Parti programımızda halk eğitimi sistemi sağlam bir şekilde, Marx ve Lenin'in öğretilerinden meydana geldiği gibi belirlenmiş ve belirtilmiştir. Parti programımızı burada bulunanlar tabii ki yeterince tanıdığı için bu konuya fazla girmeyeceğim. Ancak burada bu sistemin günümüze kadar hâlâ gerçekleşemediğini hepimizin açık bir şekilde gördüğünü belirtmek istiyorum. Tüm alanlarda Ekim Devriminin arifesinde ortaya çıkan ve çözüm bekleyen tüm sorunlar tartışılmaya başlandı. 1917 yılı sonlarında ve 1918 yılında ortaya atılan sorular şimdi tekrarlanıyor ve bu, günümüzde karakteristik

---

* Marksist Pedagoglar Birliği 1930 ile 1934 yılları arasında Komünist Akademi bünyesinde oluşturuldu. SBKP Merkez Komitesi'nin 'Halk eğitimi alanında yönetici kadrolar üzerine' aldığı karar doğrultusunda 5 Ağustos 1929 yılında kuruldu. N. K. Krupskaya bu birliğin başkanlığını üstlendi.

bir özellik olma konumunda. Ama şu an artık bunların hayata geçirilmeleri ve çözülmeleri için olanak, araç ve gereçlerimiz var.

1918 yılında birçok soru perspektifsel olarak soruldu. O zaman ortaya atılan, soruların çözüm ve cevaplarına giden yollar henüz net değildi. Şimdi, bundan tam on iki yıl sonra, kesintisiz bir mücadele ve kavgadan, bu yıllarda oluşan ve gelişen başka bir düzen altında günlük mücadeleden sonra, bu soruların hepsini gelecekte değil de şimdi soruyoruz. Bu soruların cevaplarını bulmak için sorularla hemen ilgilenebilir, onların üzerinde yoğunlaşabiliriz. Bu sorunların çözümüne yöneldiğimizde, şimdiye kadar kat ettiğimiz yolu görüyoruz. Kat edilen yol sadece halk eğitimi konusunda değil, onun yanı sıra başka alanlarda da aşılmış yolları gösteriyor.

Uzakta duran perspektifler olarak görünen meseleler, şimdi içinde bulunduğumuz koşullar altında bizlere yakınlaştı. Devrimden sonra daha yüksek bir aşamaya yükseltildi. Halk eğitim sistemimize baktığımızda, partimizin programında, yetişen kuşağın bütününün okula gitme koşullarının yaratılmasına yer verildiğini görüyoruz. Ve bu meseleyi göz önüne aldığımızda, çok da iyi bir ilerleme sağladığımızı söyleyemeyiz, hatta durumun kötü olduğunu ifade edebiliriz. Bu anlamda sadece sosyalizmden daha çok uzak değiliz, henüz burjuva devletlere bile yetişemedik. Henüz okula gitme zorunluluğumuz bile yoktur. Okul öncesi eğitim ve yetiştirme henüz başlangıç aşamasında. İkinci basamak ve iki basamaklı okul modeli denizde damla gibi. Bu anlamda daha çok geriyiz.

Diğer taraftan halkın yeni metotlarla kültürel inşaya ortak edildiğini, katıldığını görüyoruz. Kültür seferberliği yöntemi çok önemlidir. Tamda bu bağlamda merkezi kara toprak bölgesi daha da belirgin bir biçimde göze çarpmaktadır. Kara toprak bölgesinin ne olduğunu açıklamamız, buranın bize bıraktığı mirasın ne olduğunu belirtmemiz gerekmektedir. Burası en saf, en gaddar, en acımasız toprak ağalık sisteminin hükmettiği bir bölgeydi. Halkın okuma yazması yoktu. Ve şimdi kara toprak bölgesinde kültür seferberliği örgütleniyor. Bu bir sene önce düşünülemezdi. Çünkü burada zorunlu olan yükseliş

yoktu ve bu yükseliş olmadan kültür seferberliğinin yöntem ve metotları gelişip, güçlenemezdi.

Daha iki yıl önce bu bölgeden bir köylü kadın şöyle yazdı: 'Bizde kolhoz sözcüğü sesli bir şekilde söylenemez.' Ben şu sözlerle kapatılan bu ilginç mektubu hatırlıyorum: 'Ama buna rağmen bu çimenlik tarla kenarlarına bakamıyorum.' Bundan iki yıl önce oldu bu. Şimdi bu bölgede istisnasız kolektifleşme gerçekleştirilmektedir.

Ezici çoğunluğunun yoksullardan oluştuğu o bölgenin halkı kendileri için yeni yollar açıyor ve tam da bu nedenden dolayı eski bilinç tamamen parçalanıp, dağılacak. Bu altüst oluşla bağlantılı olarak bu bölgede son derece güzel, büyük başarı ve zaferlerin yaşandığını görüyoruz. Ben 'Orlovskaya Pravda'yı' (Oryol şehrinin Pravda'sı) takip ediyorum (elbette çok sistematik bir şekilde değil). Her sayı orda gerçek bir kültür devrimi yaşandığına işaret ediyor.

Birkaç örnek. Okuma yazması olmayanların sayısını sıfıra indirmek olgusuyla bağlantılı olarak ilginç yaşam biçimleri geliştiriliyor. Örneğin oradaki dikiş makineleri birleştirilip onarım atölyeleri kuruluyor ve terzi tugayları buralara gönderiliyor. Örneğin okul öncesi dönemi ele alalım: Bir defada beş yüz tane okul öncesi oda kuruluyor. Kendi güçlerine dayanarak genel okul zorunluluğunu uygulamaya aldılar. Merkezi Karatoprak Bölgesi'nde iki bin beş yüz okul açıldı. Yani sekiz yaşındaki bütün çocuklar okula alındı. Oraya giden herkes, özellikle yetişkinler içinde olağandışı büyük bir ilerlemenin olduğunun gözetildiğini anlatıyor. Bu bölge için karakteristik olan sadece bu değil.

Örneğin çocuk yuvası ve yurtlarını ele alalım. Orda çocuk yuvalarına ciddi ve büyük bir özenle yöneliyorlar. Bizde bu sorun son dönemlerde önemsenmeyip, savsaklanıyor. Ama orda çocuk yuvaları arasında sosyalist yarışı örgütlüyorlar. Çalışma ve faaliyetler her alanda yeni bir şekilde ilerliyor. Son sayılardan birinde şu hikâyeyi okudum:

'Birkaç yıl önce bazı valiliklerin (o zamanlar daha henüz ilçe ve bucaklar yoktu) bilgi ve verilerini, tanıtım broşürlerini oluşturmaya

başladık. Bu tanıtım broşürlerinde doğal koşullar hakkında, bölgenin 1861 yılından bu yana tarihi, burada gerçekleşen tüm kitle hareketleri bilgilere yer veriliyor. Bu bilgilerle sanayinin, tarımın ve tüm insanın organizasyonuna açıklık getiriliyor. Ve birden 'Orlovskaya Pravda'da' Oryol Bölgesi'nde bir filmin hazırlandığını okuyoruz. Bu filmde bir taraftan doğal koşullar ve diğer taraftan da bölgenin tarihçesi, Denikin'e karşı mücadele, Oryol'a karşı ilerleyiş ve diğerleri yer alacak ve günümüz yaşantısından resimler gösterilecekmiş. Şatilov Termik Santrali, Sovyet ekonomisi, kolektif ekonomi, işletmeler vb.

Bölgenin karakteristik özelliği, kendisini sadece eğitim işlerinin en alt ve en düşük formları yaşanan bir bölgede, örneğin okuma yazma bilmemeyi ortadan kaldırma gibi alanlarda ilk adımların atılmış olması değildir. Tam tersine tüm iş kollarının, hatta film hazırlama ve imalatı gibi bir kolda bile, teşvik ve ilerlemenin yaşanması karakteristik özelliğini yansıtmaktadır.

Şimdi aşağı Volga'da yapılanları duyduğumuzda, çok daha değişik bir hızla devam edilen yeni bir aşamaya girdiğimiz anlaşılmaktadır. Birkaç sene evvel hiç düşünülemeyen şeyler şimdi birbiri ardı sıra hayata geçirilmektedir. Bu nedenle inşamızın hızı, gerçek anlamda tüm yeni kuşağı kapsayacak şekilde ele alınmalıdır. Bu meselenin bir yönüdür.

İkinci yönü ise okulumuzun ve bizim politik eğitim kurumlarımızın niteliğidir. Partimizin programında kesin bir şekilde okulumuzun genç nesilleri komünist ruhla yetiştirip, eğittiği bir okul olması gerektiği belirtilmektedir. Diğer taraftan ise politeknik bir okul olmalıdır.

Ama soruna bu şekilde yaklaştığımızda, on iki sene sonra hangi tarz okul çeşitlerinin olacağını, ne tarz bir okul çalışması ve eğitim planı olduğunu kendimize soruyoruz? Örneğin yararlı toplumsal emek ve çalışmanın durumunu nasıl değerlendireceğiz? Bu sorun üzerine çok keskin tartışmalar sürdürüldü. Bizim okulumuzu tam anlamıyla burjuva okulundan ayıran temel özellik tam da burada yatmaktadır. Bizim okulumuzda toplumsal yararlı çalışma yapılmaktadır. Bu çalışma hem kültürel, hem de üretken iş ve emek olarak ikiye ayrılmaktadır. Bu bağlamda en tipik okulumuz kırsal,

tarımsal okullarımızdır. Kırsal, köylü gençliğin okul konferanslarına katıldığında, katılan kişiler, okuma yazma bilmeyenlerin sayısını azaltma ve yok etme, ya da Sovyetlerin yeniden seçimi çerçevesinde çocukların yaptığı çalışmaları üzerine konuştuklarını görürler, duyarlar. Diğer taraftan ise tohumluk tahılları nasıl ayıkladıklarını, hayvan beslemenin doğru yöntem ve metotlarının propagandasını yaptıklarını vb. dinlerler.

Aynı şey özellikle köyde bulunan okulun birinci basamağı için de söylenebilir. Burada da toplumsal yararlı çalışma yapılır. Bu çok önemlidir, çünkü o, yeni yetişen kuşakları, yeni yaşamının aktif kuruculari olarak yetiştiriyor.

Ama bu konuda şehirde yaşananlara bir göz attığımızda, şehrin çok geride kaldığının farkına varıyoruz. Birinci başamak geriden topallayarak geliyor. Ama bundan daha da kapsamlı bir şekilde ikinci basamak, II. dönem okulu geride kalıyor. Köyde bulunan kırsal okullardaki gençliğin hemen hemen hepsi yararlı toplumsal iş, üretim ve emeğe katılırken, şehirde bulunan I. ve II. basamak ve dönem okullarında benzeri bir durumdan söz etmek mümkün değil. Ama köyde de farklı farklı tablolarla karşılaşıyoruz. Bir okul çok enteresan çalışmalar yapıyor, bir diğeri toplumsal yararlı emek ve işi sadece ondan kurtulmuş olmak için zaman zaman gerçekleştiriyor. Teftiş Dairesi'nin belirli bölgelerde okullarda yaptığı son araştırma bu birbirinden farklı gelişen tabloları doğruluyor.

Şimdi ne yapabiliriz? Topluma faydalı ve yararlı iş ve çalışmayı okulda zorunlu ve uyulması gereken bir uygulama olarak karar altına almayı bir zorunluluk olarak mı görüyoruz? Herkes bunun mümkün olduğunu söyleyecektir. Bu çalışma ne büyük binaları, ne de büyük donanımları gerektiriyor. Ve çok zorlanmadan hayata geçirilebilir. Sadece okul tarafından istendiği takdirde toplumsal yararlı çalışmanın yapılması talep edilebilir. Okulun öğrencilere okuma ve belirli genel eğitici yetenek ve becerileri öğretmesi talep edilebilir. Okulumuz toplumsal iş ve emek için gerekli olan zorunlu yetenek ve beceriyi öğretmelidir.

Çoğu kez 'okulun topluma yararlı çalışması' üzerine konuşulur, ama aslında okulda bulunan çocukların genel kitlesi pasif kalırken, sadece herhangi bir grup, bir öğrenci komitesi çalışıyordur. Ya da bütünlüklü kurumun çalışması yerine, bir tek öğretmen veya köy okuma kulübesinin yöneticisi çalışıyordur.

Ben bir bütün olarak okulun, bütün öğrencilerin, öğretmenlerin ve okulun tüm teknik personelinin toplumsal yararlı çalışmaya katılmasını başarmayı kastediyorum.

Bir bütün olarak okul bu çalışmayı yaparsa, bu durumda üzerine kafa yorulmuş ve düşünülmüş bir üretim planının olması gerekmektedir. Ve burada bir sorunla karşı karşıya kalıyoruz.

Biz çoğu zaman beş yıllık plan ardına saklanıp siper alıyoruz. Ben bir Sovyet kongresinde beş yıl planı üzerine tutulan bir rapor ve giriş konuşmasından sonra büyük bir coşkunluk ve heyecanla Enternasyonal Marşı'nın söylendiğini görme ve duyma imkânına eriştim. Bu tabii ki bir ilerleme, bir ileri adımdı. Ama beş yıl planı ne demektir? İktisadi ve ekonominin planlanması sadece devlet planlama konseyinin plan üzerine çalışması anlamına gelmez. Tam tersine bütün ülke planın oluşumuna katılmalıdır. Herkes kendi kurumunun, kendi işletmesinin planına katılmalıdır. Ama bu planlama tabii ki bürokratik tarz ve çerçevede olamaz, bütün çocuklar bu plana dâhil edilmelidir. Çocuklar böylelikle planlama çalışmasında çok büyük anlam taşıyan yetenekler kazanırlar. Biz yetişen yeni neslimizi, bireyin çalışmasının toplumun çalışmaya bağlandığını anlayacağı bir tarzda eğitmeli ve yetiştirmeliyiz. Çocuklar plana uyum konusunda pratik çalışma içinde eğitilmeli ve yetiştirilmelidir. Bu çok önemli bir sorundur. Ekonomimiz tam da bu soru çerçevesinde kapitalist iktisat ve ekonomilerden ayrılmaktadır. Bu sorun bizim iktisadi ve ekonomimizle, kapitalist iktisat ve ekonomi biçimleri arasındaki büyük niteliksel farklılık ve değişikliliğe işaret etmektedir.

Eğer sosyalist okulu inşa etmek istiyorsak, bu durumda onu çocuklarının planlama yeteneğinin geliştirilmesini yaratıp, güçlendirecek bir şekilde inşa etmek zorundayız. Okulun planı tabii ki keyfi ve

başına buyruk bir şekilde oluşturulmamalıdır. O, tam tersine toplumsal yararlı çalışmanın olağanüstü bir zorunlu çalışma olduğu anlayışıyla oluşturulmalı ve güçlendirilmelidir. Okulun ve okuma kulübesinin planı il, ilçe ve bucak planına dayandırılmalıdır. Bu durumda her il, ilçe ve bucak kendi planına kavuşmuş oluyor. Okulun, toplumsal yararlı çalışmayı, sadece bir kampanyalar bazında ele almaması gerekir ve bunun aksine günlük toplumsal yararlı iş planlanmalıdır. Özellikle II. basamak okula ve meslek, teknik okula giden çocuklar bu çalışma esnasında bulundukları il, ilçe ve bucağın planlanmasını anlayıp tanımayı öğrenecekler. Planlama bütün olasılıkları hesaplama yeteneğini ve uygulayış ve işleyişi kontrol edebilme yeteneğini şart koşar. Bu nedenle okulun planı, kurum kuruluşların planı il, ilçe ve bucağın genel planlarının birleştirilmesi çok önemlidir.

Tabii ki eğitim kurum ve kuruluşlarımızın birbirine karşılıklı olarak yardım etmesi önemlidir. Aralarında belirli bir iş bölümü yapılmalıdır. Ve hepsinin kesinlikle aynı işi yapmamasına özen gösterilmelidir. I. basamak okulların çalışması ve yaptığı işler; hem genişliği ve büyüklüğü açısından, hem de olanakları açısından meslek ve teknik okullarının ve II. basamak dönem okulların çalışma ve üretimlerinden nitel olarak değişecektir. Burada değişik yaş gruplarının olanaklarına dayanan fonksiyon ve görevlerin doğru dağılımı önemlidir.

Eğitim kurum ve kuruluşlarımızın çalışmalarının toplumsal ve kültürel hedeflere bağlanması konusunu tartıştığımızda bir dizi sorunla karşılaşıyoruz.

Kısa bir süre önce Genç Doğa Bilimcileri ve Öncü Gençlik Merkez Büro'nun kongresi gerçekleştirildi. Onların hepsi köylerde çocuk kolektif ekonomileri oluşturma ve kurma gereksinim ve zorunluluğu üzerine tartıştı. Hatta bir ara şu slogan öne atıldı: 'Çocuk kolektif ekonomileri'. Ama şimdi hem Genç Doğa Bilimcileri, hem de Öncü Gençlik Merkez Bürosu çocuk çalışmasını planlama konusunda belirli bir düşünce oluşturdu ve şimdi bu konuda savunduğu bir yaklaşım ve görüşü bulunuyor. Onlar, yetişkinlerin genel kolektif ekonomileri içinde çocukların çalışmasının kolektif ekonomiler kap-

samında örgütlenmesini öngörüyorlar. Çocuk kolektif ekonomileri önemli fonksiyonların bir bölümünü ve belirli ekonomik ve iktisadi çalışmaların hayata geçirilerek, yerine getirilmesi görevini kendi üzerine alacak. Bu çok önemlidir. Çünkü eğer bu böyle yapılmazsa, çocukların bir bölümü kendilerini geliştiremedikleri işin üstesinden gelemeyerek altında ezilecek. Bir diğer bölüm ise hiçbir şey yapmayacak ve gücünü kullanamayacak.

Bu konu üzerine Kolhoz köylülerle konuşma fırsatım oldu. Onlar da çocuk işi ve bu çalışmanın organize edilmesi meselesinde düşünüp, kafa yoruyorlar. En azından küçük işleri yapabilirler, tavuklara yem verebilirler. Çok küçük işler bile olsa bunu yapsınlar, çünkü çocuk, sadece bu durumda kendisini kolektif ekonominin bir parçası, bir üyesi hissedebilir.

Biz Merkez Kara Toprak bölgesinde birçok kolektif ekonomiyi tanıyoruz. En enteresan ve ilginç kolektif ekonomi de bunların arasında yer alıyor: 'Lenin'in Kıvılcımı'. Öğretmen de bu kolektif ekonomiye kolektif ekonominin örgütlenme ve organize etme çalışmaları kapsamında katılıyor. Çocukların çalışma alanı da belirli bir oranda belirginleştirilmiş. Şimdi çocuklar dışında tüm gençler ve yetişkinler kolektif ekonominin temelini oluşturan işlerin örgütlenmesi konusuna katılıyor, katkıda bulunuyorlar. Bu iş, bu çalışma nasıl örgütlenmelidir? Bu büyük görev karşımızda duruyor. Bu görev üzerine bazı pedagoglar kafa yorup, düşünüyorlar.

'Yeni Okula Doğru Yol' dergisinde oldukça çok makale yazıldı. Bu makalelerde bu sorunun şu ya da bu kısmına değinildi. Bazı makaleler bir hayli ilginç ve kolektif ekonomilerde çocuk çalışmasının örgütlenmesi için, çocukların topluluk halinde, kolektif çalışmayı ve kendi aralarında iş bölümü yapmayı öğrendiği özel çalışma bölümlerinin yaratılması konusunda bu sayılan sorunlar üzerine dikkatleri çekiyor.

Şimdi şehirlerde sanayi kuruluyor. Birçok yaşam biçimleri oluşuyor. Örneğin yemek salonları oluşuyor. Şimdi konut kooperatifi işleri kamu hizmetleri başlığı altında ilginç bir sorun ve konu olarak ortaya

atılıyor. Kamu hizmetleri sorununun ön plana çıktığı ve çok geniş perspektiflerin açıldığı görülüyor. Örneğin toplumsallaşmış günlük yaşamın mekanikleşmesini ele alalım. Okul bunların hepsiyle olduğu gibi üretimle de birleştirilmelidir. Fabrikalarımız ve işletmelerimizde yedi yıllık okullar oluşuyor. Buralarda birbirinden ayrı çok ilginç tecrübeler kazanılıyor. Bunun yanında buralarda büyük hatalar da yapılıyor.

İş ve çalışmayı tesis ve işletmelerdeki iş ve çalışmayla birleştirmeyen ve sadece kendi okul atölyesinde işi ve çalışmayı organize eden okullar da var. Onlar sadece teorik okul derslerinde söz konusu olan işletmeye değiniyorlar. Ama işletmelerin çalışmasına ve üretimine katılmıyorlar. Bu işletmeler hatta çocuklardan ve okullardan arınmaya, kopmaya çalışıyorlar. Bu konuda gerekli olan, zorunlu başarılara sık sık rastlanamıyor, başarı elde edilemiyor.

Ama şimdi okul üzerine var olan düşüncelerde bir değişim yaşanıyor. Bu görüş değişiminin ilk başta işçilerde olması çok önemlidir. Bugün İş ve Çalışma Halk Komiserliği'nden bir yoldaşla konuşma imkânı yakaladım ve yaklaşık olarak şu perspektifler oluştu: İş ve Çalışma Halk Komiserliği tarafından giderek hızlı bir şekilde azalan işsizler için harcanan bütçede kısıtlamalar yapılıyor, harcanan bütçe azalıyor. İş ve Çalışma Halk Komiserliği'nden bir sıra yoldaş yeni perspektifler kapsamında İş ve Çalışma Halk Komiserliği'nin Eğitim Halk Komiserliği'ne yeni yetişen neslin teknik ve politeknik eğitim ve yetiştirilmesine yardıma koşmanın zorunlu olduğu düşüncesini dile getirdi.

Biz herkesi çalışma ve iş konusunda becerikli, yetenekli ve kabiliyetli kılmak zorundayız. Bu işçi ve köylü kitleleri tarafından farkına varılan ve anlaşılan dev bir görevdir. Ama biz bu konuda samimi olarak çok az şey yaptık ve İş ve Çalışma Halk Komiserliği'nin olanakları yalnız başına bu görevin üstesinden gelebilmesine engel olacak kadar sınırlı ve dardır.

Ben, bugün İstatistik Panorama'nın dokuzuncu sayısına bir göz attığımda, 1918 yılından günümüze kadar yapılan ve açılan okulla-

rın yüzde 1,9'luk bir alanının atölyelerden oluştuğunu konu alan bir makale okudum. Hatta gardıroplar bile tüm okulların toplam yüzde beşlik bir alanını kaplamaktadır.

Politeknik okul konusuna programımızda yer ayrılmıştır. Ama okullar inşa edildiğinde okul atölyeleri için köşe bucaklar seçilmiştir. Bu köşe bucaklara baktığımızda atölyelerin okulların bodrum katlarında ya da benzeri köşelerinde olduğunu görüyoruz.

Bu meseleye tek başına el atmak bir şey getirmez. İş ve Çalışma Halk Komiserliği, Yüksek Halk İktisadi Konseyi ve diğer ekonomik örgütler ve kurumlar yeni nesiller için iş ve çalışma eğitiminin ne denli önemli olduğunu kavramalıdır. İşgücü sorunu bu kadar acil ve aşılması gereken bir sorundur, çünkü işçi şu an cepheye gittiği için yeri boşalmaktadır. Bu durumda yeni işçi kadroları boşalan işyerlerini doldurmak durumunda kalmaktadır. Bunlarda da en temel çalışma kültürü bile yoktur veya eksiktir. Şimdi ekonomi yöneticileri iş ve çalışma eğitiminin önemini daha iyi anlamaya başlamışlardır.

Eğer bir insan bilinçsizlikten kaynaklanan bir şekilde vanayı açıp gidiyor ve daha sonra bütün makineler suya gömülüyorsa, onarım için fabrikada yapılan üretim durdurulup fabrika tatil ediliyorsa bu iş kültürü eksikliğinden kaynaklanmaktadır.

Okulda iş ve çalışma kültürü doğrultusunda eğitim gerçekleştirme zorunluluğunu burjuva devletler de kavramışlardır. Ama onlar başka etken ve nedenlerden dolayı bu sorunu çözüp ortadan kaldıramazlar. Bunu yönetici ekonomistlerimiz gelecek sene ya da birkaç sene sonra algılayacaklar. Bu durumun olacağı şimdiden açıktır.

Sanayileşme, işgücünden yeni taleplerde bulunacak ve bu mesele çok ciddi ve acil çözüm bekleyen bir meseledir.

Diğer taraftan 'politeknik eğitim' tanımımıza, yeni bir belirti ve özellik daha eklememiz gerekiyor. Çocuklara, işin ve çalışmanın sadece en önemli ve en temel ana karakterleri öğretilmemeli, öğrenecekleri teknik ve ziraat ve tarımsal bilgileri en zor, en karışık, komplike ve en değişken koşullar altında uygulamayı ve kullanmayı da bilmelilerdir.

Politeknik eğitim özel bir ders adlı olarak öğretildiğinde ölü bir politeknik eğitim olur. Canlı politeknik eğitim, bir işletmeyle, toplumsal yararlı iş ve çalışma ile bağlantılı olan politeknik eğitimdir. Şimdi yaşam bizi bu canlı politeknik eğitimi uygulamaya sürüklemektedir.

Bu bağlamda, şimdi neler yapılabileceği ve nasıl hayata geçirilebileceği anlaşılmıştır. Bütün sorun son derece güncelleşmiştir. Çocuk örgütünün varlığı bizlere örgütlenme anının tüm çocuk işi ve çalışmasının içine taşınabileceğini göstermektedir. Biz öncü gençliğin toplantılarına katıldık, onları izledik ve öncü gençlik kitleleri içinde örgütleme çalışmaları kapsamında yetenek ve ustalıkla çalıştıklarını ve bu ustalıkla ne denli beceri oluşturulabileceklerini gördük. Bu durum politeknik eğitimimize ve çocukların eğitimi üzerine son derece olumlu bir etkide bulunacak. Çünkü bir çocuk bütün yaşamını ve bütün çalışma ve etkinliğini başka çocuklarla birlikte örgütlemeye alışırsa ve örgütsel meselelerde belirli yetenek ve beceriye hâkimse bu durum çocuğun yalnız öğrenmeye ve çalışmaya alışmasından daha da etkili olur.

Bana öyle geliyor ki, içinde yaşadığımız dönem, programımızda 'eğitim' konusunda yazılanların hepsini hayata geçirebilmemizin olanaklarını sunuyor. Yani yeni yetişen nesil için okula gitme zorunluluğu ve her yetişkin insanın okula gitmesinin olanaklı kılınması. Bu, bize okulumuzun sosyalist karakterini derinleştirme olanağı sunmakta, çocuklara örgütleme yetenek ve becerisi öğretmekte, onlara bir bütünün ve topluluğun üyeleri olma bilincini verme ve toplum içinde uygar, aydın ve çağdaş tutum ve davranış geliştirmeyi yaşama geçirme olanağı yaratmaktadır. Yeniden inşa dönemi bize bu olanakları sunuyor. Bize geniş, kapsamlı olanakların kapısını aralıyor. Aynı şey planlama ve sosyalist inşa için de geçerli.

Ve sonuncu olarak uzun bir süredir sürekli olarak çok büyük bir önem verdiğimiz, emeğin cumhuriyetini kuran ve bu cumhuriyette çalışacak olan yeni neslin toplamının çalışma eğitimi ve yetiştirilmesi sorunu var. Bu soru daha değişik bir önem ve tarzla soruluyor. Bu

nedenle bazı tartışmalı konular daha özel bir ışıkla aydınlatılıyor. Biz Komsomolla sık sık tartışıyoruz. Komsomol, meslek ve teknik okulun yedi yıllık okulun üstüne kurulması gerektiğini savunuyor. Sosyal Yetiştirme ve Eğitim Ana Şubesi yeni bir II. dönem ve basamak okulunun kurulmasının gerekli olduğunu söylüyor, ama Komsomol bunun karşısında şunu savunuyor: Yaşama giriş ve yaşamı tanıtım verilmelidir.

Peki, II. basamak ve dönem okul, yaşama bu tarz bir giriş ve tanıtım veriyor mu? Bu sorun hakkında çok hararetli bir tarzda tartışma sürüyor. Ve şu söylenmelidir: Ekonomik inşa ile yakın temasta olan ve ona çok yakından bağlanan bir okul, teoriyi yaşamın pratik bilgileri ile birleştirme ve bir arada görme yeteneğini verir, öğretir. Pratik çelikleşmeyi sağlar ve teoriyle pratiği birbirine bağlama yeteneğini güçlendirir.

Genel bilgi mi yoksa politeknik eğitim mi verilmeli sorusu, ya da meslek ve teknik okulda olduğu gibi genel bilgiyi en aza indirgeme meselesi, çalışma ve iş pratiğinin nasıl öğretileceği gibi soruların hepsi keskinliğini kaybediyor. İlk başta yedi yıllık okulu genel bir okula dönüştürmeye gayret edeceğiz. Yedi yıllık okulun üstüne belki meslek ve teknik okulla II. basamak okulların iyi ve olumlu yanlarını bünyesinde birleştiren yeni model okullar kurulacak. Burada teori pratikle birleştirilecek. Çünkü yaşamı sadece kitaplardan öğrenmeyen, tersine, sosyalist inşaya katıldığı için gerçek yaşamı tanıyan yeni bir nesil yetiştirilecek. Bu nesil sosyalist devletin aktif elemanı ve ortağı olacak tarzda donanmış olacak. Bu bağlamda tartışmalı konular kendiliğinden geçersiz kalacak ve hükümsüzleşecek.

Bugün yetişkinlere dair kurulan kurum ve kuruluş meselesine hiç girmeyeceğim. Dikkatleri sadece okul meselesine çekmek istiyorum. Bir köyün genel kültürel gelişiminin hepsinin planlanması eğer, örnek olarak Borodino'yu alalım, bir okuma salonu aktif olanlarla birlikte planlama yapılırsa ve bir kiliseyi değirmen yapma kararı alınırsa ve bu plan okuma salonunu ziyaret eden aynı aktif insanlar tarafından hayata geçirilirse ve bu arada okuma salonu yapılan değişiklik kapsamı içinde

günlük çalışma raporları asar ve insanları gelişme ve çalışma hakkında bilgilendirirse ve bu değirmen dini inancı hızla kazıyıp, hemen toprağa gömerse ve daha sonra başka bir kilise sosyalist kültür evine dönüştürülüyorsa, bunların toplamından dev bir ilerletici güç oluşur.

Okuma salonu bir tek kitaplarla uğraşırsa (ki bu tarz bir zihniyet vardır. Mesela Leningrad bölgesinde olduğu gibi. Burada okuma salonunun yaşama fazla müdahale etmesi istenmemektedir. Ama o bunu yapmadan duramaz. O yaşama müdahale etmek, etkileşimde bulunmak zorundadır) bu durumda şimdi ulaşmış olduğumuz sonuçlara eremez, ulaşamazdık. Okuma salonu yöneticisi belirli bir düzeyde işin üstesinden gelebiliyor ve planlı bir çalışma ve faaliyeti gerçekleştirmeyi ve bunları inşa sürecinin önümüze koyduğu görevlerle ilişkilendirmeyi başarabiliyorsa, orda olağanüstü olumlu ve başarılı yüksek sonuçlara ulaşılır. Ve bu eğitim kurumuna kimse üvey evlat gözüyle bakamaz. Tam tersine ona çevrilen gözler kendisini çok değerli bir şey olarak görür. Ve okuma salonuna çimento vermeyi reddeden komşu işletme, bu durumda kiliseden bütün halkın özlemini çektiği bir değirmenin yaratılıp, yapıldığını gördüğü anda, çimentoyu seve seve kendisine verecektir.

Tüm bu mesele ve sorunlar böyle ele alınmalıdır. Aydınlanma faaliyetlerini bu tarzda oluşturup sürdürmek gerekiyor ki, bu başarıldığında bilinçli çevreler ve organlar diğerlerine yardım etsin ve her şey bir tek plan doğrultusunda gerçekleştirilip başarılabilsin. İşte bu, okulumuzu gerçek anlamda sosyalist içerikli, gerçek bir politeknik okul yapacak.

4 Mart 1930 tarihinde konferansa devam ediliyor

Yoldaşlar! Son toplantımızdan bu yana tam bir ay geçti. Bu sebeple çok kişinin tam olarak neleri ele alıp konuşmuş olduğumuzu hatırlamadığı kaygısını taşıyorum. Ayrıca bugün belki geçen toplantıya katılmış olmayan yoldaşlar da aramızdadır. Bu nedenle birkaç cümle ile katılımcılara sohbetimizin içeriği ve hedefleri konusunda bilgi vermek, konuyu tekrar hatırlatmak istiyorum.

Biz bugün ekonomimiz ve toplumsal yaşamımızda gelişmelerin, yeni olanın, halk eğitim sistemimize yansımasının gerekliliği üzerine danışmak ve tartışmak istiyoruz. Ben konuya ilişkin yaptığım sunum çerçevesinde, hâlâ elde edemediğimiz bir politeknik okulu şimdi gerçek anlamda oluşturup yaratabileceğimizi anlattım. Bu politeknik okul aracılığıyla kelimenin tam anlamıyla, teori ve pratiği birleştirme, birbirine bağlama olanağına erişmiş olacağız. Diğer yandan şimdi sosyalist okul üzerine inşa edebileceğimiz olanakların, koşulların oluşturulduğunu belirttim. Bu okulun bir çalışma okulu olduğu anlamına gelmemektedir. Tam tersine bu okul bir toplumsallaştırılmış, kolektif iş, çalışma ve emeğin okulu olacak. Okulumuza sosyalist bir karakter ve içerik verebilecek olgu budur. Şu an en iyimser durumda bir iş ve çalışma okulumuz var. Ama bu durumdan yararlanarak ruhuna ve içeriğine uygun bir sosyalist okulu kurmamız acilen gerekmektedir.

Üzerine konuştuğum üçüncü konu ise şimdi tek tek var olan eğitim ve yetiştirme kurumlarımızı, hangi ölçekte ve nasıl, belirli kültürel ve ekonomik ödev ve görevleri yerine getirecek çalışmaları yapan kurum ve kuruluşlar olarak kurabileceğimizi içermektedir. Bu nedenle halk eğitim sistemimiz geçmişe nazaran daha sıkı bir şekilde genel ekonomik sistemimize dayandırılabilir, dayanmak zorundadır. Ekonomik sistemimizle daha yakından bağlanabilir. Halk eğitim sistemimizin toplamı bütün kurum ve kuruluşların birbirine bağlanabileceği ve birleşebilecekleri bir tarzda oluşturulmalıdır. Yani hepsi bir bütünde birleşmelidir. Bu durum bize, öne çıkardığımız temel başlangıç noktamız ve bakış açımızı, yani ortak ünite okul düşüncesini biraz daha farklı bir biçimde, daha derin ve detaylı bir tarzda ele alma, düşünüp taşınma olanağı sunmaktadır. Değişik basamaklardan oluşan okul şimdi gerçek bir ortak ünite okula değiştirilip dönüştürülebilir. Bu üzerine tartıştığımız sunumun kısaca özetiydi.

Bu sorun, geçtiğimiz ay boyunca Eğitim Halk Komiserliği bünyesinde ve değişik toplantı ve buluşmalarda, yoldaşlarla yapılan değişik görüşme ve sohbetlerde değişik yönleriyle ele alınarak tartışıldı. Bu nedenle daha önce söylenenlere bazı şeyler eklemek istiyorum.

Biz de şimdi şunun farkına varıldığı, görüldüğünü eklemek istiyorum. İnsanlar bir yandan olanaklarımızın arttığını, yeni olanak kapılarının aralandığını, açıldığını hissediyor ve hayal kurmaya başlıyorlar. Onlar, şunların ya da bunların yeni bir biçimde, daha geniş ve derinlikli olarak yapılabileceğini hissediyor. Örneğin okulu ortadan kaldırmayı istemeye başlıyorlar. Okulların koşullarının ortadan kalktığını söylüyorlar. Onlar halk eğitim sisteminin aslında okullara ihtiyaç kalmayacak bir şekilde oluşturulabileceğini düşünüyorlar. Bunun yanı sıra çocuk işi ve çalışmasının çok küçük yaştan itibaren zorunlu kılınması teorileri ortaya atılıyor. Ben mesela zorunlu çocuk çalışması ve işi konusunda sohbetlere bizzat tanık oldum. Burada zorunlu iş ve çalışmanın yedi yaş sınırından itibaren uygulamaya geçirilmesi tartışıldı. Böylelikle bütün pedagojik sorun ve problemler tamamen görmezden geliniyor. Yedi yaşındaki çocukla yetişkin bir insan birbiriyle eşit olarak görülüyor. Çocuğun gelişim özellikleri tamamen gözden kaçırılıyor, görülmüyor, düşünülmüyor. Bu bağlamda, abartılı bir durum söz konusu.

Bunların haricinde bir de çocuk çalışmasının kolektif ekonomilerinin ödev ve emirlerine göre şekillendirilmesi gerektiği konusu tartışılıyor. Ama bunun ne anlama geldiği üzerine bir düşünmek gerekiyor: Kolektif ekonominin direktifleri doğrultusunda çocuk işi ve çocuk çalıştırılması. Kolektif ekonomi ve kolektif ekonomilerin yönetim kurulları bu konuya pedagoji açısından yaklaşmıyorlar. Kolektif ekonomilerin çoğu bu durumda olaya nasıl yaklaşacaklardır? Onlar bu durumda köylü ekonomi, feodal toplum çocuğa hangi gözle bakmışsa, aynı gözle bakacaktır. Şurada küçükbaş hayvanlara çobanlık yapılacak, burada bahçeden otlar yolunacak, ayıklanacaktır. Karpuz, kavun tarlaları başında nöbet tutulmak zorundadır ve çocuklar bu tarlalar başında nöbet tutacaktır. Kısacası, bu çalışma ve işler çocuğun gelişimini ve büyümesini engelleyen tek taraflı işler olabilir. Bu çalışmalar çocuğa kolektif ekonominin direktifleri çerçevesinde verilecek ve çocuk bunları yerine getirmek zorunda kalacaktır. Bunun tabii ki politeknik eğitim ve yetiştirmeyle hiçbir ilgisi ve bağı yoktur.

Ayrıca pratiğe dönük bir coşku ve heyecan gözlemliyoruz. Hatta çoğu durumda komsomollar bile 'parçalanmış' iş ve çalışmadan bahsetmeye başlıyor. Kolektif ekonomi bünyesinde ekonominin örgütlenmesi gençliği etkiliyor, onu etkisi altına alıyor. Biri inekleri sağıyor, diğeri ineklere yem veriyor, üçüncüsü tavuk beslemeyle uğraşıyor, dördüncü yine başka bir şeyle. Tek kelimeyle: İşbölümü. İnsan bu iş bölümünün, işin paylaşılmasının büyük olumlu ve pozitif sonuçlar doğurduğunu görüyor ve bu nedenle kendini kaptırmış. Artık çocukların da bu 'parçalanmış' iş ve çalışmaları öğrenmesi gerektiği üzerine konuşuluyor. Ama 'parçalanmış' iş ve çalışma ne demektir? Küçük görev ve işler demektir: Bir kız çocuğu küçük yaştan itibaren inek sağan olarak yetişecek. Bu politeknik değil, tam tersine her daim karşısında olacağımız ve karşı çıkacağımız dar bir meslek eğitimi olur. Bu abartıların hepsi şüphesiz çok doğaldır, ama bunların hepsi çok tehlikelidir.

İlk defa üzerine tartışılan soru ve sorunların, aslında olması gerektiği, beklendiği ve istendiği tarzda ele alınmaması anlaşılır bir durumdur. Ben bugün konuşacak olan yoldaşlardan kolektif ekonomilerde çocuk çalışması ve işleri alanında edindikleri gözlemler hakkında daha fazla konuşmalarını ve kolektif ekonomilerde politeknik iş, çalışma ve emeğin nasıl örgütlenmesi gerektiği konusunda görüşlerini açıklamalarını istiyorum. Ama sırf kolektif ekonomilerde olan, ya da olması istenen çocuk işleri ve çalışmaları üzerine konuşmamalıyız. Şimdi işletmelerdeki çalışmalar belirleyicidir. Bu bağlamda işçinin dersin her aşamasından geçtiği Emek Teknik Yüksek Okulları'ndan bahsediyoruz. Gençliğin Teknik Yüksek Okullarda belirli bir seviyede politeknik bir eğitim ve öğrenim alacakları beklenebilir bir olgudur.

Ve sonunda özellikle şimdi içinde bulunduğumuz bu sene içinde günlük yaşamın değişik sorunları üzerine konuşuluyor: Bütün iktisat ve ekonominin toplumsal biçim ve şekilleri ile ilişkili meseleler, toplu beslenme, küçük çocukların ortaklaşa eğitimi ve yetiştirilmesi gibi birçok konu üzerinde günümüzde tartışma ve sohbetler artarak sürdürülüyor. Ve mesela yeni sosyalist şehirlerde binalar, konut ko-

münleri gibi konularda ara sıra çocukların çalışmaya alıştırılması, bu doğrultuda eğitilmesi gerektiği konusunda düşüncelere tanık olunabiliyor. Ama biz iki bin kişinin oturduğu toplu konut komünlerinde onlara gerçek anlamda ne yapmaları gerektiğini söylemezsek, çocuk çalışmasının kullanılması konusunda sade ve yalın bir şekilde konuşmazsak, bu hangi sonuçlara neden olur? Bizde çocukların sadece beton koridorlar arasında mekik döşemelerine, bir kattan bir diğerine kaynar su, bilgi ve mektup taşımaya gönderilmelerine vb. neden olur. Biz şöyle söyleyeceğiz: Örgütlü emeğimiz ve çalışmamız var ve bu nedenle özellikle evdeki çocuk işi, çalışması ve emeği meselesinde dikkatli olmamız ve bunu açıklığa kavuşturmamız gerekiyor. Hatta toplumsallaştırılmış alan ve sektörde bile, bu ev ekonomisi yerine geçen büyük ekonomi alanında temel olan ve önemli olanın ne olduğunu düşünmemiz, bunun üzerine kafa yormamız gerekiyor. Burada çocuklara hangi rolü biçeceğiz, çocuklar burada nasıl bir rol oynayabilir. Bu belirlenen görevlerin üstesinden gelebilecekler mi? Bu konuda çok dikkatli ve hassas olmak zorundayız. Diğer taraftan da çocukların politeknik eğitimi, yeni yetişen neslin sosyalist eğitimi için önümüzde açılan ve çoğalan yeni olanakları gözden kaçıramayız. Bu sorun özellikle son ayda en çok tartışılan konular arasında yer aldı ve belirgin bir biçimde ön plana çıktı.

Yoldaşların üzerine konuşması gereken bir başka sorun ise şudur: Bana öyle geliyor ki, ekonomik cephede elde ettiğimiz başarı ve kazanımlar, istisna olmadan herkesin iş, çalışma ve emeğe hazırlanması, yetişen yeni neslin, gençliğin politeknik eğitim alması gerektiği konusunda ısrar ediyor.

Tüm gençliğe kapılarını açan yüksek tip okulların sayısını yakın gelecekte her gence yer verebilecek seviyeye çıkaramayacağız. Okul en olumlu halde belli bir danışma, konsültasyon noktası, başka bir sürü kurum tarafından desteklenen bir kurum olabilir. Ama okullar gibi bu tarz örgütlenme noktalarımız bulunuyorsa, tüm ülke gençliğimizi, hatta okula gitmeyenleri bile etkilemeliyiz. Bu gençleri bir yolunu bulup politeknik eğitimden geçirmemiz gerekiyor. Bu sorun örneğin Avusturya gibi başka devlet ve ülkelerde de tartışıldı. Ama

sadece zanaat, iş ve emek üzerine sürdürüldü. Elbette burada işçi çocuklarının iş ve çalışma eğitimi üzerine konuşulmadı, ama yine de bu soru soruldu.

Biz Almanya'da çalışma konusunda yetişen neslin eğitimine önem verildiğini biliyoruz. O orada zorunludur. Ve şimdi bizim ülkemizde yetişen yeni nesil için zorunlu politeknik eğitim meselesi ortaya atılıyor. Bu okulun sadece işçi çocukları ile sınırlandırılmaması, hiçbir istisna tanımadan bütün çocuklar ve tüm genç nesilleri kapsayan bir tarzda olması gerektiği tartışılıyor. Eğer önümüzdeki süreçte I. basamak okulun bütün çocukları kapsamasını başarabilirsek -bunun şimdi gerçekleştirilebileceğini, uzakta duran bir perspektif olmadığını, tam tersine I. basamak okulun yakın bir dönem içinde zorunlu olacağını biliyoruz-, bu durumda genel yedi yıllık okul için yola çıkmamız gerekiyor.

Şu an çocuklar, 14 yaşından itibaren işletmelerde işe alınıyor. Onlara standartlaştırılmış, belirli bir ücretlendirme sistemi ölçeğinde işçi ücreti ödeniyor. Kolektif ekonomilerdeki çalışan gençlerde kendiliğindenciliğe ve kendi kaderlerine teslim edilmemeli, tam tersine bu işin ve çalışmanın gence, dar ve sınırlı profesyonel beceri ve kabiliyetleri veren bir parçalanmış iş olarak görülmesi engellenmeli ve emek bu bağlamda standartlaştırılmalı, kendilerine değişik alanlarda iş ve çalışma kabiliyeti ve becerisi öğretilmeli, politeknik kültür kazandırılmalıdır. Bu bir görevdir. Ve ben, gençliğe sadece yeterli sayıda okul açarak -bu duruma gelecek seneler içinde ulaşılmak mümkün değildir- ya da öğrenmesine yardım ederek bu ödevin üstesinden gelebileceğimizi düşünmüyorum. Tam tersine bütünlüklü bir halk eğitimi sistemini yaratmalı, değişik kurs, ders, okuma için tavsiye edilen kitap listeleri ve uzaktan öğretime uyarlanmış ders kitapları oluşturmalıyız.

Gençliğin şehirde ve köyde çalışmasını politeknik bir nitelikte düzenleme konusunda kafa yorduğumuzda, gençliğe dönük genel kültürel bakım, çalışma sistemini, gençliğin yaşamında zorunlu olan bilgi birikimi ile donatma bakış açısıyla ele aldığımızda, bu durum-

da yaşamın ısrarla önümüze koyduğu görevleri, okul dışı politeknik eğitim meselesini, okulun ve okul konsültasyonunun da yardımını alarak ve okulun sürekli desteğine dayanarak, bu sorunun üstesinden gelebileceğimize inanıyorum. Tartışma kısmı başlamadan bu görüşleri belirtmek istemiştim.

Son söz

İlk önce, son konuşmacının değindiği, sosyalist şehirlerimiz üzerine yapılan tartışmaların verimli olup olmadığı konusunda konuşmak istiyorum.

Biz sadece, sosyalist şehirler hakkında anlattıklarımızı yaparsak ve bugün yapmamız gerekenleri göz önünde bulundurmazsak, bu durumda yaptığımız şey epeyce verimsiz bir uğraş olurdu. Ama sosyalist şehirler üzerine bir tartışma günlük çalışmamızla direk ve dolaysız olarak ilişkilidir. Sosyalist şehirler üzerine yapılan bu konuşma, sohbet ve tartışmalar kendimizi yaptığımız çalışmalar kapsamında sosyalist görüş ve duruş meselesinde tekrar gözden geçirmemize katkıda bulunuyor.

Ve bu durumda hiç beklenmedik bir anda üzerimize yığılan tartışmaların önemi büyüktür. Katılımcıların kafasında bu sosyalist şehirler hakkında düşünce oluşur, bu şehirlerin nasıl olacağı anlaşılır. Sosyalist şehri sosyalist yapan şeyin ne olduğunu daha net anlar ve sırf şehrin binaları mıdır şehri sosyalist yapan, yoksa sosyalizm başka bir şeyden mi oluşmaktadır gibi konularda düşüncesi netleşir.

Eğer bu sorun Devlet Planlama Konseyi gibi bir kurumda tartışılırsa, doğal olarak çoğunlukta inşanın sorunları tartışılır. Tabii ki pedagoglar bu soruyu daha geniş ve kapsamlı bir şekilde irdelemeli ve sormalıdır: Sosyalist şehirlerde eğitim ve yetiştirme nasıl olacaktır? Bu şehirler halkın ihtiyaçlarını nasıl ve hangi şekillerde karşılayacaktır? Ve hemen şu soru ortaya çıkıyor: Bu ihtiyaçlar nelerdir? Ve bu bağlamda dört elle sorunu tartışmaya başlıyoruz: Sosyalizm nedir?

Hepimiz sosyalizmin ne olduğunu biliyor gibi görünüyoruz, hepimiz açısından bu net. Ama sosyalist şehirler hakkında sürdürdü-

ğümüz bu tartışma, bu konuda daha çok kafa yormamız gerektiğini bize gösterdi. Örneğin sosyalist şehirlere bir bakalım: Yaşam burada nasıl örgütlenmiştir? Ben bir kez Bryansk'a gittim. Oranın şehir merkezinde parti ve sendika örgütlerinin bürolarının bulunduğu Sovyetlerin büyük binası bulunuyor. Binanın yanında kitle toplantılarının düzenlendiği büyük bir tiyatro binası var. Bu merkezdeki Sovyet evi, kitleleri kendine çeken bir çekim merkezi. Briyansk sosyalist bir şehir değil ve böyle bir yere hiç de benzemiyor. Çünkü Sovyetlerin binası dışında bütün evler tipik vilayet evlerinden meydana geliyor. Ama Sovyetlerin binası ve bütün tablo beni irade dışı düşünmeye zorladı: Gerçekten de, eğer bir şehir kurulacaksa, oranın kalbinin atacağı bir merkezi olmalıdır.

Sosyalist şehirler üzerine tartışmaları dinlediğimde ancak genel şehrin merkez bölgesi sorununu bir biçimde kaçırdım. Belki binalar Briyansk'taki binalar gibi inşa edilmemeli, çok daha basit -geniş sokaklar vb.- olmalı.

Briyansk'ta Sovyet Evi inşa edildiğinde, onlardan hiçbiri sosyalizmi düşünmedi, tam tersine bu binanın rahat ve kullanışlı olması göz önünde bulunduruldu. Bu yeni inşanın küçük tohumu her şeyin tek bir bütüne bağlanması gerektiğine işaret ediyor.

Sosyalist bir şehir, vatandaşlarının hepsinin sıkı sıkı bir birine bağlanıp birleştirildiği bir şehir topluluğu, birliğidir. Bunlar şurada ya da burada oturan, güzel bir evde oturan biri, güzel bir evde oturan bir diğerinin bir araya gelmesiyle oluşan basit şehir nüfusu değildir. Tam tersine o birleşerek canlı ve kuvvetli bir güce dönüşmüş, aynı çıkarları olan ve bu çıkarları özenle, en ince ayrıntılarına kadar düşünüp, tartan bir olgudur.

Sosyalist şehirler üzerine, oturum ve yerleşim alanının büyüklüğü ve oradaki kural ve normların ihlal edilmemesi, oda başına kaç kişi hesaplanması gerektiği gibi konular tartışıldığında bunların hepsi bir anlamda öldü. Burada yaşamın atar damarı hissedilmiyor. Bu plana göre şehir değişmez bir görünüme bürünmüş, bilmem kaç bin çalışan, hepsi aynı fabrikada çalışıyor. Çocuklar bakımından tartışıldı:

Nereye yerleştirilecekler, şehir dışına mı, yoksa şehre mi? Sonra çocukların şehirde oturmaları konusunda taviz verildi. Ama nerde ve nasıl yaşayacakları konusu erteleniyor.

Başka önemli bir sorun da bu şehrin ilçeyle, köyle nasıl birleştirileceğidir? Biz sürekli olarak sosyalizmde şehirle köy arasındaki uçurumun küçüleceğini, birbirlerine yakınlaşacaklarını söylüyoruz. Ve sonra sanki etrafında boşluk varmış, kimse oturmuyormuş ya da çöl varmış gibi, tek başına bırakılan herhangi bir şehri kuruyoruz.

Köyle şehir arasında var olan ilişkinin, şimdikinden daha yoğun bir ilişki olması gerekiyor. Bu ihmal ediliyor ve bu sorun detaylı bir şekilde irdelenip tartışılmıyor.

Ama inşaat işlerinin rasyonalizasyon edilmesi ve dış görünüm ve formları ile birlikte binalarla başlayan sorunun tartışılıp irdelenmesi, bugün yapılan binaların nasıl olması gerektiği konusunda sorumuza cevap verecek, sorunu çözümleyecektir. Biraz tartıştıktan sonra dönüp çevremize, etrafımıza bir baktığımızda, ilk önce farkına varmadığımız birçok şeyi görüyoruz. Bir işçi, sosyalist şehirler konusunun tartışıldığı bir toplantıdan evine geri döndüğünde, içinde oturduğu yurt ya da ev çekilmez ve dayanılmaz bir hal alıyor. İşçi hemen işe başlayıp onu değiştirip, yeniden düzenlemek istiyor.

Ama toplantı yapmaktan ya da sosyalist şehirler üzerine konuşmaktan başka bir şey yapmazsak, bu durumda bu mesele gerçekten de çok yüksek derecede işe yaramaz bir hal alırdı. Bu tartışma ile günlük yaşamda kapsamlı düzeltme ve iyileştirmeler aynı anda yürütülmeli. Günlük yaşam üzerine çok konuşuluyor. Bazı somut sonuçlar dolaysız olarak kazanıldı. Bu günlük yaşamla bağlantının, yaşam tarzının iyileştirilmesinin anlamı çok büyüktür.

Yaşam tarzı üzerine her konuşulduğunda, aklıma tanıdığım bir komüncünün fahişe olmuş torununun hikâyesi geliyor.* (* John Reed'in 'Devrimin Kızı' kitabındaki anlatımı kastediliyor.) Bu hikâyede çok güzel bir şekilde küçük burjuva yaşam tarzı anlatılıyor. Baba ailenin reisidir. Anne sadece ev ekonomisi ile uğraşır. Ve bu hikâyede kadına bakış açısı, onunla ilişki eskisi gibi kalıyor. Ve bu yaşam tarzı diğer

bütün etkenleri, komüncü olan babanın etkisini de kapsayarak boğar. Baba komüncü olmasına ve devrimci harekete katılmış olmasına rağmen, buna bakmaksızın komüncünün torunu bir devrim kızı olarak kaldı, ama devrime yabancıydı. Çünkü yaşam tarzı aynı kalmıştı ve yaşam tarzında en ufak bir değişiklik bile olmamıştı. Şimdi yaşam tarzı sorunu tüm güncelliğiyle hissediliyor, gözle görülebiliyor.

Kitle toplantılarında gündeme getirilen yaşam tarzı sorunları doğal olarak önümüzde duran büyük sosyalist inşa meselesi ile direkt bağlantılıdır.

Geçen sene sürekli olarak söyledik: 'Biz sosyalizmi kuruyoruz.' Ama bunu yaparken sırf ekonomik inşayı kastediyoruz. Ancak bu inşa sadece ekonomik bir inşa değil ki, o, insanlar arasında var olan tüm karşılıklı ilişkilerin değiştirilip, dönüştürülmesini de kapsayan bir yeniden inşa sürecidir. Ve şimdi bu sorun epeyce net bir açıklıkla öne çıkıyor.

Çoğu yoldaş devrimin başında gündemimize aldığımız ve yönelttiğimiz birçok sorunu, şimdi tekrar gündeme getirdiğimizi, aynı soruları sorduğumuzu söyledi. 1918 yılında Eğitim İşleri Halk Komiserliği'nde okulun gerçekten de zorunlu olup olmadığı sorusu gündeme getirildi. Bu özellikle de Vladimir İlyiç okulun önemine dikkat çeken konuşmasını yaptıktan sonra oldu. O, hatta okulun, yeni yetişen nesli şu an devam eden savaşlardan ve insan gücünü her türden yıpranmadan, israf ve hebadan kurtarabileceği ifadesini kullandı.

Lenin'in bu ifadesine bazı yoldaşlar karşı tepki verdi ve 'Narodnoye Prosveşçeniye' (Halk Eğitimi) dergisinde yoldaşın biri bir makale yazdı. Yazar makalesinde sosyalizmde okula ihtiyaç olmadığını ispatlamaya çalışıyordu. Tabii ki bu tarz bir soru yöneltmek yanlıştır. Okul bir zorunluluktur. Düzenleme ve organize ile ilgili bir merkez olan ve genç nesle, tüm çocuklara yeni bir şekil ve biçimde örgütlenmelerine yardım edecek olan ve tüm gençlik yığınları için böyle bir merkez olacak okul, böyle bir okul tabii ki çok önemli ve büyük bir rol oynayacak. Ve tam da burada temel soruna yönelmek istiyorum. Bu sorun sosyalizmin örgütlenme, örgüt olduğu olgusundan ibaret-

tir. Lenin sosyalizmin inşasında çekirdek noktanın, temel etkenin örgüt ve örgütlenmeden geçtiğinin altını sürekli olarak çizdi. Ve bu nedenle sendikaların bir süreç sonra, yani sosyalizmde ve hatta daha da erken bir süreçte sönüp, yok olacaklarına inanmak yanlıştır. Hem tekstil işçileri sendikası, hem metal sendikası, hem de diğerlerinin hepsi gerekli ve zorunludur. Çünkü hepsinin kendine has özellikleri vardır. Halkın değişik çalışma dallarına, değişik hedeflere ve değişik akımlara örgütlenmesi zorunludur.

Günümüz halkını 1917 yılının halkıyla karşılaştırırsak, örgütsel anlamda ciddi ve anlamlı adımların atıldığını görürüz. Ben bir elin parmak sayısını geçmeyecek kadar çok olan ilk kadın toplantılarını hatırlıyorum. Kadın konferanslarına katılan kadın işçiler vardı. Sadece üst tabaka kayıt yaptırmıştı. Kitleler sadece hazır bulunuyordu, toplantı salonundaydı, ama konferansa aktif katılmadı. Ama günümüzde olaylara göz attığımızda, tam tersi gelişmeleri saptıyoruz. Leningrad konusunda 1917 yılında aktiflerin sayısının az olduğunu söyleyemeyiz, tam tersine kitle hem devrimci, hem de politik yönden çok aktifti. Ama yaşam tarzı konusuna gelince, ben Vyoborg semtinde bir derneğin nasıl örgütlenmesi gerektiği konusunda gerçekleştirdiğimiz bir toplantıyı hatırlıyorum. Bu toplantıda bütün ilerici işçiler, birkaç aşçının etkisi altında kalmışlardı. Aşçılar, dümeni eline geçirmişti. Aşçılar, dernekte hangi yemeklerin, nasıl daha lezzetli hazırlanabileceği üzerine tartışıyorlardı. Ve hiç kimse, bir dernek çalışmasına ne ile başlanacağını ve bir işçi derneğinin görünümünün nasıl olması gerektiğini bilmeği için, bilinçli işçiler, aşçıların levrek balığının nasıl pişirilmesi gerektiği konusunda anlattıklarını sabırlı ve hoşgörülü bir şekilde sonuna kadar dinledi. Bu toplantıda bu alanın ne kadar yeni bir alan olduğu ve bu alanda yeni bir tarz örgütlenmenin yapılması gerektiği anlaşıldı.

Bir de köye bakalım. 1917 yılında örgütsel alanda durum çok zordu. Ama köylerde şimdi ne örgütler, örgütlenmeler oluşup büyüdü. Köy yöneticisi köyde örgütleyici ve organizatör olarak görülüyor. O, değişik yöntemlerden haberdar. Kitlelerle nasıl çalışabileceğini onları nasıl örgütlemesi gerektiğini biliyor. Ve bu nedenle bu soru yine

ortaya atıldığı günümüzde çok yeni olanaklarımız var. Bu olanaklar şunlardan oluşmaktadır. Halk eğitim sisteminin bütününü şimdi daha şimdiden halk kitlelerinin kendisi tarafından kurdurtabiliriz. Bu 1918-1919 yıllarında imkânsızdı.

Özellikle sanayi inşasının önden gittiği, ilerlediği ve ekonominin kolektifleştirildiği günümüzde, yeni koşullar oluşuyor. Bu yeni ekonomik koşullar, ekonominin kendisinin yeni organizesi, kitlenin içinden büyüyüp, sıyrılan organize ile ilgili becerikli yetenekler, bunların hepsinin toplamı, halk eğitim sistemini tamamen yeniden örgütlemek ve organize etmek için alışılagelmişin dışında geniş olanaklar sunuyor.

Tartışma esnasında yoldaşlar bazı konulara yüzeysel olarak değindiler. Bunların arasında özellikle okulun daha büyük bir politeknikleştirme yönünde yeniden şekillendirilmesi yer alıyor. Biz istisnasız bütün gençlerin, hatta okula hiç gitmemiş olanların bile eğitilip yetiştirilmesi için yeni temel ve koşulların oluşturulduğuna değindik. Yeni usul, yöntem ve metotlar üzerine uzunca konuştuk.

Çocuk yurtları meselesine bir bakalım. 1920 yılından önceki dönemde çocuk yurtları üzerine farklı görüşler vardı. Şimdi çocuk yurtları ve yuvalarının kimsesizler evi olmasına alıştık ve çocuk yuvalarımız, yurtlarımızın kendisi bir çeşit kimsesizler kurumu oldu. Onlar kendisi bir çeşit üvey evlat konumuna geldi.

1918, 1919, 1920 yılları arasında çocuk yurtları ve yuvalarından bahsedildiğinde, toplumsal eğitim ve yetiştirmenin yeni biçimlerini oluşturan kurumlar olarak tanıtılıyordu bu kurumlar.

Bu çocuk yurtları konusunda karışık ve karmaşık bir geçmiş yaşadık. Çocuk yurt ve yuvaları başlangıçta gelişirken ve 1921-1922 yıllarında bu çocuk yuvalarında 540 bin çocuğa bakılırken, bu toplam sayı 1921-1922 yılından bu yana hızlı bir şekilde gerileyip azaldı. Bugün 136 bin çocuk barındırılıyor bu yuva ve yurtlarda. Yuva çocuklarının sayısında büyük bir azalma var. Çocuk yuvalarının kimsesizlere dönük kurum ve kuruluş olduğu görüşü ve bakış açısı daha güçlü bir şekilde kök saldı.

Ama şimdi kolektif ekonomilerde çocuk yurdu ve yuvası meselesine yine eski bakış açılarıyla yaklaşıldığını ve bu düşüncelerin yoğunlaştığını görüyoruz. Bu düşüncelere göre çocuk yuvaları ve yurtları sadece kimsesiz çocuklar için yerler olarak görülmüyor, tam tersine çocukların eğitilip, yetiştirilmesine yardımcı olacak bir ev olarak bakılıyor onlara. Ve komünde ilk kurulan ve yapılan bina, hayvanlar için bir ahır ve ikincisi bir çocuk yuvası ve yurduydu. Çocuk yuvaları tabii ki hemen ahırın yanına yapılıyor ve doktor geldiğinde ve bu durumu gördüğünde ancak sadece kafasını avuçlarının arasına alabilir. Bizim talimat ve yönergelerimiz gecikiyor. Mevcut olan ihtiyaçları görmüyoruz. Ama bunun yanında ihtiyacın çok büyük olduğunu anlamamız gerekiyor. Çünkü kendiliğinden yeni çocuk yuvası ve yurdu biçimleri inşa ediliyor. Kolhoz köylü ve çiftçilerin kontrolü altında olan ve içlerinde kendi çocuklarının eğitilip yetiştirildiği çocuk yuvaları bunlar.

Şimdi çocuk yuvaları konusunu, onları kamuya açık ve tüm çocukların serbestçe girip çıkabileceği faydalanabileceği kurumlara dönüştürme konusunda tekrar ele almalıyız. Çocuk yurdu ve yuvası örneği tüm sorunlar konusunda yaklaşımların nasıl değiştiğini göstermektedir. Çocuk yuvası da aynı şekilde halk eğitim sisteminin belirli bir halkası haline getirilmelidir.

Tabii ki meslek eğitimi konusuna bakış açısı da değişiyor. Yeni form, biçim ve şekiller belirginleşiyor. Politik eğitim ve aydınlatma çalışmasının vb. tüm sistemi değişiyor.

Yeni halk eğitim sistemi sorunu üzerine düzenlediğimiz üç konferans ve toplantıda, biraz konsantrasyon sorunları yaşadık ve karışık tartıştık. Marksist Pedagoglar Birliği daha yeni kuruldu ve dinleyici, katılımcıları henüz sabitleşmedi. Henüz bir çekirdek grup, ana kadro oluşmadı. Ama ben bu üç buluşma ve toplantımızda üzerine tartıştığımız, düşünce alışverişinde bulunduğumuz ilk konu ve sorunun herhangi akademik karaktere sahip soyut bir sorun olmamasını ve bu tarz bir şey yerine halk eğitim sistemi konusunda tartışmış olmamızı doğru buluyorum.

Ortaya günümüzde çok önemli olan bir soru attık. Bu yıl 25 Mart'ta halk eğitim sistemi konusunda gerçekleştirilecek bir parti toplantısı olacağını biliyorsunuz. Tartışmalarımız ve fikir alışverişimiz hakkında yazılı tutanak ve raporlarımızın bu toplantıya kuşkusuz malzeme olacağını ve bunların halk eğitim sistemi meselesini daha iyi düzenlemek ve üzerine düşünmek için yardımcı malzeme görev ve işlevi göreceğini belirtmek isterim.

Şimdi parti toplantısı nedeniyle biraz bağlıyız. Ve Konsey gelecek açık toplantının konusunu henüz belirlemedi. Belki bir dahaki toplantı için parti kongresinin gündemine alınan bir konu hakkında soru ortaya atılacak ve bu sorun hakkında konuşmamız gerekecek? Bana öyle geliyor ki, bu tarz toplantılarda bazen söylenen bir tek cümle, şu ya da bu yoldaşın küçük bir notu ve görüşü büyük bir problemi aydınlatmaya katkı sunuyor.

Bu nedenden dolayı, gelecek dönemlerde bu tarz toplantıların yapılmasının gerektiğini düşünüyorum. Bu toplantıların belki buradakinden biraz daha iyi hazırlanması gerekiyor. Ama ben bu halk eğitim sistemi üzerine yaptığımız toplantının da yararlı olduğunu düşünüyorum.

1930

HALK EKONOMİSİNİN YENİDEN İNŞASI VE POLİTEKNİK EĞİTİM

(10- 12 Ağustos 1930 tarihleri arasında gerçekleştirilen Politeknik Kongre'de yapılan açılış konuşması, sunum ve kapanış konuşması)

Açılış konuşması

... Politeknik eğitim sorunu yeni değildir. Hepinizin de bildiği gibi Marx ve Engels, döneminde bu konunun önemine ilişkin vurgu yaptı. Marx, modern büyük sanayi aracılığıyla çok yönlü geliştirilmiş insanın çok yeni bir iş ve çalışma eğitiminin olanaklı kılındığını kanıtladı. Bu konu literatürümüzde yeterli derecede işlendi. Bu nedenle bu konuya fazla girmeyeceğim. Sadece Engels'in 'Anti-Duhring' eserinde bu sorunla sosyalizmin inşası arasında organik bir bağ olduğunu özellikle vurguladığını belirtmek istiyorum.* (* Friedrich Engels: Bay Eugen Dühring bilimi alt üst ediyor (Anti-Dühring). Berlin 958, sf. 369 ve 401.) Engels diğer taraftan şehirle köy arasında var olan karşıtlığın çok yönlü gelişkin, politeknik yetiştirilmiş insanlardan oluşan yeni neslin yetişmesi ile yok edilebileceğini vurguladı. Marx ve Engels öğretisinde bu meseleye böyle yaklaşılmış, bu sorun böyle çözülmüştür.

1890'larda Rusya'da yaşanan sanayinin gelişimi işçi hareketinin temelini, altyapısını oluşturduğu dönemde, bunun sonucu Marx ve Engels'in öğretisinin bizde de kök saldığı, Marksist hücre ve birim örgütlerinin oluşmaya başladığı dönemde, işte tam da böyle bir zamanda Rusya'da politeknik okul sorunu ortaya atıldı. Lenin yoldaş 'Halkçı, Popüler Düşlerin İncileri' adlı makalesinde Marksistlerin politeknik eğitim bakış açısına sahip olduklarını, okul dersinin üretken emekle birleştirilmesi görüşünü savunduklarını belirtti. Lenin bu konu kapsamında genel okula gitme, devamlılık zorunluluğu ile herkes için zorunlu ve mecburi iş ve çalışmayı birbirine bağladı. Sadece ders üretken emekle birleştirildiği ölçüde insanlar çok yönlü gelişir. Bu makale o dönem okunduğunda politeknik eğitimin genel mecbu-

ri okul eğitimi ile bağı meselesine fazla dikkat edilmedi, önem verilmedi. Ancak şimdi XVI. Parti Kongresi'nde hiçbir istisna durum kabul edilmeksizin, tüm çocuklar için zorunlu eğitim ve dersin hayata geçirilmesi kararı alındığı* günümüzde, şimdi tabii ki genel mecburi eğitim ile okulun politeknikleştirilmesi meselesini birbirine sıkı sıkı bağlamamız kapsamında bu mesele daha fazla dikkat çekmektedir.

Yoldaşlar, Rusya'daki Marksistler doksanlı yıllarda politeknik eğitim üzerine konuşup, tartıştıklarında bu birinci aşama olmuştu. Aradan çok zaman geçti ve ilk defa dünya savaşı kapsamında bir dizi ülkede iş gücü krizi ortaya çıkınca, politeknik eğitim ve okulun politeknikleştirilmesi konuları da tekrar güncelleşti. Özellikle 1915 ve 1916 yıllarında Almanya, İngiltere ve başka ülkelerin pedagoji alanındaki basınını takip ettiğimizde, bu yıllarda işgücü sıkıntısı çerçevesinde işgücünün eğitilip yetiştirilmesi konusunun tekrar gündeme taşındığını görüyoruz. Ancak bu tartışmalar bünyesinde kapitalist üretim biçiminin soruna doğru yaklaşımı engellediğini ve sosyalist inşadan kopardığını görebiliyoruz. Biz de bu dönem okulun politeknikleştirilmesinin tarihi konusuyla yakından ilgilendik ve Ekim Devrimi'yle birlikte istisnasız bütün çocuklar için zorunlu ve mecburi okul eğitimi ve okulun politeknikleştirilmesi konularında net düşüncelerimiz olgunlaşmıştı bile.

Politeknik eğitim meselesi 1920 yılı sonu, 1921 yılı başında bitirilen halk savaşının ardından, halk ekonomisi tekrar inşa edilmek zorunda olduğu zaman net bir şekilde tekrar gündeme alındı. Bu

---

* SBKP'nin 'Sendikaların Yeniden İnşa Aşamasında Ödev ve Görevleri' başlıklı 26 Haziran 13 Temmuz 1930 tarihleri arasında gerçekleştirilen XVI. Parti Kongresi kastedilmektedir. Burada V. kısımda şöyle denmektedir: 'Ülkenin temel sosyalist değişim ve dönüşümü işçi kitlelerinin kültürel ve politik seviyelerinin yükseltilmesini gerekli kılıyor. Kültür devriminin belirgin koşullarından bir tanesi okuma yazma bilmemeyi yok etme, herkes için zorunlu temel dersin hayata geçirilmesi ve okulun reformu ve politeknik eğitimin yaşam bulmasıdır.' SBKP'nin Parti Kongreleri ve Parti Konferans Kararları, Merkez Komitesi'nin genel kurul toplantıları 7. Baskı, İkinci Bölüm Moskova 1953, Sayfa 613 (Rusça)

süreçte parti içinde üretim propagandası* üzerine, yetişkin işçilerin politeknik ufkunun genişletilmesi konusunda şiddetli tartışmalar sürdürüldü. Lenin yoldaş bu sendikalar üzerine sürdürülen tartışmalar kapsamında üretim propagandasının önemine ilgileri özellikle yoğunlaştırdı. Ama Lenin, üretim propagandasının politeknik olarak inşa edilmesini ve işçinin politeknik ufkunun genişletilmesini istiyordu. O işçi sınıfının karşısında duran dev görevleri, genel ekonominin yeni, sosyalist temeller üzerine oturtulan dönüşümün görevleri görüyordu. Bu nedenle kitlelerin bu inşa sürecine katılımının zorunlu olduğunun altını çiziyordu. Krşishanovski'ye yazdığı mektuplarda kitlelerin elekletrifikasyon planı alanında ilgilerinin çekilmesi ve pratikte elektrifikasyon propagandasının yapılması gerektiğini özellikle vurguluyordu. Ve Lenin ile Troçki arasında süren tartışmalar, kitlelerle ilişki ve kitleleri aktifleştirmenin yol ve yöntemleri konuları üzerinde şekilleniyordu. 1920 ve 1921 yıllarında politeknik eğitim meselesi ilk başta yetişkinler arasında var olan iş ve çalışma konuları üzerine oturtuluyordu.

Aynı dönemde, o dönemde gerçekleştirilen bir parti toplantısında aynı sorun okul açısından da gündeme getirildi. Vladimir İlyiç o dönemler politeknik okul konusunda görüşler yazıyordu. Ve yazdığı makalelerinden birinde Halk Eğitim Komiserliği'nin çalışmaları, politeknik eğitim ve politeknik eğitim yerine monoteknik eğitim getirilmesinin yanlış olduğu konusunu işledi.**

Politeknik okul tabii ki halk savaşı döneminde yeterli derecede gelişemezdi. Çünkü o dönem var olan genel ekonomik çöküş politeknik okulun oluşturulması için son derece elverişsizdi. Bu dönemde politeknik dersi uygulamaya koyan deneme okulları birkaç başarılı başlangıcın örnekleriydi ve bu bağlamda sonuçta yine deneme okulu olarak kaldılar. Politeknik eğitim kitle okuluna girmeyi başaramadı.

---

* Üretim propagandası; ekonomi planı, çalışmanın örgütlenmesi, teknik, basın, bildiri, broşür, ders kitabı, ders, film gösterimi ve diğerlerini kapsayan yeni metodlar vb. konuları kapsamaktadır.

** Lenin: Halk Eğitim Komiserliği'nin çalışması üzerine. Eserler 4. Baskı, Cilt 32, Sayfa 101'den 110' a kadar (Rusça)

Yeni ekonomi politik yıllarında, yeniden inşa sürecinde politeknik eğitim düşüncesinin kitle okullarına girdiğini görebiliyoruz. Ama yine de istenen düzeyde olmadı. Politeknik okula az çok benzeyen, sadece iki okul modelimiz bulunuyordu.

Bunlardan ilki işletme okullarıdır. Bu okullar, dersin üretimle pratikte birleştirilebilirliliğini gösteren kitle okulları oldu. Bu okul bir politeknik okul modeliydi. Zaman ilerledikçe işletme okullarında yaşanan hata ve eksikliklerin farkına varıldı. Ama yine de işletme okullarının arkasında yatan okulun politeknikleştirilmesi düşüncesi, yani dersin üretimle birleştirilmesi ve birbirine yakından bağlanması düşüncesi doğru bir düşünceydi. Komsomolun, dolaysız olarak ve direkt kendisini ilgilendiren bu tip bir okul doğrultusunda, mücadele ettiğinin altını çizmek zorundayız.

Kitle okulları arasında politeknik eğitime benzer özellikler taşıyan bir başka okul biçimi daha bulunuyor. Bu okul da köy okuludur. Burada da eğitim dolaysız olarak üretimle birleştirilmişti. Ama sorun ülkemizin tarım ve ziraat alanında geri kalmışlığında yatıyor. Bu da doğal olarak okula yansıdı. Şimdi tarım ve ziraatın kolektifleştirilmesinin, mekanikleştirilmesinin ilerlediği günümüzde, köy okullarının perspektifleri genişlemektedir. Günümüzde bu okulların politeknik okul olma olanakları oluşmaktadır.

Ama genel okul durumuna ve gelişimine bakacak olursak, konuya ilişkin birkaç deneme ve birkaç girişim olduğunu, ama okulun hem birinci, hem de ikinci basamak, dönem okulu (ilk ve ortaokul) açısından politeknik bir okul olmadığını görüyoruz. Okullarda bulunan atölyelerimizi dönem dönem politeknik atölyeler olarak adlandırdıysak, bunları çoğunlukla kendimizi avutmak için yaptık. Ama şimdi günümüzde politeknik eğitim için önümüzde çok değişik koşullar bulunuyor.

XVI. Parti Kongresi önümüze bir dizi temel görevi net bir şekilde koydu. O ülkenin ekonomik yaşamında gelişen temel değişimlerin hepsini vurguladı ve inşamızın sosyalist temellerini ve ruhunu ortaya koydu, gözler önüne serdi.

Sendikalar üretime yöneldi, ekonomik yaşamın bir dizi sorunu tekrar masaya yatırıldı. Bu durumda politeknik okul sorunu da yeni bir aşamaya yükseltilip kaldırılıyor, en temel, en güncel problemler kategorisine çıkarılıyor. Ve aynı zamanda çözüm için yeni perspektifler sunuyor.

Eski bizi hâlâ pençelerinde tutuyor. Tek tek ekonomi yöneticileri, uzmanlar, eğitim işleri alanında yer alan iş arkadaşı ve işçiler henüz bu konuyla olması gereken tarzda ilgilenmiyor. Okulun politekniklestirilmesi konusu birçok kişi tarafından sadece bir idari sorunmuş gibi algılanıyor. Bu sorun sadece Halk Eğitim Komiserliği'nin sorunuymuş gibi görülüyor. Ama yaşam hem zorluyor, hem de öğretiyor. Burada toplanan birinci kongre doğru bir zamanda bir araya geldi. Çünkü tam da şimdi okulun politekniklestirilmesi meselesi ile bağlantılı önemli birçok sorun genişlik ve derinliğine masaya yatırılmak zorundadır. Politeknik okul düşüncelerinin propagandasının yapıldığı süreç geride kaldı. Şimdi önümüzde kitle okulunu gerçek anlamda tüm aşamalarında, ilk basamak, derece okuldan (ilkokuldan), yüksek okula dek politeknik okula değiştirip, dönüştürme sorunu durmaktadır. Yaşam bunu zorunlu kılmakta, emrivaki bir şekilde talep etmektedir. Üretim de bunu zorunlu kılıyor ve mutlak bir tarzda emrediyor. Okulun geniş çaplı değişip dönüştürülmesi şarttır.

Tabii ki Halk Eğitim Komiserliği tek başına bunun üstesinden gelemez. Bu alanda sırf politeknik eğitimi hedef alan partinin yardımına ihtiyaç duyulmamakta, sadece konuya tutkun bir şekilde sarılan komsomolun yardımı beklenmemektedir. Bunların yanı sıra sendikaların ve ekonomi sorumlularının yardımına ihtiyaç vardır. Çünkü sosyalizme giden yolda varlığı ile büyük bir adım oluşturacak böyle bir okul, sadece birlikte ve ortak çabayla kurulabilir.

Sunum

Sunumumun konusu halk ekonomisinin yeniden inşası ve politeknik eğitimden oluşuyor. Yoldaşlar, hepimizin şahit olduğu, halk ekonomisinin yeniden inşası, çok açık ve kolaylıkla anlaşılabilir sos-

yalist bir karakter taşıyor. Özelliği burada yatıyor, onun ayırt edici özelliği budur. Yeniden inşa tamamıyla sosyalisttir.

Bu, sadece üretim araçlarının toplumsallaştırılması sayesinde değil, her şeyin yeni tarz ve baştan örgütlenmesi, halk ekonomisinin yeniden inşası hedeflerinin emekçi kitlelerin çıkarları doğrultusunda şekillenmesi sonucudur.

Bizim halk ekonomisini yeniden inşamız ile kapitalist ülkelerde halk ekonomilerindeki değişim arasında doğal olarak belirli bir farklılık vardır. Oradaki yeniden oluşum sürecinin hedefi bir avuç kapitalistin daha fazla kâr etmesinden ibarettir. Bizim yeniden inşamızın temel özelliği, onun halkın kendi eliyle oluşturulmasında yatmaktadır. Eğer kitleler son derece aktif ve bilinçli bir şekilde yeniden inşa sürecine katılmazsa bunu başaramazdık.

Vladimir İlyiç halk ekonomisinin yeniden inşası alanında önümüzde duran görevler üzerine, 'Büyük İnisiyatif, Faaliyet' başlıklı broşürde değindi. Bu broşür, 1919 yılında o dönem kendiliğinden oluşan ve güçlenen subbotnikler (Kızıl Cumartesiler) vesilesiyle yazıldı. O ekonomik alanda sosyalist inşamızın özelliğinin diğer sosyal ilişkiler olduğunu söyledi. Kapitalist ülkelerde ne tarz ilişkiler yaşanmaktadır? Bu ilişki kapitalistle kendisi için çalışan işçi, toprak ağası ile köylü arasında olan ilişkidir. Orda toprak ağaları ve kapitalistler egemendir. Bütün toplumsal ilişkilere bu durum hükmeder. Biz Sovyetlerin gücü ve egemenliğini elimizde tutuyoruz ve bu da diğer toplumsal ilişkiyi oluşturuyor. Sovyetlerin gücü ve egemenliği kitlelerin çalışması, faaliyet ve inisiyatifi ve otomatizmi, özdevinimi için kapitalist ülke ve devletlerde olmayan ve olamayacak olan koşulları yaratıyor. Ve sadece bu toplumsal ilişkiler, hızlı bir tempoyla kitlelerin yaratıcılık gücünün oluşup gelişmesini garantileyecek.

Halk ekonomisi alanında kapitalist ülke ve devletlere yetişip, onları geride bırakmak konularını konuştuğumuzda, bunu yaparak sadece basit ve kuru bir ajitasyon sloganı ortaya atmıyoruz, Tam tersine bizim koşullarımız altında, ülkemizin koşulları altında kapitalist ülkelerde olmayan örgütlü ve bilinçli kitlenin dev gücünün yaratıldı-

ğını gördüğümüz için bu konuya değiniyoruz. Ve tam da bu güç, bu 'yetişmek ve geçmek' sloganını gerçekçi ve reel bir slogan yapıyor. Bu sadece basit bir ajitatif tutum ve tavır değil, tam tersine şahidi olduğumuz gerçeğin kanıtıdır.

Vladimir İlyiç 'Büyük İnisiyatif, Faaliyet' başlıklı broşüründe sobotniklerde (Kızıl Cumartesilerde) rastlanan bilinçli işçi disiplini konusunu işlerken tam da bu yeni ilişkileri kastediyordu. Fakat biz şimdi bu bilinçli disiplinin yeni koşullar altında büyüyüp, geliştiğini görebiliyoruz. Fabrika ve işletmelerde oluşan bu bilinçli disiplini görüyor, buna şahit oluyoruz. Bu disiplin, kapitalist devlet ortamı tarafından yaratılan kapitalist disiplin değil, sınıf bilinci sonucu oluşan disiplindir.

Yine işin ve çalışmanın yeni örgütlenmesine bir göz atalım. Şimdi bir fabrika, ya da işletmeye uğrayıp birbirleriyle yarışan işçi birliklerini ve emeğin sarf ettiği büyük çabayı göz önüne getirdiğimizde bir saniye bile tereddüt etmeden emeğin, işin ve çalışmanın yeni bir örgütlülüğüyle karşı karşıya olduğumuzu söyleyeceğiz. Kolektif ekonomilerde gelişen inşayı yakından irdelediğimizde, oradaki üretimin toplamının yeni biçimlerde örgütlendiğini açıklayacağız. Eskiden olan örgütlenmeye ve organizeye hiç mi hiç benzemiyor. O, kolektif bir örgütlenme ve organizasyondan ibaret iş, çalışma ortamında büyüyor büyük ve yaratıcı bir gücü oluşturuyor.

Vladimir İlyiç, bu bağlamda bilimin ve kapitalist tekniğin en son sözlerini sosyalist büyük üretimi ortaya çıkaran ve ona yaşam veren bilinçli çalışan insanların kitlesel birlikteliği ile emeğin yeniden örgütlenmesinin zorunluluğunun altını çiziyordu.*

Vladimir İlyiç değişik vesilelerle birçok kez, batıdan Amerika'dan, kapitalist ülkelerin teknik alanında elde ettiği kazanımları almamızı ama onu kendi yeni koşullarımıza uyarlayıp yeni tarzda kullanmayı bilmemiz gerektiğini söyledi.

Vladimir İlyiç 1918 yılında gerçekleştirilen 3. Genel Rus Sovyet Kongresi'nde şöyle konuştu: "Şimdi tekniğin tüm harikaları, kül-

* V. İ. Lenin: Büyük İnisiyatif, Faaliyet, Seçme Eserler II. Cilt, Berlin 1954, S. 572/573

türün tüm kazanımları halkın kamu malı oluyor ve bundan sonra insan düşüncesi, insan beyni şiddet araçları ve sömürü araçlarına yönelmeyecek."* Ve devamında bu tekniğin harikaları ve bilimin kazanımlarının kitlelere alışılagelmişin dışında, şimdiye kadar erişilmemiş bir aşamaya yükselmeleri konusunda nasıl yardım edeceğini gösterdi.

Vladimir İlyiç'in ortaya attığı ve altını çizdiği bu sorunların tümü, günümüzde pratik olarak hayata geçiriliyor.

Şimdi sosyalist yarış işliyor. Subotniklerin coşku ve canlılığı günümüzde hiç yok. Sosyalist yarış tüm büyük üretimi kapsıyor, giderek daha derinleşiyor ve yeni şekillere bürünüyor. Her gün gazetelerde yeni formların oluştuğunu okuyoruz. Bir 'çekicilerden' bahsediliyor, bir bakmışsınız karışık işçi tugaylarından ve başka bir gün daha farklı bir şey söyleniyor, başka formlar ortaya çıkıyor. İşçilerin yeni tarz örgütlendiği, birbirlerine karşılıklı olarak yardım ettiği tugay komünleri hakkında yazılar okuyoruz gazetelerde. Bunların toplamı inşamızı daha farklı gözlerle izlememizi, görmemizi beraberinde getiriyor.

Şimdi zararlara karşı mücadele öne çıkıyor. 'Plan Cephesinde' isimli derginin 9. ve 10. sayısında Rudakov'un çok ilginç bir yazısı yer alıyor. O, yılda dört milyar Rublelik bir zarar yaptığımızı yazıyor. İşçi sınıfının önüne konulan tüm bu ödev ve görevler, maddi zararlara karşı mücadelede işçiler hemen cevap verdi. Seçilen on işletmede kısa bir zaman içinde üretimde değişikliğe gidilerek üç milyon tasarruf edilebildi. Bunun yanı sıra bir sürü yeni öneri getirildi. İşçilerden toplam 22 bin öneri geldi. On işletmeden 22 bin işçi önerisi üretimin en iyi işletilmesi ve şekillendirilmesi ve üretimin yeniden örgütlenmesi bağlamında önemli bir mesaj veriyor. Bu rakam işçi sınıfının genel halk ekonomisini yeni tarzda inşa etme ve kurma sürecinde son derece ciddi boyutlarda ve yüksek oranda bu meseleye katıldığını gösteriyor. Bu durumda hızla ilerlemek için gerekli olan olanakları bize sunan o yeni güç oluşuyor. Fakat işçi kitlelerin kendiliğindenci çalışmaları ve yaratıcılık gücü, işçi teknik alanda ne denli eğitilmiş ve

* V. İ. Lenin: Eserler. 4. Baskı, 26. Cilt S. 436 (Rusça)

gelişkin, üretim süreç ve aşamaları ve karşılıklı ilişki ve etkileşimlerine ne denli hâkim ve politeknik ufku ne denli geniş olursa, o denli başarılı olur ve kazanım sağlar. Bunlar direkt mesleği ilgilendiren mesleki beceriler değildir. Sadece sınırlı bir alanın tanınması yeterli olmaz. Bu meseleye üretimde var olan tüm eksiklik ve sıkıntıları gören uyanık ve dikkatli bir proleter bakış açısı ile yaklaşmak gerekir. Bunun için de politeknik bir ufuk gerekli ve zorunludur.

Tabii ki işçilerden gelen her öneri hayata geçirilmek zorundadır denilemez. Birçok kez sunulan öneriler yerine getirilemeyecek düzeydedir. İşçi teknik açıdan sınırlı eğitildiği ya da hesaplayamadığı vb. için gerçekçi olmamıştır. İşçi teknik alanında daha iyi eğitilmiş olsaydı, bu durumda yaptığı önerilerde daha farklı bir anlam taşıyabilirdi. Ve halk kitlelerinin yaratıcı gücü, kitlelerin politeknik ön eğitimi ne kadar daha fazla olursa, o denli daha etkili ve daha verimli olur. Vladimir İlyiç bu nedenle üretim propagandası üzerine oluşturduğu tezlerinde politeknik eğitimin nasıl yapılması ve şekillendirilmesi gerektiği konusunda yazı yazarken, çilingir, tesviyeci ve odacıya ihtiyacımız olduğunu belirtir, ama bu işçilerin hepsinin politeknik bir ufku olmalıdır. Her yerde olayın bu yönüne -politeknik eğitimin önemi konusuna- dikkatleri çekmektedir.

Bizde işçinin bayağı büyük bir oranda çok yönlü politeknik eğitiminin kendiliğinden bir şekilde yaşandığını, hayat bulduğunu görüyoruz. Örneğin üretime giriş ve başlangıç kurslarını ele alalım. 1929 yılında sırf Ukrayna'da bu üretime giriş veya başlangıç kursları kapsamında 36 bin işçinin listeye alınması planlandı.

Bir işletmeye gidildiğinde, burada şu işitiliyor: 'Bizde üretime giriş ve başlangıç kursları var', ancak bu kursların nasıl olduğu, nasıl işlediğini kimse söylemiyor. Bu konu henüz netlik kazanmamış. Her şeyin kendiliğinden geliştiğini belirtmek gerekiyor.

Mesela üretime uzun ölçekli araştırma ve inceleme gezintileri konusuna bir göz atalım: On beş bin metal işçisi örneğin bu sene gerçekleştirilecek inceleme ve araştırma gezilerine katılacak. Bu ne anlama gelir? Bu, biraz daha geri kalmış fabrikada çalışan tekstil iş-

çilerinin bütün kazanımları görebilecekleri ve ikisini karşılaştırabilecekleri ürünleri alabilecekleri büyük ve daha donanımlı bir tekstil fabrikasına gitmelerine benzer. Ve bu durumda politeknik ufuklarını genişleteceklerdir.

Örneğin herhangi bir Moskova işletmesine geldiğinizde, size olağan bir şekilde şu söylenir: 'İşçilerimizin yaklaşık olarak yarısı öğreniyor.' Fakat nerede öğreniyorlar? Çoğunlukla işçi fakültelerinin hazırlık kurslarında, işçi fakültelerinde, meslek okulları ve yüksek okullarının değişik hazırlık kurslarında öğreniyorlar. Ama bu kurslar üretimle yeterli derecede bağlantılı değil. Oralarda çok okul eğitimi var. Ama eski tip eğitimin yanı sıra yeni tarz eğitimde ortaya çıkıyor, örneğin emek okulu gibi. Bu okulda her emek şubesinde her aşama ve süreç için özel kurslar veriliyor. Bu kurslarda üretimin tüm alanları ele alınıp işleniyor, üretimin her alanı aydınlatılıyor. Ders emek, iş üzerine kuruluyor. Pratikten ve yaşamdan yola çıkarak yeni kurslar oluşturuluyor. Bu olgu tabii ki alışılmışın dışında bir olgudur. Bu emek, iş okullarının çalışmalarının sonuçları son derece önemlidir. Sonra öğretme ve ders vermenin değişik yolları da vardır. Sergiler, üniversite dersleri, üretimle ilişikli göçebe sergiler, bunların tamamı işçinin ufkunu güçlü bir şekilde genişletmeye katkıda bulunuyor. İşçinin üretimin ihtiyaçları doğrultusunda zorunlu olan bir fabrikadan bir diğerine geçişi kuşkusuz işçinin politeknik ufkunu genişletecektir. Ve hiç şüphesiz işçinin politeknik anlama ve kavrama yeteneğini geliştirecektir.

Vladimir İlyiç üretim propagandası üzerine tezlerinde, üretim propagandasının ne ölçüde canlı ve coşkulu olması gerektiğinin altını çizdi. O, örneğin okuma yazma bilmemeyi ortadan kaldırma ve yok etme merkezlerinin, üretim propagandasını, politeknik propaganda ile birleştirilmek zorunda olduğunu sürekli olarak vurguladı. Bunun anlamı tabii ki büyüktür. Bizde giderek gelişen okuma ve yazma bilmemeyi ortadan kaldırma ve yok etme meselesi ve bu alanda yaşanan ilerleme üretim propagandasının unsurları ve elementleri ile birleştirildiği ölçüde bu ileri doğru atılan bir adım olurdu. Çünkü bu durumda işçilerin geri kalan katmanlarının ço-

ğunluğu geri kalmışlıklarını aşacak ve üretime karşı daha bilinçli davranacak, üretim sürecine daha bilinçli katılacaktır.

İşçinin politeknik ufkunun gelişimi bir başka açıdan da çok önemlidir ve bu da halk ekonomisinin yeniden inşasının en gerici temeller üzerinde olması olgusundan ibarettir. Değişik ulusal alan ve bölgelere baktığımızda aynı zamanda el değmemiş topraklar üzerinde inşa etmemiz gerektiğini görüyoruz. Vladimir İlyiç beş sosyal ekonomik formasyon üzerine konuşuyordu. Bu ekonomimizin yeniden inşası açısından ne anlama geliyor? Bu çok ağır koşullar altında yolunu bulma ve yönünü belirleme, işçilerin çok farklı alanları kapsayan eğitimini gözetme, genel durumu gözetme ve takip etme anlamına geliyor ve bu alanda da önceden belirlenmiş bir kalıp doğrultusunda hareket edilemez. Bu durumda kitlelerin bu inşa sürecine katılımı zorunludur. Kitlelerin katılımı olmaksızın, yeniden inşamız yaşam tarafından dayatılan ve talep edilen seviyeyi ve hızı elde edemez.

Ben sürekli olarak politeknik ufuktan ve yetişkin işçilerin teknik bilgi kazanımı üzerine konuştum. Peki, okul meselesi ne olacak? Yetişkinlere yönelik derslerin politeknikleştirilmesi, okulun politeknikleştirilmesi ile birbirine yakından bağlıdır aslında. Parti programında halk eğitim kurul ve konseyleri üzerine konuşulduğunu biliyorsunuz. Vladimir İlyiç, zamanında bu meselenin önemi üzerine durdu. Bunlar veliler birliği değil, tam tersine kitlelerin okulun inşasına dolaysız olarak katılımının ta kendisidir. Yani kitlelerin ufku genişletilirse ve bu ufuk politeknik olursa, bu durumda politekni açıdan eğitilmiş kitle, okulumuzun politeknikleştirilmesi olgusuna aktif katılabilir.

Yoldaşlar kendimizi kandırmayalım. Hepimiz okullarımız ve binalarımızın kötü donanımını, okullarımızın en kötü odalarında atölyelerin oluşturulduğunu biliyoruz ve Ekim'den bu yana inşa edilen okul binalarında atölyelerin okul binalarının yüzde ikisini meydana getirdiğini de biliyoruz. Ama aynı zamanda okul binalarının yüzde beşlik bir alanı gardırop olarak kullanılmaktadır. Bu bizim kitle okulumuzda okul atölyelerine günümüzde az rol biçildiğini gösteriyor. Biz şimdi bunu bir anda değiştireceğimizi sanıp da, hayal kurmayalım.

Biz başka bir meseleye dikkat etmeliyiz, Lenin yoldaşın söylediklerini hatırlamalıyız. Elimizde olan azı kullanmasını, ondan faydalanmayı bilmeliyiz. Lenin Stepanov'un elektrifikasyon üzerine kitabının önsözüne her elektrik santralini bir ajitasyon noktasına dönüştürmemiz gerektiğini yazdı. Her elektrik santralini ülkenin elektriklendirilmesi için bilgi yaygınlaştırma merkezine çevirip dönüştürmemizin zorunlu olduğunu belirtti. Biz bunu henüz yapmadık. Ancak sadece elektrik santralleri değil, yanı sıra her traktör, her fabrika, çevremizde bulunan her şey, yaşamın bize verdikleri, teknikle bağlantılı olan ve tekniğin çalışması, teknik makineler, araç ve gereçler üzerine bizlere bir fikir kazandıran her şey, bunların hepsi kullanılmalıdır.

Burada bir ilçemiz var. Bu ilçede kullanılabilecek her şeyi kullanmalı, değerlendirilebilecek en küçük şeyden yararlanmalıyız. Eğer elimizde bir araba varsa onu politeknik ufuk çerçevesinde kullanmalıyız. Eğer bir traktör varsa traktörün bütün içyapı ve tasarımı, sergilemek ve tanıtmak amaçlı kullanılmalıdır. Neyin ne olduğunu gösterilmelidir. Her tren istasyonu bir çeşit okula dönüştürülmelidir.

Marx, değirmen ve saat üzerine ve teknik tarihinde oynadığı rol konusunda konuştu. Onlar politeknik eğitim ve yetiştirme konusunda da kullanılmalıdır.

Orta Volga'da örneğin çok değirmen bulunuyor. Orda değirmenler kullanılmalı, onlardan yararlanılmalıdır. Onlar üzerine temel politeknik propaganda oturtulmalıdır. Teknik şimdi giderek daha çok köye giriyor. Her makine-traktör istasyonu kesinlikle teknik ajitasyon noktası olmalıdır. Çevredeki tüm gelişmeleri okul için kullanabilirsek, çocuklara modern tekniği tanıtmak için köy içinde şimdi yeterli oranda araç ve malzeme olduğunu görürüz. Onlara bu tekniğin gelişim yollarını göstermeliyiz. Her fabrika bu doğrultuda kullanılmalıdır.

Kısa bir süre önce bir fabrikadaydım. Bu fabrikanın hemen yanında bir yedi yıllık okul bulunuyordu. Tüm artıklar ve çöp, teneke ve demir tel artıkları, bunların hepsi kendiliğinden okula gitmek istiyor ki bu fazlalık sayesinde motorun yapısı ve iç düzeni gösterilebilsin.

Ancak okul fabrikayı ilgilendirmiyor. Okul fabrikanın alanına dahil edilebilir mi, orada herhangi bir işletme şubesi kurulabilir mi? Ancak okul nasıl var oluyor, nasıl yaşıyor, hangi ders planına göre eğitim veriyor? İşte fabrikanın okula yardım etmesi gereken alanlar bunlardır. Fabrika buna ilgi duymuyor, bu meseleyle ilgilenmiyor.

Meseleye fabrikanın okula, okulun da fabrikaya olan ilgisini artırmakla başlamalıyız. Şimdi bir işletmenin, bir ders veya okul eğitim planı üzerine kafa yorup danışması, politeknik eğitim planının doğru düzenlenip, düzenlenmediği konusunda tartışmasına çok ender rastlanıyor. Biz işletmelerin, yarış içinde olan ve üretimi artıran öncü, itici işçimizin okulla ilgilenmediğini, onu unuttuğunu görüyoruz. Okulun sorun ve sıkıntılarıyla yeterli derecede ilgilenilmediğini görüyoruz. Biz şu sıralayacaklarımı görüyoruz: Moskova'da bulunan bir okulda bir ders atölyesi bulunuyor. Önceleri marangoz atölyesi tarzındaydı. Ancak şimdi, hani politeknik okul moda ya! Tamamı ile eski tarzda el sanatlarını gösteren bir marangoz atölyesi olarak kalmış olmasına ve devam etmesine rağmen, onun politeknik bir atölye olduğu açıklanıyor. Öğrencilere ne yaptıklarını sorduğunuzda, onlar da şunu söylüyor. "Ders programımıza iki saati kapsayan politeknik eğitim dersi alındı ve özellikle bu dersin son iki dersi kapsaması iyi, çünkü kimseye görünmeden ve farkına varılmadan kaçabiliyoruz ve yapabilen herkes sıvışıp, kaçıyor." Ben bu dersin diğer derslerle hangi ölçüde ve kapsamda bağlanmış olduğunu soruyorum ve çocuklar bana atölyedeki çalışmanın hiçbir şekilde dersle bağlantısı olmadığı cevabını veriyor. Eğer işçiler okulun politeknikleştirilmesi meselesine katılsalardı, bu durumla tabii ki karşılaşmazdık ve bunlar yaşanmazdı. Okulların ders planları büyük işçi toplantılarında ele alınmalı, tartışılmalıdır. Sadece okul sergileri ile işletmeye gelindiği, politeknik eğitimin açık ve net bir şekilde hayat bulduğu ideal ve kusursuz okullara inceleme ve araştırma gezileri düzenlendiği, işçilere dersi izleme olanakları sunulduğu ölçüde, bu alanda ilgileri güçlendirilip, okul ve ders programı ile ilgilenmeleri başarılabilir.

Kısa bir süre önce bir işletmede politeknik eğitim üzerine bir konferans verdim. İşçilerin bu kavram hakkında hiçbir bilgileri yoktu.

Orda aşırı bir şekilde eğitme ve yetiştirme üzerine konuşuldu. Herkes konuştu. Hepsi heyecanlı konuşuyordu ve konuya yönelik ilgileri vardı. Ama ben aralarından çok azının politeknik eğitim sorunuyla yakından ilgilendiğinden, ya da bu konuya merak duyduğundan eminim. Burada bir sergi yapılsaydı ve dersin tekstil dersi ile nasıl birleştirilmesi gerektiği gösterilseydi, bu durumda ilgi ve merak daha büyük olurdu ve birçok değerli öneri sunulurdu. Somut bir çalışma yaşama geçirilerek kitleler okulun politeknikleştirilmesi sürecine katılmalı, ortak ettirilmelidir.

Politeknik eğitimin propagandası yaşamla bağlantılı ve reel, gerçekçi olmalı. Yaşayan örnekler üzerinden gösterilmeli, soyut söylemler üzerine kurulmamalı, tam tersine pratik sorunların ele alındığı bir tarz izlenmeli. Bu sadece fabrikalar için değil, kolektif ekonomiler içinde geçerlidir.

Şimdi parti programımızda yer alan Halk Eğitim Konseyleri konusuna değinmek istiyorum. Bu Konsey işçi temsilcilerinden oluşuyor. Bu işçi temsilcileri okulun yakınında bulunan işletmelerden geliyor ve onlar okulun ders programını ele alıyor, ders programı ile ilgileniyor ve bir kolhoz köylüsünün söylediği gibi 'Harf harf, nokta nokta' araştırıp, inceliyor. Sadece kitlelerin okula yakınlaşması ölçeğinde, politeknik eğitimi kurabiliriz.

... İşçilerin politeknik ufkunun geliştirilip genişletilmesi, okula daha yaklaştırılan kitlenin eskisinden farklı olması anlamına gelir. Kitle politeknik eğitimin soru ve sorunları ile ilgilenecek. Bunun anlamı çok büyük.

Şimdi başka bir sorun. Siz bizim sosyalist yeniden inşamızı, kapitalist ülkelerdeki ekonomik çalışmadan ayıran temel özelliğin, bizim inşamızın planlı olmasında yattığını biliyorsunuz. Beş yıllık planımız, kapitalist ülkelerde var olan rekabetten kaynaklı olarak çok büyük ve ilkesel öneme sahip. Biz şimdi Kuzey Amerika, Almanya ve birçok büyük ülkede yaşanan büyük bir ekonomik krize şahit oluyoruz. Bu kriz tam da bu plansızlık yüzünden ortaya çıkıyor. Bir tek düzen beş yıllık plan sorusunun ortaya atılmasının çok büyük bir önem ve anlamı var.

Ama tabii ki buradan bu beş yıllık planın oluşturulması işinin sadece Devlet Planlama Kurulu'nun işiymiş gibi görülmesi anlaşılmamalıdır. Biz planlı bir şekilde olmayı şöyle anlamalıyız: Bu beş yıllık plan, her ekonomi örgütlenme ve organizasyonuna kendi çalışmalarını kendisinin planlaması olanaklarını sunmalıdır. Son dönemde bu planlı bir şekilde olma konusunun fabrikalara, işletme tezgâhlarına taşındığını ve işçi sınıfı arasında ne denli büyük bir yükselişe yol açtığını görüyoruz. Biz üretim ve para yönetimi karşı planını görüyoruz.

Bu ne demektir: Üretim ve para yönetimi karşı planı ne demek?

Bu yani planlılığın bakanlıktan işletme tezgâhına, her işçiye kadar ulaştığı anlamına gelmekte. Ve bu üretim ve para yönetimi karşı planı ne kadar genişletilir ve geliştirilirse işçi, planı o kadar daha iyi ve net anlayacak. Ancak işçiler bu planlılığın değişik devre ve anlarıyla daha geniş bir şekilde yüz yüze getirildiği ölçüde bu gerçekleştirilebilir. Okulumuzu da plana uygun bir şekilde kurup oluşturmalıyız. Ve kendimizi okul atölyelerine gitme ve herhangi bir şey yapma, kurmayla, bunun dışında başka hiçbir şey yapmamakla sınırlandıramayız. Planlılıktan bahsedildiğinde bunun altında ders çizelgelerinin oluşturulması anlaşılmamalıdır. Ders çizelgeleri belirleyici değildir. Asıl belirleyici olan çocukların ne yaptıkları ve bunu ne için yaptıklarını bilmeleridir.

... Biz öğrencilerin pratik çalışmasını ve işini işçilerin ve emekçi kitlelerin yardımı ile örgütlemek istiyoruz. Bunu yaparken planlılığın okulun bütün gözeneklerine girebileceği tarzda, öğrencilere planlama kabiliyetini öğretmelerini istiyoruz. O zaman yetişen yeni nesil ve kuşaklarımızı yeni tarzda eğitip yetiştireceğiz.

Etrafımızda gözle görülen ve görülmeyen eskinin kalıntıları ve eski plansızlığın kalıntıları bulunuyor. Herhangi bir atölye kuruluyor ve 45 bin çarçur ediliyor ve bir gün sonra herhangi bir mühendis geliyor ve daha etkili bir tasarı hazırlıyor. Kurulan atölye yıkılıyor ve harcanan 45 bin, bacadan uçup gidiyor. Başlangıçta hatalar kaçınılmaz olur.

Ancak biz planlı çalışabilen yeni nesli yetiştirmeyi hedeflemeliyiz. Bunun, okulumuzun politeknikleştirilmesi ile organik bir bağı vardır, çünkü planlılık belirli bir ufku, üretimin belirli bir biçimde anlaşılmasını ve kavranmasını gerektirir.

Bu bağlamda üretimin planlanması çok büyük bir önem taşır.

Engels, kent ve kırsal alan arasındaki karşıtlığın, politeknik olarak eğitilmiş çok yönlü gelişkin insan nesillerinin yetiştirildiği ölçüde, ortadan kaldırılabileceğini yazdı. Lenin de 'Popülist Düşlerin İncileri' makalesinde kapitalizmdeki iş bölümünden kaynaklı, kentle kırsal alan arasındaki karşıtlıkların ortadan kaldırılma sorunlarına değindi.

Biz şimdi kentle kırsal alan arasında olan karşıtlıkların kolektifleşme ile aşıldığı bir dönemden geçiyoruz. Şimdi çok yeni yollar görüyoruz. Şimdi köyün teknik konusuyla yakından ilgilenmeye başladığını görüyoruz. Şimdi kentle köyün birlikteliği eskiden daha çok gözle görülebilir oluyor. Ve bu kolektifleşme, tarım üretiminin mekanikleşmesi, makineleşmesi temelinde gelişiyor. İşçinin önceleri şu ya da bu propaganda hedefleri doğrultusunda köye gitmesi şimdi yaşananlardan farklıdır.

Şimdi yirmi beş bini köye gidiyor ve üretim alanında edindikleri tecrübelerini, fabrikalarda yaşadıkları ve kazandıkları içsel bilinçli disiplinlerini, kolektif çalışma alışkanlıklarını beraberlerinde getiriyorlar. Onlar proleter sağlamlığı beraberlerinde getiriyor ve köye taşıyor. Yeni oluşturulan kolektif ekonomiyi ve daha dün tek başına çiftçilik yapan kolektif köylülerin psikolojisine baktığımızda ve onlarla işçi bilincini kıyasladığımızda, arada büyük bir farkın olduğunu görüyoruz. İşçi örneğin şöyle diyor: "Ne tuhaf, bir makine, bir traktör karın altında kalmış, kolhoz köylüleri yanından geçip, gidiyor ve hiçbiri traktörü görmüyor. Ancak bu traktörü kapalı bir yere götürmek o kadar zor değil ki." Buradan hareketle işçinin toplumsal mülke sahip çıktığı ve toplumsal mülkü koruma alışkanlığının olduğunu görüyoruz. O traktörün büyük anlamını kavrıyor. Ama kolhoz köylü, çiftçi ama henüz bu duruma alışık değil. O, daha toplumsal mülkiyete sahip çıkma ve onu korumaya alışmamış. Biz köylüde, kolektif ekono-

mi yönetmeliği için gerekli olan bu tarz bir davranışın henüz yeni oluştuğunu görüyoruz. İşin ve çalışmanın yeni tarzda organize edildiği kolektif ekonomi, üretimin efendisi olan kolektif işçinin duruş ve yaklaşımını görüyoruz. Bu nedenle yirmi beş binin köye gönderilmesi kent ve kırsal alan arasındaki karşıtlığın aşılması için büyük önem arz ediyor. Şimdi tecrit ve izole edilmiş köy önemli boyutta aşılıyor. Tabii ki bu durum okulumuzu da etkilemelidir ve etkiliyor da. Daha kısa bir süre önceye kadar şöyle konuşmalar oluyordu: "Kentimizde politeknik eğitim olacak, fakat kırsal bölgede okulun tarımsallaşması ilerleyecek." Tarımsallaşma iyidir, ancak geri kalmış bir tarım ve ziraat temelinde değil. O, politeknikleşme ile organik bağ kurmak zorundadır. Şimdi parti programında ortak, ünite okul üzerine yer alanlar, sadece genel yönleri belirlememekte ve genel ilkeler kapsamında ele alınmıyor, tam tersine orda hem kentte, hem de köyde ünite politeknik okulun inşa edilmesi gerektiğine dikkat çekiliyor. Önümüzde duran kentle kırsal kesimi yakınlaştırma görevi olağanüstü büyük bir anlam taşıyor.

Şimdi şunu soralım. Ülkemiz bir sanayi ülkesi oluyor. Bu ne demektir? Bu büyük kentlerimizdeki sanayinin inşasının büyük bir ilerleme kaydedeceği anlamına geliyor. Fakat bu aynı zamanda tarımımızın da yeniden şekillendirilmesi anlamına da geliyor. Tarım mekanikleştirilecek. Ama bu tabi aynı zamanda ulaşım ve haberleşme işlerinin de yeniden kurulması anlamını taşıyor. Ve tekniğin elde edilen tüm kazanımları ve yenilikleri, bu alanlarda da kullanılacaktır.

Kısa bir süre önce eski Prusya Kültür Bakanı Becker'in Almanca dilinde yazılmış bir kitabı elime geçti. Bu kitap bir kültür krizinden bahsediyor. Sorulan soru ilginç. Aslında burada asıl tartışılan konu kültürün içinde bulunduğu kriz konusu değil, tam tersine burjuva kültürün krizidir. Becker, tekniğin kazanımlarının haberleşme ve iletişim ölçeğinde, burjuvazinin kitleler üzerindeki etkisini nasıl azalttığını ve güçsüzleştirdiğini kesin bir şekilde ortaya koyuyor. Geçmişte diyor Becker, köyün sınırları çizilmişti ve köy kendi içine kapanıktı. Orada dinsel propaganda yapılabiliyordu, orada (tabi bunu dolaylı olarak ve açmadan söylüyor) her söylenen kelimeye inanılıyordu ve

şimdi radyo aracılığıyla kentler ve büyük şehirlerde konuşulan her şeyi dinliyorlar ve köyün soyutlanması ve dışta tutulması artık söz konusu değil. Köylüler artık her kelimeye, cümleye inanmıyor. Eskiden bireysel ajitasyon ve propaganda yapılabiliyordu, ancak şimdi bir kişiyle konuşmak istenirse, aslında bir bireye değil de kolektife konuşuluyor. Birey artık kendini öyle kolay işletmiyor, kendine şekil verilmesini engelliyor.

İletişim ve haberleşme alanında yaşanan sanayileşme, endüstrileşme artık yeni perspektifler açıyor. Sesli film ve radyo, tekniğin en son icatları ve kazanımları. Biz onları kapitalist ülkelerden devralıyoruz. Ancak biz kapitalistlerden başka amaçlarla kullanıyoruz onları. Biz onları sosyalist kültürümüzü kitleler arasında yaymak ve yaygınlaştırmak için kullanıyoruz. Bu tekniğin kazanımlarının sosyalizmin inşasının hedefleri doğrultusunda kullanılması açısından verilen bir örnektir. Ancak biz filmlerimizden ve radyomuzdan okullarımız açısından daha fazla faydalanmayı henüz öğrenemedik. Sadece dışardan öğretim için radyoyu kullanmaya başladık. Fakat bu daha da geliştirilmelidir. Bu durumda köydeki okulumuz, günümüzde olduğu gibi kaybolmuş olmaz. Radyo ve televizyonun yardımı ile en iyi güçlerimiz, teknik ustalarımız sosyalist eğitim ve yetiştirmenin hizmetine ve okulun politeknikleştirilmesinin hizmetine sunulabilir. Biz meselenin bu yönünü henüz yeterince ele alıp, çözüme kavuşturmadık, yeterince ilgilenmedik. Bu gündemimizde olan bir ödev ve görevdir.

Vladimir İlyiç genel sanayileşme üzerine konuştuğunda, ekonominin, normal olarak ekonomiye dahil edilmeyen bir alanının yani ev ekonomisinin yeniden düzenlenmesi gerekliliği üzerine konuşuyordu. Bu kış kamuoyu mekanikleşmenin yaşamın her alanını kapsadığı büyük kentlerin inşası ve oluşturulması ile bağlantılı olarak günlük yaşamın sorunlarına yöneldi. Şimdi kamu mutfaklarının, yıkama salonlarının inşa edilmesi ve kurulmasına ve tekniğin ev ekonomisine taşınmasına geçildi. Bu sorun özellikle şimdi önemlidir, çünkü kadın emeğine talep artmıştır.

Elbette çok eksikliğimiz var. Bir kusursuz oluşturulmuş yemek salonuna gelindiğinde, her şey çok güzel görünüyor. Ama dikkatlice bakıldığında buranın bir kantin değil, tam tersine bir ahır olduğu göze çarpıyor. İnsanlar gelişigüzel, rastgele besleniyor, gıda maddeleri heba ediliyor. Bunun yanı sıra tabii ki bayağı çok pozitif olgu ve gelişme de var.

İnşanın en iyi deney ve tecrübelerini kentte ve köyde ekonomimizi, maddi durumumuzu düzeltmek için kullanmalıyız. Köydeki kolhoz hareketi günlük yaşamın rasyonalizasyonunu da beraberinde getiriyor. Bunun okulumuz açısından önemi büyük. Eskiden çocuk sürekli su taşımaya gönderilirdi, değişik küçük işler yapardı ve bu işler çok zaman alırdı, çocuğu eve bağlar, zincirlerdi ve küçük mülk sahibinin bilincini yerleştirirdi. Şimdi genel eğitim zorunluluğunun uygulandığını görüyoruz ve aynı zamanda okul için yeni olanak ve perspektifler oluşuyor.

Modern teknik okula politeknikleşme yolunu açıyor.

Bu en ileri fabrikalarda uygulamaya sokulan ve batıdan aldığımız modern tekniğin belirli bir özelliği var. O, el zanaatının niteliğini değersiz kılıyor, değersizleştiriyor. Fabrikalarımızın donanımına göz attığımızda ancak, şu an hâlâ çok fazla işin el emeği ile yapıldığını görüyoruz. Ve bu durum içinde uzun yıllar edinilmiş tecrübelere dayanan büyük el emeğine ihtiyaç var. Birçok işletmede üretimin sadece belirli parçaları mekanikleştirilmiştir. Ancak yeniden inşa sürecinde işletmelerimizi tekniğin ve bilimin en yeni seviyesine uygun olarak yeni makine ve donanımla kuruyor, yeniden oluşturuyoruz. Bu araç gereçlerin, teknik donanımın yenilenmesi meselesi önemlidir, çünkü mekanikleşme, işçinin ihtiyaç duyduğu meslek öğrenmenin, eğitimin karakterini değiştiriyor. En önemlisi meslek öğrenme ve meslek eğitiminin süresini değiştiriyor.

Marx bu konu üzerine artık yıllarca öğrenmek gerekmediğini, tam tersine birkaç ay, birkaç hafta içinde şu ya da bu çalışma ve emek sürecinin öğrenilebileceğini yazdı.

Bundan sonra şimdi modern tekniğin değişik alanlarda aynı tip makineleri uygulamaya koyduğunu görüyoruz. İlk bakışta farklıymış gibi görünen üretim aşamaları ve süreçlerinin birçok ortak yanlarının olduğunu görüyoruz. Üretimin mekanikleştirilmesi, değişik üretim aşamalarını birbirine yakınlaştıran, böyle bir ortak temel yaratıyor. Değişik üretim aşama ve biçimleri birbirine yakınlaşıyor ve eskiden aralarında olan ayrışım ve aralarına çizilen çizgi giderek kayboluyor.

Şimdi tabii ki eğitilmiş, kalifiye işçiler daha fazla önem kazanıyor. Eğitilmiş işçi belirli bir iş ve çalışma kültürüne, modern teknik emeğe sahip olmak zorunda. Biz şimdi Sovyet Rusya'mızda eğitilmiş işçinin meslek eğitimi konusunda özel bir sistem oluşturulduğuna tanık oluyoruz. Bu sistem Gastev sistemidir.

İşçiler köyden fabrikaya geliyor. Biz üretken olmadan ne kadar zaman kaybettiklerini, çarçur ettiklerini, makineleri tanımadıklarını, makine bakımını yapamadıklarını, büyük üretim için gerekli olan en temel iş ve çalışma kültürüne bile sahip olmadıklarını görüyoruz.

Gastev'in başarısı işte bu kültürü öğretmesinde yatmaktadır. Ama Gastev'in hatası, sosyalist yönelimin yeniden yapılanması ve kitlelerin dev rol oynadıkları bir dönem doğrultusunda, ülkemizde, sadece yetenek ve becerinin yeterli olacağını savunmasında yatıyor. Halk Eğitim Komiserliği ve Komsomol bu görüşün karşısına başka bir bakış açısını getiriyor: Mekanik alışkanlıklar, beceri ve yeteneklerle kendini sınırlayan yaklaşım ve gayretin karşısına okulun politeknikleştirilmesi çıkarılıyor. Hem üretimin uygulayıcısı, hem de efendisi olabilen çok yönlü eğitilen, gelişmiş işçi Gastev'in karşısına çıkarılıyor.

Yarın tekniğin seyrettiği gelişim ölçeğinde ortadan kalkabilecek, dar uzmanlık alanına zincirlenmiş bir işçinin gerçekten de hiçbir kalifiyesi ve niteliği yoktur. O, politik ekonominin inşasına katkıda bulunamaz. Ve bu nedenle tüm ülke (en başta ekonomistler olmak üzere) geniş kitlelerin temel üretim kültürü dışında, geniş bir politenik ufukla donatılmaları konusuyla yakından ilgilenmekte, bunun gerçekleşmesini istemektedir. Farklı koşullar altında bilgi ve becerilerini kullanma kabiliyeti ile donanmalarını istemektedir.

Fakat yeni teknik kalifiye işçinin niteliğini de değiştiriyor. Eskiden kalifiye işçi, uzun yıllar eğitim görmüş, uzun yılları kapsayan el emeği zanaatını öğrenmiş ve iş konusunda belirli bir seviyede beceri ve yeteneği olan işçiydi. O, çoğunlukla bu iş dışında başka bir şey yapamazdı. En basit hesap işini bile yapamazdı. Eski bir inşaat işçisini örnek olarak alalım. Çoğunlukla en basit çizimleri bile yapamaz, hesaplayamaz, çünkü bunu yapması için zorunlu olan temel geometrik bilgisi yoktur. Aslında uzun yıllarda öğrenmişti ya. Daha farklı, bambaşka bir üstün nitelik, kalifiyelik gereklidir. Üretken emekle bilimsel bilgi ve verileri birleştirebilen bir özellikte üstün nitelik ve kalifiye olmak gerekmektedir.

Komsomol işletme okulu için mücadele ettiği ve bizler de onu bu mücadelesinde desteklediğimiz dönem, bu mücadele yeni kalifiye işçi mücadelesiydi. Modern tekniğin ihtiyaç duyduğu kalifiye işçi yaratma mücadelesiydi.

Ancak kalifiye olmayan işçiye politeknik bir ufuk kazandırırsak, işçileri teknik alanında eğitip yetiştirirsek, bu durumda kalifiye olmayan işçiyi, kalifiye olanın seviyesine yaklaştırmış oluruz. Burjuvazinin taktiği, parçala-yönet taktiğiydi. O daha az kalifiye işçisinin olmasını hedefliyor, bunu gerçekleştirmeye çalışıyordu. Trade-Unions'ların (İşçi Birlikleri-sendikalar) tarihine göz attığımızda burjuvazi kalifiye işçiye eğilimliydi ve onları kapitalizmin hizmetçisi yapmaya çalışıyor, bu konuda çaba gösteriyordu. Sovyet ülkesinin emekçileri bizim için çalışan eller değil, üretimin efendileridir. Ve biz tekniğin kazanımlarını kalifiye olan ve kalifiye olmayan emek arasındaki farkı en aza indirgemek, kalifiye olmayan işçiyi, kalifiye olana yakınlaştırmak için kullanmalıyız.

Bu durum tabii ki üretimin daha büyük bir tarzda gelişmesini olanaklı kılıyor ve herkesin yetenek ve eğilimleri doğrultusunda elverişli olduğu yeri almasını sağlıyor. Bu önemli problem aşılmaksızın sosyalist inşa düşünülemez. Bu sorun ekonomimizin yeniden inşası kapsamında ortaya atıldı ve ne kadar ilerlerse, o kadar çok bu çizgi belirginleşiyor. Politeknik okul çok yönlü gelişkin yeni kuşakla-

rın yetiştirilmesine katkıda bulunacak. O, bütün çocukları sosyalist toplumun mimarlarına dönüştürecek. Bu yıl genel mecburi öğrenimi uygulamaya alıyoruz. Zamanla giderek daha fazla eğitim yılını kapsayacak ve biz de bu vesileyle politeknik okul aracılığıyla toplamının emekçilerin birbirine uygun, birlikte örgütlülüğünü oluşturacak olan, çok yönlü gelişkin insanlar yetiştireceğiz.

Modern tekniğin özelliklerini göz önünde bulundurmak isteyen her ekonomi yöneticisi, tüm gücüyle politeknik okulu inşa etmek için çalışmalı, olanaklarını bu doğrultuda kullanmalıdır.

Şohin yoldaşın sunumunda okulu fabrikaya yakınlaştırmak için ne yapılması gerektiği konusunda ve kolhoz yönetiminin ve tüm kolhoz köylülerinin çalışmalarını politeknik köy okuluna yakınlaştırmak için, birçok öneriye yer veriliyor. Ben zamanın bir hayli ilerlemiş olmasını göz önünde bulundurarak bunlara girmeyeceğim.

Sunumumun amacı çalışan kitlelerin, bu kitlelerle arasında organik bağı olan sendikaların, ekonomi yöneticilerinin Sovyet ülkesinde, gelişkin sosyalist bir nitelik taşıyan yeniden inşa alanında çalıştıklarının bir saniye bile unutulmamasını göstermekti. Hepiniz kesinlikle okulun politeknikleştirilmesinin her aşamasına dolaysız olarak katılmalısınız. Bu çalışma çok önemlidir.

Meslek okulları ve yüksek okullarımızda okullarımızın üretim pratiği ile yakınlaştırılması özelinde adımlar atıyoruz. Orada kesintisiz bir üretim stajını uygulamaya hazırlanıyoruz. Ancak bu alana dikkatlice baktığımızda henüz başlangıçta olduğumuzu itiraf etmemiz gerekiyor. Bu staj teori pratiğe bağlanarak, daha verimli hale getirilmelidir. Eğer işçiler, sendikalar ve ekonomi yöneticileri bu stajlar üzerinde politeknik eğitim ölçeğinde kafa yormazlarsa ve gençliğin eğitiminin toplamı kapsamında meslek ve yüksek okullarda geniş politeknik bir temel oluşturmazlarsa, bu cephede sosyalizmin inşasını sonuna götürecek olan yola girmeden, uzun bir dönem yerimizde sayacağız.

Bu kongrede üzgün olarak belirtmek istiyorum, az sayıda ekonomi temsilcisi bulunuyor. Ancak politeknikleştirme aslında tam

da temelde onları ilgilendiriyor. İşçiler alanında sosyalist yarış kapsamında, yerine getirilen büyük emek kapsamında politeknik okul konusunda giderek büyüyen bir ilgi olduğunu görüyoruz. Ben konu hakkında tartışma bölümünde daha fazla pratik sorunları tartışmamız gerektiğini düşünüyorum.

Kapanış konuşması

... Politeknik okulun kurulma ve oluşturulma sürecinde hangi tehlikelerle karşı karşıya bulunuyoruz?

Birinci tehlike politeknik eğitimimizin çok sınırlı derecede beceri ve yeteneğin öğrenilmesi şeklini alması, *teorinin doğru bir tarzda pratikle birleştirilmemiş olmasıdır*. Bu büyük bir tehlikedir. Çoğunlukla el emeği tekniğine kaydığımızı söyleyebiliriz. Bunu atılan her adımda görmekteyiz.

Kislovodsk'un yakınlarında bir çocuk yurdu bulunuyor. Bu yurt politeknik okul olarak değiştirildi. Orada bulunan odaların giriş kapılarından birinin üstünde 'dikiş ve tığla örgü atölyesi' yazısı bulunuyor. Bu dikiş atölyesinde çocuk yurdunda yaşayan kız çocukları duruyor. Ve herhangi bir ihtiyar kadın önde oturuyor ve çorapların nasıl örüleceği konusunda kendilerine talimat veriyor. Bunun teknikle hiçbir alakası olamaz. Büyükannenin zamanında örgü örmek nasıl öğretiliyorsa, şimdi de aynı tarzda öğretiliyor. Veya dikiş atölyeleri var, ancak dikiş makinesi yok. Ve tüm bu 'politeknik' atölyelerin hepsi aslında el emeği atölyesidir, zanaat atölyesidir. Zanaatkârlığa kayış büyük bir tehlikedir.

Ve hatta merkezde, Snamenka'da bir yerde okul kendisini politeknik okul, atölye kendisini politeknik atölye olarak adlandırsa bile ilk önce *çalışma dersinin diğer ders konuları ve ders dalları ile hangi temelde birleştirildiğini* sormak gerekir. Bu soru gerçekten de yapılanın, politeknik eğitim mi, yoksa el işi, el emeği ya da daha kötüsü basitçe hiçbir hedefi olmayan bir aleti kullanma mı olduğunu görmek ve seçebilmek için bir deney taşıdır.

İkinci önemli konu üretken emek sorunudur. Sadece basit bir bi-

çimde emeği inceleyip, öğrenemeyeceğimizi gözetmek ve kavramak zorundayız. Okul atölyelerimiz işin güzel yapılmasının öğrenildiği basit mevki ve makam olmamalıdır. Tam tersine atölyelerde yapılan iş ve çalışma ile üretim arasında herhangi bir bağın olması gerekli ve zorunludur. Ve tekstil fabrikasının hemen yanı başında bir yedi yıllık okul duruyorsa, bu durumda okul atölyesi fabrikanın toplam üretimi ile birleştirilmelidir. Olay sadece fabrikanın politeknikleştirme komisyonunun olmasıyla ya da kurulmasıyla geçiştirilmemelidir. Tam tersine bu okulda bulunan atölyesi bir biçimde üretime dahil edilmelidir. Okulda bulunan atölyelerin çalışması nasıl planlanmaktadır? Biz her zaman alışılagelmiş tarzda belirli kalıplar çerçevesinde planlıyoruz. Ne fabrikası olursa olsun -ister pamuk iplik fabrikası, isterse tekstil fabrikası vb. olsun- marangozluğun, tesviyecilik ve tornacılığın, çilingirliğin temellerini öğren. Tabii ki torna-tesviye ve çilingirliğe her işletmede ihtiyaç vardır, ancak bunun genellikle üretken emekle ilişkisi bulunmuyor. Bunlar sadece alıştırmak ve öğrenmek için yapılıyor ve çocuklar çok kötü bir şekilde bunun altında eziliyor. Fakat işletme için yapılması zorunlu olan, küçük ve değersiz de olsa iş ve çalışma, okulda yapılabilecek bir tarzda ele alınıp, bunun koşulları oluşturulsa, bu okuldaki atölyenin genel niteliğini değiştirir. Politeknikleştirmenin özü bundan ibarettir. Marx bir çalışma ve iş alıştırmalarının dersle birleştirilmesinden genel bir şekilde bahsetmedi. O, üretici emekle dersin birleştirilmesinden söz etti. Bu nedenle üretimle aralarında organik bağın sağlanabilmesi için okul atölyelerimizin nasıl kurulup, oluşturulması gerektiği üzerine düşünüp, kafa yormamız gerekiyor. Mesela şöyle: Hammaddenin incelenmesi ve bitmiş ürünlerin kontrol edilmesi gibi. Belki bu alanlarda okula daha fazla görev devredilebilir. Sonra montaj atölyeleri. Bu konuda Amerika'dan öğrenebiliriz. Ford okul atölyelerinde - oradaki okullar politeknik nitelik taşıyor- montaj, model şubeleri kuruyor. Bunlar makine hakkında tam bilgi ve düşünce sunuyor. Okul atölyesinde üretilen her şey, bodrum katlarına depolanmıyor, çocuklar tarafından bir yerlere taşınıp götürülmüyor, tam tersine işletmeye gidiyor. İşletmede değer biçiliyor ve işletmenin üretimi olarak görülüp ele alınıyor.

Tabii ki herkesin sadece kendisini düşündüğü, her öğrencinin kendi çıkarı doğrultusunda çalıştığı ve kolektif çalışmanın eksik olduğu veya bulunmadığı Fordist çalışma örgütlenmesini kopyalayamayız. Ancak yaşamın kendisi, üretimin kendisi Ford'u bu tarz emeğin gerçekten üretken emek olduğu atölyeler kurmaya zorluyor.

Ve bu Halk Eğitim Komiserliği'nin tek başına üstesinden gelemeyeceği büyük ödev ve görevlerden bir tanesidir. Bu ödevin üstesinden gelebilmek için işçilerin, sendikaların ve iktisadi örgütlerin yardımına ihtiyaç vardır. Bu nedenle Halk Eğitim Komiserliği politeknik eğitim için planlama yapmadı suçlaması ile karşılaştığımda hiç de umursamıyorum. Çünkü yeşil masa başında her yanıyla üretimle organik bağ ve ilişki kurmuş, yaşamla iç içe geçen okul atölyeleri için kuluçkaya yatmayı istemek, hiçbir değer ifade etmeyen bir fikir olurdu. Ancak şimdi işçilerin bu konuyla ciddi bir şekilde ilgilendikleri bir dönem yaklaşmış gibi görünüyor. Ekonomi yöneticilerinin de yakın gelecekte bu konuyla ilgileneceklerini düşünüyorum. Ve Halk Eğitim Komiserliği de onlardan öğrenmek durumundadır. Halk Eğitim Komiserliği politeknik ders planının oluşturulması konularında gerçek anlamda yardımcı olabilmek için işçilerin, sendikaların, kolektif ekonomilerin ve komünlerin yanına eğitim almak, onlardan öğrenmek için gitmek zorunda kalacaktır.

Çocuğun gücü görülüp bilinmelidir. Politeknik okul kurma isteğimiz sonucu çocuğun gücünü gözümüzden kaçırıyoruz ve çoğunlukla kolektif ekonomilerde sekiz yaşındaki çocuklar ağır iş ve çalışma koşullarına çekildiklerinde coşku yaşıyoruz. Bu alanda 'Druşniye Rebyata' (barışık, geçimli çocuklar) isimli gazete ve bir dizi okulun yardımı ile çocuk emeğinin niteliğini göstermeyi başardık. Ben kolektif ekonomilerden bahsediyorum, bu meselenin daha iyi ele alındığı komünlerden değil. Çocuk emeği çok değerlidir. Çocuk emeğinin korunması sorunlarına özen gösterilmemekte, dikkate alınmamaktadır. Ve hatta bazen okullar iş ve çalışmayı çocukların karpuz, kavun tarlalarında bitmek tükenmek bilmeyen süre nöbet tutmaları tarzında planlıyor. Bu çok can sıkıcı ve üretken olmayan bir iş. Sadece işten uzaklaştırıp, korkutuyor, ancak işe ve çalışmaya alıştırmıyor.

Biz gençliğe güçlerine uymayan görevler vererek, gücünü heder ediyoruz. Gelişen organizmanın özelliklerini hesaba katmıyoruz. Yetişkinlere göre tasarlanan yarışı olduğu gibi aynı şekilde çocukların sırtına yüklüyoruz. Onlara hangi yöntemin uygulanabileceği konusunda düşünmüyoruz. Ve sonuç olarak çocukların asabi ve sinirli bir tarzda aşırı derecede yorulması, yorgun düşmesi söz konusu oluyor. Ev ekonomisine çalışarak katkıda bulunan yoksul köylü çocukların ne kadar yavaş büyüdüklerine bir bakın. Eskiden işçilerin on yaşından itibaren fabrikalarda çalıştıklarını görebiliyordunuz. Vücutları az gelişiyordu, hatta zihinsel olarak bile geri kalıyorlardı. Çocuklarımızın sırtına ağır işler yükler, kendilerini sakıncalara bakmadan iş ve çalışma yarışlarına dahil edersek vb., artı değil eksi sonuç alırız. Çocuğa uygun şekilde yaklaşılmalı, gücü korunup, esirgenmeli, olanakları göz önünde bulundurulmalıdır. Biz bunu çoğu kez unutuyoruz.

İşletmedeki iş ve çalışma üzerine konuştuk ve ben çocukları nerdeyse 5. sınıftan, yani on iki yaşından itibaren işletmelere ve fabrikalara çalışmaları için göndermek isteyenlerin söylediklerini işittim. Buna, protesto edilip, yasalarımıza ve iş koruması kurallarına dikkat çekildiğinde, o zaman şöyle deniliyor: Günde dört saat çalışmayacaklar ki, belki sadece beş günde bir vb.

Bir çocuğun yapabileceğini ve yapamayacağını ayırt etmek gerekir. İnceleme ve araştırma gezileri, işletmede küçük işleri yapmak, yerine getirmek bir şey, ancak modern tekniğin talebine uygun olarak yapılan sürekli ve gergin çalışma başka bir şeydir. Çocuk ara veremeyeceği şekilde bir akar bant başında çalıştırılırsa, gücünü toprağın altına gömmüş olursunuz.

Ama bu hiçbir şekilde, okul öncesi yaş döneminde politeknik okul hedefini gözden kaçırmamız anlamına gelmiyor. Geniş ve kapsamlı bir ilgi uyandırılmalıdır. Küçük yaşlardan itibaren ustalıkla beceri ve yetenek teşvik edilmelidir. Çocuğa kolektif çalışma öğretilmelidir. Kolektif emekte işin örgütlenmesi alanının büyük bir kesitini oluşturur. Çünkü biz sadece çalışmayı, işi ve çalışmayı sevmeyi öğretmiyor,

tam tersine kolektif planlı ve bilinçli emek ve çalışmayı öğretiyoruz. Önümüzde duran dev ödev ve işleri siz de görüyorsunuz. Bütün genel durum sonucu ortaya çıkan politeknik okula yönelik ilgi, aynı zamanda politeknikleşmenin rayına oturduğunu gösteriyor. Ve ikinci politeknik eğitim kongresinde buluştuğumuzda, başarıları ve kazanımlarımızı toparlayıp özetleyebileceğiz.

1930

Nadezhda Konstantinovna Krupskaya (26 Şubat 1869-27 Şubat 1939) ilk ve ortaöğretimi çeşitli okullarda tamamlayarak, daha o yıllarda Çarlık Rusyası'nın eğitim anlayışına karşı çıkmaya başladı. 14 yaşında babasını kaybettikten sonra annesiyle birlikte çeşitli işlerde çalıştı ve son olarak öğretmenlik yapmaya başladı. Bu sırada emekçi sınıfların yaşamlarını yakından tanıma fırsatı buldu ve politik mücadeleye girdi. 1896 yılında Krupskaya "yasadışı ajitasyon" nedeniyle iki yıl hapse mahkûm edildi. Mahkumiyeti 6 ay hapis ve 3 yıl sürgün cezasına dönüştürüldü. 1898 yılında Lenin ile sürgünde iken evlendi. Lenin'le birlikte Bolşevik Parti'nin yayın organı Iskra'nın yayınlanmasına katılan Krupskaya, aynı zamanda partinin kuruluşunda da aktif görevler aldı. Ekim Devrimi'nin ardından pratik olarak yeniden eğitim sorunlarıyla ilgilenmeye başladı ve sosyalist okul sistemini geliştirdi. Eğitim Halk Komiserliği'ne Anatoli Vasilieviç Lunaçarski'ye vekaleten atandı. Krupskaya 1921'den itibaren Politik Eğitim Enstitüsü'nde dersler verdi.

Elinizde tuttuğunuz bu kitap N.K. Krupskaya tarafından halk eğitimi ve politeknik eğitim konularının değişik yönleri ve detayları ile kaleme alınan ve sosyalist toplumun inşasında pedagojik eğitim ve aydınlanma çalışmaları, yeni nesillerin eğitilmesi ve yetiştirilmesi konuları üzerine yoğunlaşan makalelerinden oluşmaktadır.
Birinci bölümde Krupskaya, Lenin'in halk eğitimine yaklaşımını değişik yönleriyle yansıtmakta ve sosyalizmin inşasında halk eğitiminin önemini vurgulamaktadır.
Kitabın ikinci bölümünde ise, Marx, Engels ile Lenin'in işçi ve emekçilerin aydınlatılması konularındaki düşüncelerinden ve yaptıkları çalışmalardan yola çıkarak, kapitalist okul ve sosyalist okulu karşılaştırmaktadır. Krupskaya, yeni sosyalist okul hakkında kaleme aldığı makalede bilime ve Marksist-Leninist çizgiye sadık kalarak, okulun sosyalizm koşullarında nasıl olması gerektiği, çalışma ve emek ekseninde, politeknik eğitim konularında bilimsel sosyalist bakış açısını ayrıntılı bir şekilde ortaya koymaktadır. Krupskaya, pedagojik eğitimin fabrikalarda sürdürülen üretimle birleştirilmeden, sosyalizmi yaşatacak yeni nesillerin oluşturulamayacağını belirtmektedir.

EVRENS BASIM YAYIN

ISBN 978-605-5315-43-6